

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Selçuk Baran

Türkân Hanım'ın Ölümü

OYUN VE ÖYKÜ

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

TÜRKÂN HANIM'IN ÖLÜMÜ

Selçuk Baran (Ankara, 7 Mart 1933 – 4 Kasım 1999) Ankara Kız Lisesi'ni ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni üstün derecelerle bitirdi. Aynı fakültenin Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü'nde kurs müdürlüğü yaptı (1958-68). 1995'ten sonra bu enstitünün yayın müdürüydü. 1987-93 yıllarında TRT İstanbul Radyosu'nda radyo oyunları yazdı. “Türkân Hanım” adlı oyunu Devlet Tiyatrosu'nda sahnelendi. İlk öyküsü (“Çocuğun Biri”) 1968'de *Yeditepe* dergisinde çıktı. 1991'de Roald Dahl'ın *Çarli'nin Büyük Cam Asansörü* kitabını Türkçeye çevirdi.

Yalnızlık ve umutsuzlukla örülü öykülerinde düşsel, şiirli bir hava yarattı. Behçet Necatigil, öykücülüğü için, “Keskin, belirgin çizgilerden kaçınarak, dikkat isteyen, belirsiz yaşantı parçalarını birleştiriyor; çağrışım ve yorumlara açılma gücü için okuyucudan katkılar bekleyen bir ‘iç hayat’ görünümeleri çiziyor” saptamasında bulundu. Selçuk Baran'dan kalan günlük, mektup ve yayımlanmamış yazıları Ülkü Ulurmak derledi: *Haziran'dan Kasım'a* (2007).

Haziran ile 1973 TDK Öykü Ödülü'nü kazandı; *Bir Solgun Adam* ile 1974 Milliyet Yayınları Roman Yarışması'nda mansiyon aldı; *Anaların Hakkı* ile 1978 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı Adnan Özyalçın'er'le paylaştı; *Bozkır Çiçekleri* ile 1979 Milliyet Yayınları Roman Yarışması'nda mansiyon aldı.

Kitapları:

Öykü: *Haziran* (1972), *Anaların Hakkı* (1977), *Kış Yolculuğu* (1984), *Tortu* (1984), *Yelkovan Yokuşu* (1989), *Arjantin Tangoları* (1992), *Porselen Bebek* (1996), *Ceviz Ağacına Kar Yağdı - Bütün Öyküleri* (2008), *Öğle Saatleri - Doğan Kardeş Seçme Öyküler* (haz. Nursel Duruel, 2015).

Roman: *Bir Solgun Adam* (1975), *Bozkır Çiçekleri* (1987), *Güz Gelmeden* (2000).

Selçuk Baran'ın
YKY'deki kitapları:

Arjantin Tangoları (1992)

Porselen Bebek (1996)

Güz Gelmeden (2000)

Ceviz Ağacına Kar Yağdı - Bütün Öyküleri (2008)

Bozkır Çiçekleri (2009)

Bir Solgun Adam (2010)

Öğle Saatleri - Doğan Kardeş Seçme Öyküler
(haz. Nursel Duruel, 2015)

Türkân Hanım'ın Ölümü (2020)

SELÇUK BARAN

Türkân Hanım'ın Ölümü

Oyun ve Öykü

Hazırlayan
Bahanur Garan Gökşen

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 5557
Edebiyat - 1597

Türkân Hanım'ın Ölümü / Selçuk Baran

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzeltili: Devrim Çakır

Kitap tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat: 6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Tel: (0212) 613 38 46
Sertifika No: 45030

1. baskı: İstanbul, Şubat 2020
ISBN 978-975-08-4676-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik](https://www.facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Hem Öykü Hem Oyun / Bahanur Garan Gökşen • 7

Türkân Hanım'ın Ölümü • 9
(3 perde oyun)

Türkân Hanım'ın Ölümü • 63
(Öykü)

Hem Öykü Hem Oyun: “Türkân Hanım’ın Ölümü” Üzerine

Edebiyatımızda romanları ve öyküleriyle tanınan Selçuk Baran’ın az bilinen bir yönüdür tiyatro yazarlığı. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Dramaturgi Arşivi’nde 2.2.1989 tarihli, 36 nolu, daktilo edilmiş bir dosya halinde kalmış *Türkân Hanım’ın Ölümü* adlı üç perdelik oyunu bu yönünü gösteren güçlü bir örnektir. Ankara Devlet Tiyatrosu Şinasi Sahnesi’nde 27 Mart 1990 tarihinden itibaren “Türkân Hanım” adıyla oynanmaya başlandığı bilgisini¹ edindiğimiz, ancak tam olarak ne zaman kaleme alındığını öğrenemediğimiz eser, bizlere oyun yazarı Selçuk Baran’ı tanıma olanağı sağlıyor.

Selçuk Baran’ın “Türkân Hanım’ın Ölümü” adlı bir öyküsü vardır. Oyun bu öykünün tiyatroya uyarlanmış biçimidir.² Tan Yayınları tarafından 1984 yılında basılan *Kış Yolculuğu* adlı kitabındaki öykü daha sonra Yapı Kredi Yayınları tarafından Eylül 2008 tarihinde *Ceviz Ağacına Kar Yağdı* adıyla basılan Bütün Öyküleri cildinde yer almıştır.

Elinizdeki kitapta *Türkân Hanım’ın Ölümü* adlı oyunu aynı adlı öyküyle bir araya getirmeyi uygun gördüm. Zira iki metin karşılaştırıldığında öykü oyunlaştırılırken yapılmış değişiklikler görülmektedir. Öncelikle, şahıs kadrosundaki bazı karakterlerle

- 1 Bu bilgiye Ömer Solak tarafından hazırlanan *Selçuk Baran Öykücülüğü* adlı çalışmadan ulaştık ve Ankara Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü’nden bilginin doğruluğunu teyit ettik. (Ömer Solak, 2014, *Selçuk Baran Öykücülüğü*, İstanbul: Kesit Yayınları, s. 100.)
- 2 Ülkü Ulurmak bu konuda şu bilgiyi vermektedir: “Yazar bu oyunu *Kış Yolculuğu* adlı kitabının öyküsü olan ‘Türkân Hanım’ın Ölümü’nden sahneye uyarlamıştı. Daha doğrusu, bir anlamda, yeniden yazmıştı. Çünkü öyküyle sahne oyunu arasında bir hayli fark vardı. Öyküde, ölümünden sonra tanıklar aracılığıyla tanıtılan Türkân Hanım, oyuna oranla daha kapalı, daha ‘mağmum’ bir tip... Oyunda ise canlı, hareketli, kendini ele veren bir karakter...” (Ülkü Ulurmak, *Haziran’dan Kasım’a: Selçuk Baran’dan Kalanlar -Günlükler, Mektuplar, Yayınlanmamış Yazılar-*, Ankara: Eos Yayınları, 2007, s. 137). Ayrıca oyunla ilgili detaylı bilgi için bakınız: Atilla Sav, 1990 (Mayıs), “Türkân Hanım”, *Milliyet Sanat*, S. 239, s. 45.

intiharın gerçekleşme şekli açısından bu farklar dikkat çekicidir. Söz gelimi Türkân Hanım öyküde Sapanca Gölü kıyısında iki kutu hap yutarak intihar eder, oysa oyunda evinde antika bir hançerle hayatına son verir.

Öte yandan, “Türkân Hanım'ın Ölümü” öyküsü adeta oyunun devamı niteliğindedir. Yazar, Türkân Hanım'ı intihara sürükleyen olayları sonradan oyunlaştırmıştır. Oyunda Türkân Hanım'ın düştüğü bunalımın sebeplerini, yasak aşkını, adım adım intihara yaklaştığını görüyoruz. Öyküdeyse her şey olup bitmiş, intihar olayı gerçekleşmiş, Türkân Hanım'ın yakın çevresi sorgulanmaktadır; konuyu araştıran yazar-anlatıcıyla bu intiharın olası sebepleri konuşulmakta, yazar Türkân Hanım'ı bize tanıtmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla oyunun başkişisi Türkân Hanım öyküde gözükmez; o sadece çevresindeki kişilerin hakkında konuştuğu, intiharı üstüne fikir yürüttüğü kişidir.

Öyküyle oyun birbirini tamamlamaktadır. O nedenle, iki eserin birlikte okunması Türkân Hanım karakterinin ayrıntılı ve tam bir şekilde incelenebilmesini sağlayacaktır.

Daktilo edilmiş sayfalarda otuz yıl bekleyen tiyatro metnini okurken üzerinde el yazısıyla alınmış notlar, karalanmış sözcükler, harflerin okunamayacak derecede silinmiş olması nedeniyle hayli zorlandığımı söylemeliyim. Yine de eksiksiz bir biçimde okuyucuya sunmayı başarabildiğimi düşünüyorum. Sadece metnin üçüncü perdesindeki bir bölümde, Türkân Hanım'a ait bir soru cümlesi birkaç sözcük okunamadığından yarım kalmış, dipnotla belirtilmiştir.

Selçuk Baran'ın *Türkân Hanım'ın Ölümü* tiyatro metninin aynı adlı öyküsüyle birlikte basılması fikrime destek veren Yapı Kredi Yayınları'na ve metnin hazırlanması sürecinde daima yanımda olan sevgili eşim Erol Gökşen'e teşekkür ederim.

Aralık 2019

Bahanur Garan Gökşen

Türkân Hanım'ın Ölümü

Oyun

3 Perde

Yazan: Selçuk Baran

T-38

T-38

TURKAN HANIMIN ÖLÜMÜ

Oyun, 3 Perde

Yazan : Selçuk Baran

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	
Diyadin Kültür Varlıklarını Koruma Bölgesi	
Tarih	2.2.1989
No.	36

T-105

Kişiler

TÜRKÂN: Kırk üç yaşında, güzel, alımlı, kendine güvenen, çevresindekileri kolaylıkla etkileyen bir kadın.

HALİM: Türkân'ın kocası, başarılı bir iş adamı. 55 yaşında.

VECDİ: Bir başka iş adamı. O da elli beş yaşlarında.

ALTUĞ: Yirmi yaşında Tıp Fakültesi'nde öğrenci, yakışıklı bir genç.

MÜNEVVER: Türkân'ın öğretmeni, 65 yaşlarında.

GÜLAY: Otuz beş yaşlarında, entelektüel görünüşlü, arayışlar içinde bir kadın.

OĞUZ: Hekim, kırklarında o da entelektüel görünüşlü ve arayışlar içinde.

FAHRİ: Aile dostu sayılan tiplerden. Altmış yaşlarında babacan bir adam.

CEMAL: Avukat. Elli yaşlarında, herkesçe seilmeyen bir tip.

SEHER: Türkân'ın hizmetçisi.

KAT GARSONU

LOKANTA GARSONU

Olay 1970'li yılların başlarında geçer.

I. Perde

Türkân'ın evinin salonu. Eşyalar titizce seçilmiş klasik stilde möblelerden oluşur. Dip solda, sıkıca perdelerle örtülü pence-reler, önlerinde koltuklar, sehpa. Dip sağda antika eşyalarla dolu raflar, vitrinler. Sağ yanda müzik seti, diskotek. Ortada sağ köşede oval bir yemek masası... Sofra kurulmuştur. Sofranın ortasında bahar çiçekleriyle dolu, yayvan, kristal bir vazo. Duvarların önünde, ortalarda birtakım sehpalar... Yerlerde büyük boyda Japon ve Çin vazoları... Duvarlarda beş altı antika saat, çıkardıkları ince tıkırtılar zaman zaman duyulur. Sol dip köşede saat başlarını vuran büyük, ayaklı bir saat. Solda çini bir soba ve iki kanatlı (kanatları açık) bir kapı. Her şey ince bir zevkin egemen olduğu zenginliği ve görkemi yansıtmaktadır.

Halim ve Vecdi arkalarında hizmetçi Seher'le birlikte girerler. Seher, koyu renk giysili, beyaz, fistolu önlüklüdür, başında oyali bir yemeni vardır. Vecdi elindeki çiçek buketini sehpalardan birinin üzerine bırakır.

HALİM: (*Seher'e*) Hanımefendi nerde?

SEHER: Dinleniyorlar efendim. Sokağın başındaki apartmanda oturan hanıma başsağlığı ziyaretine gitmişlerdi de.

HALİM: Hanımefendi çok mu üzüldü yoksa?

SEHER: Adamcağızı tanı mıydı bile. Ama bilirsiniz böyle olaylar onu biraz sarsar. Ben kendilerine konduğunuzla birlikte geldiğinizi haber veririm. Bir emriniz var mıydı?

HALİM: Yoo, hayır. Sağ ol. (*Seher çıkar. Halim kendi kendine*) Karım ve onun ölüm tutkusu...

VEDİ: Ne dedin?

HALİM: Hiç. Önemli değil. Viski içersin değil mi?

VEDİ: Lütfen.

HALİM: Viskiye nasıl içiyordun?

VEDİ: Su ve buzla.

HALİM: Görüşmeyeli o kadar çok zaman oldu ki kahveyi, çayı, viskiyi nasıl içtiğini unutmuşum. Kusura bakma.

VECDİ: Görüşmeyeli o kadar çok zaman oldu ki insan bu süre içinde yeni alışkanlıklar edinebilir ya da alışkanlıklarını değiştirebilir.

HALİM: Öyle. Sözgelimi ben şekeri bıraktım, ekmeği de. Kilo almamak için.

VECDİ: (Halim'in verdiği viski bardağı elinde salonu dolaşır.) Ne kadar güzel bir evin var. (Antikaların önünde durup bazılarını eline alıp bakar.) Bildiğim kadarıyla sen antikalara meraklı değildin.

HALİM: Antikalara meraklı olan Türkân... Onun sayesinde ben de ilgilenmeye başladım.

VECDİ: Ben bu işten pek anlamam ama hepsi çok değerli olmalı.

HALİM: Karım, hem meraklı hem de çok zevklidir. Şu Beykozlara bir bak.

VECDİ: Harika!

HALİM: Onunla evlenmeme nasıl karşı çıkmıştın, hatırlıyor musun?

VECDİ: Umarım Türkân Hanım'a bundan söz etmemişsindir.

HALİM: Elbette etmedim.

Koltuklara otururlar.

VECDİ: Benim karşı çıkış nedenimi biliyorsun. Onu çok beğeniyordum. Ama içine kapanıklığı, dış dünyaya ilgisiz gözlerle bakışı tasalandırıyordu beni. İlk karının ölümü seni zaten çok sarsmıştı. Böyle içine kapalı, gençliğine, güzelliğine karşın hayata ilgisiz biri seni mutlu edemez, diye düşünüyordum. Demek ki yanlışmışım. Türkân Hanım'ı yanlış tanımışım.

HALİM: Bir bakıma... Bir bakıma da belki haklıydın...

VECDİ: Anlayamadım.

HALİM: Ona tapıyorum, neden saklayayım. O da bana karşı ilgili, saygılı, anlayışlı. Ama kendisini tanıdığımı söyleyemem, aradan on yedi yıl geçti, karımı hâlâ anlayabilmiş değilim.

VECDİ: (Tedirgin) Eee?

HALİM: Bu durumdan yakınmıyorum. Çabuk tükenen insanları pek sevmem. İnsanların beni uğraştırmasından hoşlanırım. Hele bu insan bir kadınsa... Benim için her kadın keşfedilecek bir dünyadır. Önüne ne kadar zorluk çıkarsa keşfedeceklerin de o kadar zengin olur.

VECDİ: Güldürme beni. Gören de seni çapkın bir erkek sanır. Kaç kadın girdi ki hayatına?

HALİM: Başta annem, ablam, sonra ilk karım, sonra Türkân. Bu arada bir iki yakın akraba da var. Hepsi ilgimi çektiler. Beni mutlu ettiler, hayatımı zenginleştirdiler. Ben kadınlardan yanayımır hep. Eğer bu bir zayıflıksa... Olsun.

VECDİ: Sen de beni hep şaşırtırsın. Senin yanında hep değişik bir şeyler yaşarım. Gene de bu kadar uzun süredir görüşmememiz bağışlanır gibi değil. Benim hayatımı hep iş yönetti, hep işimi düştündüm. Neyse, sözünü kestim. Hadi bana Türkân Hanım'ı anlat.

HALİM: Nasıl anlatsam... Onun yanında hayat sürprizlerle dolu gibidir. Her gün yeni bir şey yaşarsın. Bu evin dışına adım atmaz; gene de bu tekdüzelik içinde değişik, çarpıcı olmayı becerir.

VECDİ: Bugün kısa bir ziyaret için evden çıkmış ama.

HALİM: Başsağılığı ziyaretlerini hiç ihmal etmez. Onda beni kaygılandıran tek şey, bu ölüm... Şeyi... Tutkusu.

VECDİ: Ölüm tutkusu mu? Abartmadığından emin misin?

HALİM: Eminim. Antikalar, dört duvar ve ölüm... Bu üçünün bir araya gelmesi bir şeyleri imliyor olmalı ama çözebilmiş değilim.

VECDİ: Sevgili dostum, Türkân Hanım'la evliliğinin seni mutlu etmesine çok sevinmişim ama Tanrı beni bu tür bir mutluluktan korusun. Ben eve geldiğimde dinlenmek, sorunlardan uzak olmak isterim. Bu yüzden karım, kendisiyle, çocuklarla ilgilenmediğimi sanır, üzölür. Ama o da bana alıştı galiba.

HALİM: Biz birbirimize hiç alışmadık. Böyle olmaktan da memnunuz. Daha doğrusu ben memnunum da karım ne hisseder, bilemem. Dedğim gibi, ona ait o kadar az şey biliyorum ki...

VECDİ: Türkân Hanım'ın hemen her akşam eve dostlarınızı çağırıldığını, hatta tanımadığınız kişilerin bile sizi ziyarete geldiklerini anlatmıştın. Karının sofralarıyla övünüyordun. İyi ama senin gibi bir iş adamı eve gelince bacaklarını uzatıp dinlenmek istemez mi? Hemen her gece yemek, her gece konuklar, her gece içki... Nasıl dayanıyorsun?

HALİM: Alıştım. Öğlenleri yemek yemem. Büromda küçük bir yatak odam var. Yatıp bir saat kadar uyurum, sonra kalkarım. Akşamları yemek süresince karımı seyredirim. Onu canlı, hareketli, insanlarla ilgili ve nerdeyse mutlu görmek hoşuma gider.

VECDİ: Özel hayatınıza karışıyor gibi görünmek istemem. Zaten yeterince soru sordum, bir soruya daha izin var mı?

HALİM: Senden hiçbir zaman saklım, gizlim olmadı ki.

VECDİ: Türkân Hanım çok çalışkan bir sekreterdi. Şimdi evden dışarı çıkmadığını söylüyorsun. Çocuğunuz da yok. Sıkılmıyor mu bu tekdüzelikten?

HALİM: Böyle yaşamayı kendisi seçti, sıkılsa değiştirdi. Belki kaygılanmakta haklısın. Önce ben de kaygılanmışım. Kadın arkadaşlar, bütün evli kadınların yaptığı gibi birtakım sırdaşlar edinmekten hoşlanmadığını fark edince bir iş sahibi olsun istedim, işle oyalanır diye düşündüm. Onun adına bir şirket kurdum. Şu bizim pompa fabrikası var ya... Önceleri çok ilgilenildi. Ama bizden önce küçük bir imalathanenin de aynı işe çoktan başlamış olduğunu öğrenince karşı çıktı. Kimsenin ekmeğiyle oynamak istemiyordu. Onu kırmamak için imalathaneye ortaklık teklif ettim, kabul etmediler. Bu küçük insanları bilirsin, tuhaf bir onur anlayışları vardır. Elimden başka ne gelirdi? İş iştir. Zaten en kârlı yatırımım bu oldu. Servetimi bu fabrikaya borçluyum. Türkân bana uğur getirdi senin anlayacağın. Ama on yedi yıllık evlilik hayatımızda ilk kez bu yüzden kavga ettik. Türkân günlerce benimle konuşmadı.

VECDİ: Sonra?

HALİM: Ne sonrası?

VECDİ: O imalathaneyi soruyorum.

HALİM: İflas ettiler tabii. Benimle rekabet edemezler ki. Ne diyordum? Evet, karım sonra bu işle hiç ilgilenmedi. Tabii şirket kendi adına kurulduğundan birtakım kâğıtlar imzalıyor, o kadar.

VECDİ: Bu konuda başka soru sormadın mı ona? Belki gösterdiği tepkinin başka nedenleri vardı.

HALİM: Ona soru sorulmaz ki! Sorsan da doyurucu cevabı alamazsın.

Türkân çok sade ama çok şık giyinmiş olarak girer. Topuz yapılmış saçlarını bir kraliçenin tacını taşıdığı gibi taşır. Rolünü kusursuz oynayan bir oyuncu gibidir. Sesiyle, tonlamalarıyla, jestleri, minikleriyle...

TÜRKÂN: Kimmiş o doyurucu cevap alamadığın kişi? Bakıyorum, bu akşam erkencisin.

Türkân'ın salona girmesiyle erkekler ayağa kalkarlar. Halim karısına yaklaşır. Birbirlerini yanaklarından öperler.

HALİM: Bakalım konuğumuzu tanıyabilecek misin?

TÜRKÂN: (*Coşkuyla*) Vecdi Bey, nasıl tanımam? Hoş geldiniz! (*Halim'e dönerek*) Vecdi Bey'e yeterince sitem ettin mi? Bunca yıldır bizi aramadı. İzmir'e gitti, bizleri unuttu.

VEDDİ: Ne deseniz haklısınız. Ama bundan sonra söz. Bundan sonra akşam uçağıyla dönmek yok. Akşamları ziyaretinize gelip sabah uçağıyla gideceğim.

HALİM: Sen Türkân'ın sofralarının tadını al, işin olmadığı zamanlarda da kalkıp geleceksin Ankara'ya. (*Türkân'a döner*) Nasılsın hayatım, iyi misin?

TÜRKÂN: İyiyim, iyi olmamam için bir neden mi var? Vecdi Bey'in güzel çiçeklerini vazoya yerleştireyim. (*Çiçekleri alır, sofraya göz atar, bir iki şeyin yerini değiştirir.*) İzninizle, yemeklere bir bakayım. (*Oğuz girer.*) Aa, hoş geldiniz. (*El sıkışırlar*) Bu akşam masada benim yanımda oturacaksınız. Beni hep ihmal ediyorsunuz. Kaç akşamdır kokteyl içmeye de uğramıyorsunuz.

OĞUZ: Çok özür dilerim. O kadar çok işim vardı ki.

Türkân çıkarken erkekler tanışır.

HALİM: Yakın dostum Vecdi. Oğuz Bey, karımın iyi anlaştığı nadir insanlardan biridir. Kendisi hekimdir. Ayrıca da gerçek bir kitap kurdu.

OĞUZ: Eşiniz biraz da bu yüzden benimle arkadaşlık ediyor olmalı. Kendisi kitap okuyacağına benim okuduklarımdan aktardıklarını dinlemeyi yeğliyor. Bir kitapla okuyucu arasında kurulan ilişkinin özelliğini anlatmaya çalıştım, dinlemedi bile. Bazen bana ödev bile verdiği olur. Falanca kitabı okumamı, sonra kendisine anlatmamı ister.

HALİM: Karımın elinden az çekmiyorsunuz, biliyorum. Bu akşam da yanına oturmanız buyruldu.

OĞUZ: Onun buyruklarını seve seve yerine getiririm.

Gülay girer. El sıkışılır.

HALİM: Yakın dostum Vecdi. Gülay Hanım. Halûk Bey gene yoklar, görüyorum.

GÜLAY: Bu aralar hep yorgun olduğunu söylüyor.

HALİM: Yorulmayan tek erkek benim galiba.

Vecdi'ye döner, kendi aralarında konuşurlar. Oğuz'la Gülay da kendi aralarında konuşurlar.

GÜLAY: Halûk'un bir şeylerden kuşkulanasından korkuyorum.

Benim, senin yanında değiştiğimi, ukalanın biri olup çıktığımı söyledi. Kendimizi ne sanıyormuşuz, entelektüellik taslamaktan vazgeçmeliymişiz.

OĞUZ: Bütün bunlar onun kuşkulandığını göstermez ki.

GÜLAY: Bence kuşkulaniyor ama öfkesini başka türlü açığa vuruyor. Halûk'u tanımam mı? Gerçek kuşkusunu kendinden bile saklar o.

OĞUZ: Senin yalnız başına gelmene ses çıkarmıyor ama.

GÜLAY: Her zaman belli ölçüde bir özgürlük tanırız birbirimize.

OĞUZ: Yakınlığımız Türkân Hanım'ı da tedirgin ediyor olmalı. Demin, bu akşam yanına oturmamı istedi.

GÜLAY: Sahi mi? Ne yapalım, Türkân Hanım'ı gücendirmek istemeyiz. Gel, en iyisi kimseleri kızdırmamak için ötekilere katılalım. (Fahri girer) Bak, bak Fahri Bey de geldi.

OĞUZ: (Türkân'ın girdiğini görerek) Fahri Bey'i gören Türkân Hanım da.

Türkân yeni gelenlerle selâmlaşır.

TÜRKÂN: Halûk Bey'i defterden silmenin zamanı geldi galiba Gülay.

Tabii o daha önce bizi defterden silmediyse...

GÜLAY: Haddine mi düşmüş sizi defterden silmek! Son günlerde işi çok, özür diledi.

TÜRKÂN: Gerçek özür önceden telefon ederek dilenir. Hem baksana kocam hiç yorgunluğunu bahane ediyor mu? Oysa Halûk Bey'den çok yaşlı. Yaşından söz ettiğim için bana kızmadın değil mi, Halimciğim? Sahi, sen sofraya oturamayacak kadar yorgun olsan ne yaparsın, canın eve gelince yatıp dinlenmek isterse ne yaparsın?

HALİM: Eve asla yorgun dönmemek için elimden geleni yaparım, sevgilim. Kendimi senin sofralarından yoksun bırakabileceğimi nasıl düşünürsün?

Alkışlar, bravo sesleri. Türkân kocasının koluna girer.

TÜRKÂN: Bu güzel sözlerden sonra sofraya oturabiliriz. Başka gelen olursa, bize sonradan katılabilir.

Sofraya doğru yürürler.

TÜRKÂN: Vecdi Bey, siz şöyle buyurun, Halim’le yan yana oturun. Hasret giderin. Gülaycığım, Vecdi Bey onur konuğumuz olduğuna göre sen onun sağına geç lütfen. Fahri Bey, Oğuz Bey, sizler iki yanıma oturun.

Halim, içki servisini yaparken Seher mezeleri dağıtır. Yemek sırasında, arada Türkân, küçük bir çingırağı çalarak Seher’i çağırır. Seher sıcak mezeleri getirir.

TÜRKÂN: Biliyor musunuz, Vecdi Bey benim eski patronumdur. Halim’le onun bürosunda tanıştık. Vecdi Bey’e hoş geldin diyelim.

“Hoş geldiniz” sesleriyle kadehler kalkar.

GÜLAY: Bu güzel evliliğe neden oldukları için kendilerini ayrıca kutlarsınız.

VECDİ: Onlar birbirlerini keşfedecek kadar zekiydiler. Ben yalnızca bir araçtım.

Herkes yanında oturanla konuşmaya başlar

OĞUZ: (*Türkân’a*) Söyleyin bakalım, bugün gene hep evde mi oturdunuz? Hiç dışarı çıkmadınız mı?

TÜRKÂN: Şu dışarda ne varsa... Bütün kötülükler, çirkinlikler dışarda. Evimin içi ise korunmalı ve rahat.

OĞUZ: Biz de dışardan geliyoruz, unutmayın.

TÜRKÂN: Ama ben evimdeyim. Evimin duvarları beni hep korur.

OĞUZ: Eviniz, evinizin duvarları sizi bize karşı koruyor demek ki. Biz kötülere karşı. Bu hakareti sineye çekelim çekmesine de siz sorumu hâlâ cevaplamadınız. Bugün dışarı çıktınız mı, çıkmadınız mı?

TÜRKÂN: İçiniz rahat olsun, çıktım. Necmiye Hanım’a başsağlığına gittim.

OĞUZ: Necmiye Hanım da kim? Bu adda bir arkadaşınız olduğunu biliyordum.

TÜRKÂN: Ben de ilk kez bugün karşılaştım zaten.

OĞUZ: Bu Necmiye Hanım oğlunu ya da kızını evlendirseydi, bu kez de kutlamaya gidecek miydiniz?

TÜRKÂN: Yoo, ne gereği var?

OĞUZ: Bence bugün de gitmenize hiç gerek yoktu.

TÜRKÂN: Aynı şey değil ki. İnsanlar acılı anlarında ilgi isterler.

OĞUZ: Sevinçlerini de başkalarıyla bölüşmek istemezler mi? Ne olur, beni olsun kandırmayın.

TÜRKÂN: Pekâlâ, öyle olsun, itiraf ediyorum: ben başsağlığı ziyaretlerine gitmeye bayılıyorum.

OĞUZ: Evet, biliyorum. Bu konuda başka açıklama yapmanıza gerek yok. Ama aynı sokakta oturan birini ziyarete gitmeniz, sokağa çıkmak, yürümek anlamına gelmez. Söyler misiniz, kaç adım yürüdünüz?

TÜRKÂN: Ne bileyim ben canım, saymadım ki.

OĞUZ: Türkân Hanımcığım, ben uzun yürüyüşler yapmaktan söz ediyorum. Yani size, bir hekim olarak yürümenizi, hareket etmenizi şiddetle salık veriyorum. Neden anlamıyorsunuz?

TÜRKÂN: Ne kadar kaba bir adam! (Ötekilere dönerek) Duyuyorsunuz değil mi, fazla kilolarımı yüzüme vuruyor. Gelin de onun kibar biri olduğunu söyleyin bana.

HALİM: Ama hayatım, Oğuz Bey..

TÜRKÂN: (Kocasının sözünü keserek) Tamam, tamam. Kocam dahil hepiniz ondan yanasınız. Ama bilmediğiniz bir şey var: Ben evin içinde uzun ve zahmetli yürüyüşler yapıyorum. Şu salonda bunca değerli antikanın arasında, onlara çarpmadan yürümeyi başarabilmek ne büyük bir çaba ister, düşünsenize. Değil mi Fahri Bey?

FAHRİ: Bilmez olur muyum?

TÜRKÂN: (Ayağa kalkarak) Rica etsem bana eşlik eder misiniz, Fahri Bey? Herkese marifetimizi gösterelim.

İkisi kol kola girerler. Kanepelerin, sehparların, çeşitli vazoların arasında dolaşmaya başlarlar. Masadakiler önce ilgilenirler. “Bravo” sesleri, alkışlar... Sonra kendi aralarında konuşmaya başlarlar.

Masa bölümü hafifçe kararır.

FAHRİ: Aman en tehlikeli bölgeye geldik, vazoya dikkat. Neden daha geniş bir eve taşınmıyorsunuz, anlamıyorum. Eşyalarınızı daha rahat yerleştirebileceğiniz bir eve. Orada bir serveti yok etmek korkusu olmadan rahatça dolaşabilirdik.

TÜRKÂN: Bana taşınmaktan söz etmeyin. Bu evi nasıl bırakırım?

FAHRİ: Neden bırakmayacakmışsınız? Hiç de size göre değil. Bu eski moda daire şanınıza yakışmıyor. Ne güzel semtlerde ne güzel yapılar var. Geniş salonlar... Teraslar...

TÜRKÂN: (*Biraz sert*) Yo, yo sakın bana bir daha böyle bir şey söylemeyin, sonra bozuşuruz. Ben değişiklikten hoşlanman. Benim evim, kısacası duvarlarım burası. Sınırlarım onlar. Ben sınırsız yaşayamam. Başka bir yerde ölebilirim.

FAHRİ: Abartıyorsunuz ama madem istemiyorsunuz, konuyu bir daha açmam. Özür dilerim.

TÜRKÂN: (*Masanın yanından geçerlerken*) Oğuz Bey, kaç tur yaptık görüyorsunuz. Üstelik daha yorulmadık. Halimciğim, güzel bir müzik koyar mısın? Nat King Cole'ü herkes sever, sanırım.

Halim, pikaba plağı koyar. Yerine oturur.

TÜRKÂN: (*Müziğe kulak verir, başını arkaya atar, bir memnunluk iç çekmesiyle*) Ah, geceler güzel!

FAHRİ: Dışarda da güzeldir geceler.

TÜRKÂN: (*Fısıldayarak*) O anlamda söylemedim. Geceleri tozları görmüyorum. Tozsuz bir dünyada yaşıyorum geceleri.

FAHRİ: Neden sesinizi alçalttınız? Gizli bir şey mi konuşuyoruz?

TÜRKÂN: Oğuz Bey duymasın. Benim günde iki kez toz almama kızıyor. Artık her şeye karışmaya başladı. Sokağa çık, toz alma, hava al. İyi ki hekim olmuş. Bana karışmasına çok ama çok kızıyorum.

FAHRİ: Oğuz Bey dostunuz. Dostlarınıza bu kadarcık bir karışma hakkı tanımıyor musunuz?

TÜRKÂN: Hayır! Ben canımın istediğini yaparım. Engel olunursa da çok kızarım.

FAHRİ: Benim size karışmaya hiç niyetim yok. Herhangi bir isteğinizi yerine getirmenize engel olmaktan da Tanrı beni korusun.

TÜRKÂN: (*Başını Fahri'nin omzuna kor, ona yaslanarak*) Aferin, hep iyi çocuk olun böyle.

FAHRİ: Ama sizden bir ricada bulunabilirim, değil mi?

TÜRKÂN: Elbette...

FAHRİ: Size yeğenimden söz etmiştim...

TÜRKÂN: Şu tıp fakültesinde okuyan...

FAHRİ: Bir süredir iyi değil... Ruhsal bir bunalım geçiriyor. Okula bile gitmiyor. İçine kapandı. Tedavi görüyor, biraz iyileşti. Doktoru ona yeni çevrelerin iyi geleceğini söyledi. Kendisini tanımayanların arasında daha rahat edermiş. Ben de sizi düşündüm.

TÜRKÂN: Yarın akşam... Yoo yarın akşam olmaz. Yarın Seher izinli de... Cuma akşamı onu buraya getirin. Adı neydi?

FAHRİ: Altuğ.

TÜRKÂN: Değişik bir ad, hiç duymamıştım... (*Gizemli bir sesle*) Ama güzel bir ad: Al-tuğ...

FAHRİ: Eğer anlaşılabilseniz, kısacası o size yakınlık gösterir siz de Altuğ'dan sıkılmazsanız, ayrıca ilgilenmenizi de rica edecektim. Eğer sizce bir sakıncası yoksa...

TÜRKÂN: Tabii, neden olmasın? Gündüzleri de bana gelebilir. Biliyorsunuz, ben her zaman evdeyim.

FAHRİ: Çok teşekkür ederim. Anlayış göstereceğinizi biliyordum zaten. Cuma günü şu sevgili dostunuz Cemal Bey gelmeseydi. Altuğ ondan sıkılabilir. Ne anlıyorsunuz şu yapışkan adamdan bilmiyorum.

TÜRKÂN: Ben de Cemal'den hoşlanmamanızı anlayamıyorum. Nesele, konuşkan bir adam. Her zaman anlatacak hoş, ilginç bir şeyler bulur. Beni çok eğlendiriyor. Sizler gibi, entelektüellere özgü gizemli acıları yok. Bazen o kadar sıkıcı oluyorsunuz ki.

FAHRİ: Yapmayın!

TÜRKÂN: Kimi zaman gündelik politik olaylar ya da ekonomik, sosyal konular dışında hiçbir şey düşünmediğinizi sanıyorum. Memleketin, hatta dünyanın hâli içler acısı... Sizler de bu durumun tek tanıklarımıydınız gibi konuşuyor, konuşuyorsunuz.

Cemal girer, tüm davranışları abartılıdır. Abartılı bir reveransla yürüyüşünü yarıda kesmiş olan Türkân Hanım'ın elini öper. Bu arada masa bölümü yeniden aydınlanır.

TÜRKÂN: Biz de şimdi sizden söz ediyorduk, çıkıp geldiniz.

CEMAL: Hangi atasözünü hatırlamalı acaba? İyi insan diye başlayanını mı, yoksa –af buyurun– iti an, diye başlayanını mı?

TÜRKÂN: Sevimli insan, diye başlayan bir atasözü yok mu?

CEMAL: (*Eğilerek*) Aman efendim, teveccühünüz. (*Fahri Bey'in elini sıkar.*) İyi akşamlar efendim.

TÜRKÂN: Bu akşam yeni bir konuğumuz var: Vecdi Bey. Halim'in kadim dostu, benim eski patronum.

CEMAL: (*Aynı abartılı nezaketle Vecdi'nin elini sıkar.*) Memnun oldum efendim.

TÜRKÂN: (*Cemal ötekilerle selamlaşırken*) Görüyorsunuz, yeriniz hazır, buyurun, oturun. Biz Fahri Bey'le biraz daha yürüyeceğiz.

Gene kol kola girip odanın içinde yürümeye başlarlar, masa bölümü kararır.

FAHRİ: Şaklaban! Özür dilerim. Belki de sizi gerçekten hepimizden çok eğlendirdiği için kızıyoruz ona.

TÜRKÂN: Dürüst bir itiraf işte, alkışlamak gerek.

Masa bölümü aydınlanır. Herkes kahkahalarla gülmektedir.

TÜRKÂN: Artık yorulduğum, oturalım. (*Yerine oturduktan sonra Oğuz'a*) Gördünüz mü işte, yürüyüşümü yaptım. Tasalanmanıza gerek yok. (*Cemal'e*) Deminki kahkahaların nedeni hiç kuşkusuz sizdiniz. Daha sonra fıkranızı ya da şakanızı bana da anlatırsınız. Vecdi Bey'e, avukat olduğunuzu, her türlü garip olayın gelip sizi bulduğunu anlatmış mı? Bugün geleceğiniz içime doğmuş sanki. Pazı sarma var. Hemen ısıttırayım mı? (*Vecdi Bey'e döner*) Cemal Bey soğuk, kuru yiyeceklerden hoşlanmaz.

CEMAL: Sağ olun, beni hep düşünürsünüz zaten. Beyaz peynirimle rakımı içeyim, sonra pazı sarmayı rica edeyim.

TÜRKÂN: (*İçkisini bitirir. Masadakileri bir bir süzer. O sırada müzik bitmiştir... Herkes susar.*) Vecdi Bey soframızı ilk kez onurlandırıyor. Küçük topluluğumuza katılmış sayılır artık. Bu yüzden topluluğa ya da benim deyimimle çekirdeğe girmenin koşulunu yerine getirmesi gerekir.

HALİM: (*Kaygılı*) Türkân lütfen...

TÜRKÂN: Eski patronum olması, ona bir ayrıcalık tanımamı gerektirmez. Hem belki Vecdi Bey koşulumuzu seve seve yerine

getirecektir, Bu konuda konuşmak için can atıyordur. Onun da hikâyeleri vardır. Nereden biliyorsunuz?

VECDİ: Emirlerinizi yerine getirmekten zevk duyacağım Türkân Hanım.

TÜRKÂN: Koşulumuz şu Vecdi Bey: Bize bir ölüm hikâyesi anlatacaksınız.

VECDİ: (*Şaşkın*) Ölüm hikâyesi mi? Nasıl?

TÜRKÂN: Tanık olduğunuz bir ölüm olayını anlatacaksınız ya da duyduğunuz bir ölüm olayını. Şimdiye kadar ölen birini görmediniz mi? Ya da size değişik ölümlerden söz edilmiştir. Sessiz ölümlerden, uzun acılar çekilerek ancak hak edilen ölümlerden, kazalardan, intiharlardan... Hım?

VECDİ: (*Şaşkınlığı, tedirginliğe, kaygıya dönüşmüştür*) Ne bileyim? Bir sürü ölüm gördüm elbette. Ama aklımda kalan duyduğum, yalnızca duyduğum acı. Ölümün ilginç bir yanını göremiyorum. Hem böyle güzel bir sofrada, güzel insanlar arasında... Yakışık alır mı?

Ötekiler Vecdi'yle Türkân arasında geçen konuşmaları bir tenis maçını izler gibi ilgiyle izlerler.

TÜRKÂN: Alır alır. Biz bunu hep yaparız. Kimse de tedirgin olmaz. Hep birlikte ölüme alışmış oluruz belki de. Dostlarım, ilginç bir ölüm olayına tanıklık eder ya da ilginç bir ölüm hikâyesi duyarlarsa gelip bana anlatırlar. Hadi, başlayın, dinliyoruz. Tabii düşünmeniz, belleğinizi yoklamanız için gereken süreyi taniyacağız size. (*Yerinden kalkar, masanın çevresinde dolaşarak konuşur. Herkesi egemenliği altına almak ister gibidir.*) Ben yalnız antikalara değil, ölümlere de meraklıyım. Antika toplamaktaki tutkum kadar ölüm toplama tutkum da büyüktür. Ama ölümleri böyle (*kolunu uzatarak antikaların bulunduğu rafları gösterir*) sergileyemem tabii. Belleğimde toplarım, sonra sık sık düşünürüm unutmamak için. Faruk Bey'in son sözü ne oldu? Ayşe Hanım son anda neden ille de mavi geceliğini giymek istedi? Kimisi karanlıktan söz etti, kimisi kahverengiden, kimisi şafaktan. Antikalarımın tozlanmalarına nasıl izin vermezsem, ölümlerimi de unutuşun küllerine terk edemem. Bütün ölümleri belleğimde, oldukları gibi taptaze saklarım.

VECDİ: Bu olağanüstü koleksiyonunuz için gerekçe rica edebilir miyim?

TÜRKÂN: *(Yerine oturup kocasının daha önce doldurduğu kadehinden bir yudum alarak)* Doyurucu bir gerekçe veremem, şu antika konusunda olduğu gibi. İnsan doğar doğmaz ölüme yaklaşıyor adım adım. O zaman ölümün ne olduğunu bilmemiz gerekmez mi?

VECDİ: Ölümün gizini kim çözebilmiş ki! Ya da ölüme bir anlam vermeyi becerebilmiş. Gidenler geri dönmedikçe bu konudaki bilgisizliğimiz sürecektir.

TÜRKÂN: Bunca başarısız çaba kimseyi yıldırmamış ama. Ne filozofum ne şair, herhangi bir insanım. Canımın istediğini yaparım. Parası olan antika toplar, zamanı olan ölüm. Bende ikisinden de bol bol var.

VECDİ: Yaşamın amacının ölüm olduğunu düşüneneğinize, insan dünyaya yaşamak için gelir, deseniz olmaz mı?

TÜRKÂN: Onu herkes yapıyor zaten. Elinden geldiğince uzun yaşamak için çırpınıp duruyor. Sonunda tek muzaffer komutan ölüm oluyor. Onun için hayranım ölüme. Çünkü ondan görkemlisi yok. O asla yenilmez. Kadehimi onun şerefine kaldırıyorum. *(İçkisini içer, kimse ona katılmaz. Herkes garip bir tedirginlik içindedir. Vecdi'ye döner. Biraz şımarıkça)* Hadi ama bekliyoruz.

VECDİ: Ne olur beni bağışlayın! Bu güzel geceyi berbat etmeyin! Ölümler bana öyle acı verir ki... Onları fıkra anlatır gibi anlatamam. Siz gençsiniz. Benim kadar çok ölüm görmemişsinizdir. Bu yüzden ölümlle oynamaya, gönlünüzü eğlendirmeye kalkışabilirsiniz.

TÜRKÂN: *(Eski görkemli havasından sıyrılmıştır, hüzünle gülümser.)* Öyle mi sanıyorsunuz? Ama belki ölümden daha çok acı veren bir şeyler yaşamışımıdır da bu yüzden ölümlle oynamaktan hoşlanıyorumdur.

Sessizlik... Halim, pikaba bir plak koyar, Schubert'in Alabalık Kuarteti duyulur hafiften.

CEMAL: *(Türkân'ın konuşmasından bir tek o etkilenmemiştir. Şaklalanlıkla)* Vecdi Bey'in yerine ben bir hikâye anlatabilirim size. *(Vecdi Bey'e döner)* Dostlar arasında Türkân Hanım'a en çok ölüm hikâyesi getiren benimdir. Bununla övünebilirim.

TÜRKÂN: Siz bana ölüm hikâyesi bulabilmek için gerektiğinde cinayet bile işleyebilirsiniz.

Gülüşmeler... Deminki hava dağılır.

CEMAL: Sizin hatırınız için cinayet davaları bile almaya başladım.

Vecdi yerinden kalkıp antikalarla ilgilenir. Cemal de arkasından gider. Masanın bulunduğu yer loşlaşır.

CEMAL: Tedirgin oldunuz ama inanın, alıacaksınız. Ben ölüm korkumu bu masada yendim. (*Vecdi onun yüzüne bakmadan antikalarla ilgilenir.*) Bakın, karım otuz sekiz yaşında kanserden öldü. Düşünün otuz sekiz yaşında. Ayrıntılara girip canınızı sıkmak istemem. Ama beni şaşırtan karım için duyduğum üzüntüyü bastıran şeyin kendi ölüm korkum olmasıydı. Zangır zangır titriyordum. Mezarlıktan çıkarken karımın öldüğünü çoktan unutmuştum. Arabaya atlayıp şehre dönmek ve bir dakikamı bile ziyan etmeden yaşamaya başlamak istiyordum. Ama öylesine istediğim hâlde yaşamaya bir türlü başlayamadım. Nasıl yaşanacağını bilmiyordum çünkü. Derken bir arkadaşım beni Türkân Hanım'la tanıştırdı. Sık sık gelirim bu eve. Gördünüz, ne harika bir kadın.

VECDİ: (*Düşünceli ve hafif alaycı*) Yaşamayı da öğrendiniz mi bu arada?

CEMAL: Hem de nasıl!

VECDİ: Ya Türkân Hanım, o yaşamasını biliyor mu? Daha doğrusu yaşıyor mu?

CEMAL: Neler söylüyorsunuz? O...

Vecdi, Cemal'in konuşmasını yarıda keserek masaya döner, masa aydınlanır. Cemal de yerine oturur.

TÜRKÂN: Seher sarmalarınızı ısıtsın mı Cemal Bey?

CEMAL: Evet, lütfen.

TÜRKÂN: (*Çıngırağı çalarak*) Başka sarma isteyen var mı?

Yükselen müzik sesiyle birlikte karar ve perde.

II. Perde

Sahne

Birinci perdenin aynı. Vakit öğleye doğrudur. Yemek masası küçültüldüğünden bu kez yuvaraktır. Gündüz olmasına karşın perdeler gene sıkı sıkıya örtülüdür. Bu yüzden içerisi loştur.

Münevver ve Seher salona girerler. Seher ışıkları açar.

SEHER: Siz buyurun oturun efendim, hanımefendi mutfakta meşguller. Biraz sonra gelirler.

MÜNEVVER: (*Şaşkın*) Türkân Hanım yemekleri kendisi mi pişirir?

SEHER: (*Övünerek*) Yemeğe meraklıdır. Bu işi kimselere bırakmaz.

Ben yalnızca sebzeleri ayıklar yıkarım. Hanımefendiye kim geldi diyeyim?

MÜNEVVER: Münevver öğretmen de. Eski mahalleden, ortaokuldan.

SEHER: Baş üstüne. Kahvenizi nasıl içersiniz?

MÜNEVVER: Türkân Hanım gelsin de, birlikte içeriz.

SEHER: O bu saatte kahve içmez ki.

MÜNEVVER: Öyleyse orta şekerli olsun.

SEHER: Baş üstüne.

Seher çıkar. Münevver yerinden kalkar, hayranlıkla odayı dolaşır. Etrafı daha iyi görebilmek için perdeleri açar. Antikalara bakar. Bazılarına korkarak elini sürer.

MÜNEVVER: Bu kadar varlıklı olduklarını bilmiyordum. Amma da talihliymiş bizim çulsuz, sıska Türkân. (*Koltuklardan birine oturur.*)

Türkân girer. Münevverden önce pencerelere bakar. Bir hareket yapacak olur, vazgeçer. Münevver yerinden kalkıp Türkân'a sarılır, yanaklarından öper. İçtenliksiz, abartılıdır. Türkân kıpırdamadan durur.

MÜNEVVER: Ah, canım yavrum benim. Dur da seni iyice bir göreyim. (*Birkaç adım geriler.*) Ne kadar güzelsin! Ne kadar özlemişim

seni! Puanlı bir giysin vardı hani, hiç unutamıyorum. Nasıl da yakıştırdı sana.

TÜRKÂN: (*Sertçe*) Basmadan.

MÜNEVVER: (*Eski abartılı yumuşaklıktaki sesiyle*) Evet. Kollarının çevresi fırfırlı. Nasıl da yakıştırdı sana! Anacığın ne güzel giydirdi seni. Giysilerinizi kendi elleriyle dikerdi. Becerikli kadındı rahmetli. Becerikli, tutumlu.

TÜRKÂN: (*Aynı donuk sertlikle*) Öyle olmak zorundaydı. Her yıl bir basma giysi dikerdi bana. Evde, bir önceki yıllardan kalan rengi atmışları giyerdim. Sokağa çıkarken yeni basma giysimi. Hiç ipeklim olmadı.

MÜNEVVER: Basma sırtında ipek gibi dururdu ama.

TÜRKÂN: Öyle, ipek gibi dururdu.

Eliyle bir koltuğu gösterir. İkisi de otururlar. Seher kahve tepsiyle girer, durur, bekler. Türkân'ın işaretiyle kahveyi Münevver'e uzatır.

TÜRKÂN: (*Daha sert*) Perdeleri sen mi açtın?

SEHER: (*Tutuk*) Hayır.

MÜNEVVER: (*Özür dilercesine*) Ben açmıştım yavrum, içeriye güneş girsin diye.

SEHER: Kapatayım mı efendim?

TÜRKÂN: Kalsın.

Seher çıkar.

MÜNEVVER: (*Gene canlı*) Çeşmeyi hatırlıyor musun? Sakalar su doldururlardı çeşmeden, eşekleriyle tepelerdeki su çıkmayan evlere taşırlardı.

TÜRKÂN: (*Sertliği geçmiştir. Yalnızca donuktur.*) Evimizin tam altındaydı çeşme. Nedense tulumba derdik. Sakalar, öğlenleri karşı evin gölgesinde toprağa oturur, soğan, domates doğrar, ekmeklerine katık ederlerdi. Onları seyretmeye bayılırdım. Aralarında konuşurlardı. O kadar çalışıp yorulduktan sonra hak ettikleri mutluluğu tadarlardı. Aralarında uyum vardı, saygı vardı. Hiç kavga etmezler, kimse kimsenin sırasını almaya kalkışmazdı. Ama saka olmayanlar kovalarıyla su almaya geldiklerinde –çoğu şirret kadınlardı– kıyamet kopardı. Kadınlar, sakaları küçümserler, sırayı bozarlar, sonra da bar bar bağırırlardı.

MÜNEVVER: Ne güzel anlatıyorsun her şeyi.

TÜRKÂN: *(Birden coşmuştur. Ayağa kalkar, salonda dolaşır, kendinden geçmiş gibi konuşur. Birinci perdedeki oyuncu hâlini bırakmıştır.)* O zaman dünyayı açık bir pencereden seyredebiliyordum, tüllerin, perdelerin arkasına gizlenmeden. Çocuktum, gençtim; dünyayı seviyordum, güzel ve iyi buluyordum. Meraklıydım, çevrem iyice görmeden geçip gitmek istemediğim binlerce yenilikle doluydu. Birçok şey de hüzün verirdi ama. Karşımızdaki ilkokulun bahçesinde kötü beslenmiş çocukların güçsüz seslerle söyledikleri şarkılar... Neşeli bir çocuk şarkısı, bir yas havasına bürünürdü bu yüzden. Avrupa'da savaş vardı. Arpa ekmeğiyle besleniyorduk.

MÜNEVVER: Arpa ekmeği mi? Şaka mı ediyorsun? Ben böyle bir şey hatırlamıyorum.

TÜRKÂN: Sizin babanızın fırını vardı. Koskoca bir mahalleye arpa ekmeği yetiştirdikten sonra kendinize neden iki üç somun buğday ekmeği pişirmesin? Öyle değil mi?

MÜNEVVER: Dedim ya, hatırlamıyorum. Hem eski günler deyince hep iyi şeyler gelir benim aklıma. Ne de olsa gençtik o zamanlar.

TÜRKÂN: *(Sesindeki yumuşak tınıyı hep sürdürerek)* Kış erken bastırıldığında, yakınlarınız fırınınızdan köz alıp geceleri olsun ısınmaya çalışırlardı. Ama biz sizin yakın çevrenizden değildik. Bu yüzden fırınınızdan köz almadık hiç. Battaniyelere sarılır ya da erkenden yatağa girerdik, soğuğu duymamak için.

MÜNEVVER: Ah, canım yavrum, isteseydiniz biz elbette size de köz verirdik. Neden hiç gelmedin bize? Ben seni kırar mıydım hiç, eli boş geri çevirir miydim? *(Birden canlanarak)* Camcıların köşkünden kıvrılınca bir yol vardı hani. O yolun nerelere gittiğini hiçbir zaman öğrenemedim.

TÜRKÂN: Demek hiç o yoldan aşağı inmediniz. Yazık. Oralarda çok dolaştım ben. Kucak kucak kır çiçekleri topladım. Otların sarardığı sıcak yaz günlerinde, bodur ağaçların gölgelerinde oturabilirdiniz. O yüksek tepelerden tüm kent kuşbakışı görülürdü. İnsanlar, evler... Açıklıkla seçemediğiniz sesler, bağırtilar...

MÜNEVVER: Nasıl da korkmadan dolaştın oralarda. Seni yaramaz seni. Mahallenin bu kadar seviyormuşsun madem, neden evlendikten sonra hiç uğramadın?

TÜRKÂN: (*Yerine oturarak*) On sekiz yaşımdan sonra mahalleden nefret ettim.

MÜNEVVER: Sen bizi kolayca unuttun ama biz seni, güzelliğini hiç unutmadık. Aramızda hep seni konuştuk durduk.

TÜRKÂN: (*Gene eski soğuk, sert, egemen havasına bürünerek*) Oysa güzellik, saklanması, örtülmesi, açığa çıkarılmaması gereken bir şey olarak öğretilmişti bana. Güzellik, günahla eşanlamlıydı. Güzelliğim iyi aile çocukları için tehlikeliydi. Onları kolayca baştan çıkarıyordum.

MÜNEVVER: Eski şakacılığın... Hiç değişmemişsin. Şakadan, eğlenmekten çok hoşlanırdın. Okul koridorları kahkahalarınla cınlardı.

TÜRKÂN: Aklımda kaldığına göre şakalarım pek hoş gidecek cinsten değildi. Fazlasıyla kabaydı. Başkalarına, bana nasıl davrandırlarsa öyle davranmaktan kendimi alamazdım çünkü. Saçlarımı, insan içine çıkamayacağım kadar biçimsiz kestiğinizde, sizi okulun tuvaletine kilitlemiştim.

MÜNEVVER: (*Kahkahalarla gülerek*) Sahi mi? Unutmuşum, ne de olsa cocuktun.

TÜRKÂN: On dört yaşındaydım.

MÜNEVVER: (*İçini çekerek*) Öğrencilerimizi hep büyümeyecek çocuklar gibi görürdük, ne yapalım...

TÜRKÂN: Kahvenizi soğuk mu içersiniz hep?

MÜNEVVER: Efendim?

TÜRKÂN: Kahveniz iyice soğudu da.

MÜNEVVER: Evet, kahvem... Konuşmaya dalınca... (*Kahvesini içer. Sessizlikte saatlerin tik takları duyulur.*) Ne kadar çok saatiniz var.

TÜRKÂN: (*Yerinden kalkar; antikaların, saatlerin bulunduğu bölüme yaklaşır.*) Hepsi antikadır ve çok pahalıdır. Bana zamanın geçip gitmekte olduğunu sürekli duyururlar. Bir saniye daha, bir dakika daha, bir saat daha... Bunu bana duyururlar. Ne güzel değil mi?

Münevver sesini çıkarmaz, huzursuzdur. Dalgın dalgın kahvesini içer, birden büyük saatin ağır ağır on biri vurmasıyla yerinden sıçrar.

TÜRKÂN: (*Boğuk bir kahkaha atarak*) Siz zamanın geçmesinden korkuyorsunuz anlaşılan, öyleyse çok mutlu olmalısınız. Güzel bir hayat yaşıyor olmalısınız. Yoksa o günden beri mi böyle mutlusunuz? Yeğeninizi, sevgilisini bırakıp o zengin kıza evlenmeye razı edeli beri... Yirmi beş yıldır hep çok mu mutlusunuz?

MÜNEVVER: Ne demek istediğinizi anlayamadım yavrum.

TÜRKÂN: Yoksa unuttunuz mu? Ben hiç unutmadım.

Yerinden kalkar. Sehpanın üzerinde duran çingırağı çalar. Seher girer.

TÜRKÂN: Toz bezlerini getiriver.

SEHER: Baş üstüne efendim (*Çıkar.*)

TÜRKÂN: Yanınızda iş görmemin bir sakıncası yoktur sanırım.

MÜNEVVER: Rica ederim. Hem ben önceden izin almadan filan geldim zaten. (*Seher toz bezlerini –biri ıslak, öteki kuru– Türkân Hanım’a verir ve çıkar.*) Siz ne yapmanız gerekiyorsa onu yapın. Bu değerli şeylerin tozunun alınmasını hizmetçinize bırakamazdınız tabii. Hizmetçiler çok dikkatsiz olurlar, her şeyi kırıp dökerler. Böyleleri hain olur.

TÜRKÂN: Nerden biliyorsunuz? Çok mu hizmetçi kullandınız? Hiç hizmetçiniz oldu mu? Hem onlar artık bu aşağılayıcı deyimle adlandırılmıyorlar. Yardımcı, deniyor kendilerine.

MÜNEVVER: Öyle mi? Bağışlayın, bilmiyordum.

TÜRKÂN: (*Toz almayı sürdürür. Saatlerin tik takları...*) Şu küçük Çin vazosunu görüyor musunuz? Kocamın ailesinden kalma. Görür görmez vuruldum. Kendimi güzele ve gerçek değeri olan şeylere adamaya karar verdim. Ondan sonra antika toplamaya başladım. İstanbul’da iki satıcı ile sürekli ilişki halindeyim, Amsterdam’da da bir adamım var. İyi bir parça ellerine geçti mi hemen bildirirler, çünkü sağlam bir alıcıyım. İstedikleri ücreti nazlanmadan öderim. Acaba sizin geçerli hayat kurallarınız arasında şu da var mı, parayla satın alınamayacak hiçbir şey yoktur. Ben bunu genel kuralları belleyerek değil, kendi hayat tecrübemle öğrendim. Saygınlık, dostluk, aşk... Fiyatını ödeyebilecek güçteyseniz hepsi sizin olur. Parayla oç alma duygunuzu da doyurursunuz. Ama parasızsanız, yoksul bir ailenin oğlunu bile elde edemezsiniz,

ne kadar güzel olursanız olun. Çünkü biraz parası olan, aşkın bedelini trink sayar ve sevdiğinizi elinizden alır. (*Pencerenin önünde durur, dışarı bakar*) Ama artık kimse elimden hiçbir şeyimi alamaz.

MÜNEVVER: Elbette kızım, paranın gücünü kim yadsırsa aptaldır. Ancak akıllı olanlar para kazanmanın yollarını bulurlar. Bu yüzden zenginleri kıskanmamalı. Onlar zenginliği hak etmişlerdir çünkü.

TÜRKÂN: (*Pencerenin önünden çekilir, Münevver'in karşısında ayakta durur.*) Ne demezsiniz. Ama ben yoksulluğu hakir görmedim hiç. Nasıl görebilirdim ki. Ben de yoksuldum çünkü. Üstelik yoksullukta beni çeken şehvet dolu bir şey vardı!

MÜNEVVER: Ne?

TÜRKÂN: (*Gene odanın içinde dolaşmaya başlamıştır. Gene uysallaşmış, hatta romantikleşmiştir.*) Demin sözünü ettiğimiz bayır var ya, oradan bakıldığında taaa aşağılarda dere ve çevresindeki bostanlar görülürdü. Bizim çayın çoraklığından sonra bostanların taptaze yeşilliği ile karşılaşmak harika bir duyguydu. Dere, çevresindeki güzelliğin farkında bile olmadan çamurlu, tembel tembel akardı. Arkasında bıraktığı günahlardan yüzü kızarmadan, belki yalnızca içi bulanarak...

MÜNEVVER: Günahlar mı? Ne günahı?

TÜRKÂN: Soğuk bir şey içer miydiniz?

MÜNEVVER: Efendim?

TÜRKÂN: Soğuk bir şey içer miydiniz diye sordum ya da kokteyl.

MÜNEVVER: Kokteyl mi? Hayır, hayır.

TÜRKÂN: O zaman meyve suyu?

MÜNEVVER: Evet, lütfen.

TÜRKÂN: Portakal, vişne, elma?

MÜNEVVER: Vişne suyu içeyim.

TÜRKÂN: (*Çingırağı çalar. Seher girer.*) Hanımefendiye bir bardak vişne suyu, bana da sodalı vişne likörü, lütfen.

SEHER: Her zamanki gibi mi?

TÜRKÂN: Her zamanki gibi. Yalnız cinini fazla koy.

Seher içkilerle gelinceye kadar konuşmazlar. Türkân pencereden bakar.

TÜRKÂN: (*Sesi gene sertleşmiştir. Koltuğuna oturur ve içkisinden bir yudum alır.*) Günahlardan söz ediyorduk. Dere, bostanlara varmadan önce günah sokaklarından geçirdi. Bilmiyor muydunuz?

MÜNEVVER: Aman kızım, sen o zamanlar daha çocuktun.

TÜRKÂN: On üç yaşımdaydım, sonra on dört oldum, on beş oldum, sonra on altı, on yedi. On yedi yaşımda sevdiğim delikanlı ile oralarda dolaştım. Bodur ağaçların altında oturup kabak çekirdeği, üzüm yedik. Aşka, tozlu kıraç toprağa, günahlara tapmayı o zaman öğrendim. Vişne suyunuzu soğukken için. Ben kadehimi o günlerin şerefine kaldırıyorum. (*İçkisinden bir yudum alır. Kendi kendine söylenir gibi:*) Günah, ayıp bir şey değildir; çıldırtıcı bir düşür. (*Bardağını bırakır, toz almayı sürdürür.*)

MÜNEVVER: Beni şaşırtıyorsunuz.

TÜRKÂN: Sahi mi? Ne iyi. Ben artık hiç şaşırmıyorum. On sekiz yaşımda bir kez şaşırdım, yetti bana. Yeniden şaşırabilmeyi çok istedim. Tarık nasıl?

MÜNEVVER: (*Şaşkınlıktan vişne suyunu boğazına kaçırır. Türkân onu alaylı alaylı süzer.*) Efendim?

TÜRKÂN: Tarık nasıl diye sordum. Madem eskilerden söz ediyoruz. İşlerini düzene sokabildi mi bari? Ticarete atılmaya kalkması düpedüz aptallıktı. Bir avukat yazıhanesine sahip olabilmek için o zengin kızla evlenmişti, sizin öğütlerinizi yerine getirerek. Yazıhanenin kazancı yetmedi mi?

MÜNEVVER: (*Zorlukla konuşur, ellerini ovuşturur, durur.*) Sevim... Yani karısı hırslıdır. Pompa işi de geleceği olan bir işti. Bakir bir alan diyorlardı. Ben anlamam... Çok para kazanacaklarını umuyorlardı.

TÜRKÂN: Sonra bir başkası daha büyük bir fabrika kurunca, Tarık'ın imalathanesi topu atıverdi. Hırslı olmak iyi değildir diye öğüt vermediniz miydi Tarık'a? O sizin öğütlerinizi dinlerdi. Sizin sözünüzden çıkmazdı benim bildiğim.

MÜNEVVER: Beni dinleyen olmadı ki.

TÜRKÂN: (*Alaylı*) Yazık, çok yazık. Sizin öğütlerinizin kendisi için daima iyi olduğunu anlaması gerekirdi. Ama sonuç olarak yazıhane duruyordu. Kısacası Tarık, geçinecek kadar para kazanıyordu.

MÜNEVVER: Ama borcu çoktu.

TÜRKÂN: Zengin kayınpeder Tarık'ın borçlarını ödemedi mi?

MÜNEVVER: Hayır. Tarık'ı beceriksizlikle suçladı. Oysa asıl suç, gözü doymayan kızındaydı.

TÜRKÂN: Karısı olmasaydı, Tarık böyle bir işe girişmez miydi yani?

MÜNEVVER: Sanmıyorum.

TÜRKÂN: Demek ki kadınlar daha hırslı oluyorlar. Pompa fabrikası kurmayı kocama ben önermiştim. Firma kuruldu. O sırada kocam aynı işi yapan küçük bir imalathanenin –Tarık'ın pompa imalathanesinin– bulunduğunu öğrendi. Fabrika kurmaktan vazgeçmek istedi. Tarık'ı tanıdığından filan değil. Ama Halim gereğinden fazla namusludur, kimsenin ekmeğiyle oynamak istemez. Ben direttim. Çünkü firma benim adıma kurulmuştu. Ticaret ticarettir, dedim, güçlü olan kazanır. Haksız mıyım? (Münevver cevap vermez, önüne bakar.) Yoksul olduğum için bir kez kaybetmiştim. Zengin olunca da kaybedecek değildim ya. Bu kez kaybetme sırası Tarık'ta ve karısındaydı.

Sessizlik... Saatlerin tik tak'ları. Türkân ayakta içkisini yudumlar. Münevver vişne suyuna dokunmaz. Başı önünde, ellerini oğuşturur. Türkân yavaşça döner, çok yumuşak, saygılı bir sesle konuşur.

TÜRKÂN: Sahi hocam, siz niçin gelmiştiniz?

MÜNEVVER: (Tutuk) Bilmem ki nasıl söylesem, bir ricam olacaktı da.

TÜRKÂN: Buyurun.

MÜNEVVER: Osman, en küçük yeğenim, inşaat mühendisidir, iyi İngilizce bilir, hani yeğenim diye söylemiyorum, çok yeteneklidir. Benim dilim dönmüyor ya, eşinizin iş yaptığı bir Amerikan şirketinin Suudi Arabistan'daki inşaatlarında çalışmak istiyor. Ama biliyorsunuz, arkasız olmaz bu işler. Ben düşünmüştüm ki, yani eğer...

TÜRKÂN: Her zamanki gibi yeğenleriniz için çırpınıyorsunuz. Onların geleceği ile yakından ilgileniyorsunuz. Yeğeniniz doğrudan doğruya kocama başvursun (Telefonun yanındaki kâğıtlara bir numara yazar.) Ben bu akşam Halim'le konuşurum. Yeğeninizin adı neydi?

MÜNEVVER: Osman Ovalı.

TÜRKÂN: (Not alır.) Tamam, merak etmeyin. (Telefon numarası yazılı kâğıdı Münevver'e uzatır.)

MÜNEVVER: Çok teşekkür ederim yavrum. İzninizi isteyeyim. Sabah sabah rahatsız ettim. Kusura bakmayın.

TÜRKÂN: (*Çingırağı çalar. Seher girer.*) Hanımefendi gidiyorlar, uğurlayiver. (*Münevver'le el sıkışır. Münevver'le Seher çıkarlar.*)

Kararma

Türkân perdeleri kapatır. İçkisini bitirir. Çılgın, boğuk kahkahalarla gülmeye başlar.

Kararma

Aynı günün akşamı. Gene Türkân Hanım'ın salonu. Masa sabahleyin olduğu gibi yuvarlak şekliyledir. Sofra kurulmuştur. Türkân Hanım koltuklardan birinde oturmaktadır. Zil sesini duyunca yerinden kalkar, kapıya doğru yürür. Yarı yolda duvardaki yaldız çerçeveli aynada yüzüne bakar. Tam kapıya yaklaşırken Fahri ve Altuğ girerler. Altuğ kadife pantolonlu, yün kazaklı, ceketsiz.

FAHRİ: Yeğenim Altuğ, Türkân Hanımcığım.

TÜRKÂN: (*Saşkınlıkla, daha doğrusu dehşetle Altuğ'un yüzüne bakar.*) Olamaz!

FAHRİ: (*Telaşlı*) Ne oldu? Neniz var?

TÜRKÂN: (*Konuklara hafifçe arkasını dönerek bir başka dünyada gibi kendi kendine konuşur:*) O değil, değil mi, nasıl olur? Tanrım, yoksa... Hayır, hayır! (*Elleriyle yüzünü kapatır.*)

FAHRİ: (*Büyük bir kaygı içindedir. Türkân'ın dirseklerini tutar.*) Neniz var Türkân Hanım, hasta mısınız?

TÜRKÂN: (*Toparlanır, gülümser.*) Ah, bana bakmayın, aldırmayın siz. Hoş geldiniz genç adam. Özür dilerim. Kötü, çok kötü bir sabah geçirdim de. Çocukluğumun hortlakları doldu içeri. Atlattığımı sanıyordum, oysa hâlâ... Neyse... Adınız neydi?

ALTUĞ: Altuğ efendim.

TÜRKÂN: Değişik bir ad, hiç duymamıştım. Güzel bir ad ama. Gene de... Adınızın Tarık olmasını ister miydiniz?

ALTUĞ: Tarık mı, neden?

TÜRKÂN: Hiç. Saçmalıyorum. Buyurun, oturun. Yoksa size önce antikalarımı mı göstereyim? Ama sizin yaşıңызdakiler antikalarla pek ilgilenmezler değil mi? Çünkü sizler geleceğe bakarsınız

hep. Sakın sitem ettiğimi filan sanmayın. Doğru olan sizin yaptığınız. Geleceğe bakmak. Antika merakı da bir tür saplantı işte. Adına geçmişî korumak, değerlendirmek dense de aldırmayın siz. Geleceğe bakmaya devam edin.

ALTUĞ: Demek bu güzel şeylere bakmama izin yok.

TÜRKÂN: Aa, bakın, dokunun tabii. Oyuncak gibi oynayın onlarla.

Altuğ, hayran hayran antikalara bakar, önce ürkererek alır eline. Sonra cesaretlenir. Türkân onu bir süre yüzünde mutlu bir gülümsemeyle izler, sonra hafifçe içini çekerek Fahriye döner.

TÜRKÂN: İçiniz rahat etsin. Bu gece yalnızca Oğuz'la Gülay'ı çağırdım. İçimizde en genç onlar oldukları için. Davetsiz konuklarımıza telefon edip bugün hasta olduğumu söyledim. Yani gecenin bir saatinde rahatsız edilmemiz söz konusu değil.

FAHRİ: Ama sizin sahiden keyfiniz yok. Demin yüzünüz sapsarıydı, nerdeyse kriz geçiriyordunuz, şimdi kızardınız, terliyorsunuz da. Gerçekten hasta olmayasınız? Sizden izin istesek de...

TÜRKÂN: (*Fahri'nin sözünü keserek*) Tanrı aşkına, Oğuz Bey, hekim olarak zaten yeterince canımı sıkıyor. Bir de siz çıkmayın başıma, hadi gelin, eğer aperitif almaya niyetiniz yoksa, yürüyüşe çıkalım. Altuğ da ne kadar garip insanların arasına düştüğünü bir an önce anlasın.

FAHRİ: Elimde kadehle yürümeme izin yok mu?

TÜRKÂN: Valla, sokaktan geçenlerin hakkımızda neler düşüneceğine aldırmiyorsanız...

FAHRİ: Vız gelir. Ben özgür bir insanım.

TÜRKÂN: O zaman kendinize bir içki koyun. Beni de unutmayın.

FAHRİ: Siz ne içersiniz?

TÜRKÂN: Siz ne içiyorsanız ondan, fark etmez.

Fahri iki bardağa viski, buz, soda koyar. Sonra Türkân'la birlikte kol kola, ellerinde kadehlerle yürümeye başlarlar.

TÜRKÂN: (*Altuğ'a*) Bize katılmaz mısınız?

ALTUĞ: İçkiyle başım hoş değildir.

TÜRKÂN: Ben yürüyüşü kastetmiştim.

ALTUĞ: Olur, ben de arkanıza takılayım.

TÜRKÂN: Bu akşam onur konuğumuzsunuz. Siz koluma girin, dayınız arkamızdan gelsin.

FAHİR: Oğlum, sayende bu kadar çabuk ikinci sıraya atılacağımı bilseydim, seni dünyada bu eve getirmezdin.

TÜRKÂN: (*Altuğ'un koluna girip yürümeye başlamıştır bile*) Kıskaçlık yok.

Oğuz ve Gülay girerler.

GÜLAY: Tanrım, bu ne hâl!

TÜRKÂN: Bize katılsanıza. Tanışma faslını sonraya bırakalım. Oğuz Bey, bize lütfen güzel bir müzik koyun.

OĞUZ: Baş üstüne. Nasıl bir müzik olsun?

TÜRKÂN: Şöyle çok canlı bir şey olsun. (*Yürümeyi keserek bir süre düşünür*) Buldum, Strauss'dan Radetzky Marşı.

OĞUZ: Oooo, nasıl bulurum onu?

TÜRKÂN: Ne kadar mızımız ve tembel bir adam. Plakların hepsi sırada değil mi? Strauss'u bulun. Bir zahmet plakların üstünü de okursanız...

OĞUZ: (*Sağ yandaki dolaplardan birinin kapağını açar, bir albüm çıkarır, bir plak çekip üstünü okur.*) Tamam, buldum.

(*Radetzky Marşı... Coşkun kahkahalar. Hep birlikte müziğe ayak uydurarak yürürler.*)

TÜRKÂN: İçki içmek serbest, kadehlerinizi doldurun. Evin erkeği henüz gelmediğine göre, kendi içkinizi kendiniz koyun.

Oğuz, kendisine ve Gülay'a içki kor. Fahri'nin arkasına geçerler. Fahri bir reverans yaparak onları önüne alır. Kendisi arkaya geçer. Halim, kapıda görünür. Bir süre durduğu yerde tebessüm ederek karısını ve konuklarını seyrederek. Kimse onu fark etmez. O da kendisine bir viski koyup Fahri'nin koluna girer, yürüyüşe katılır. Müzik bitince dururlar. Soluk soluğa kalmışlardır. Kahkahalarla gülerler. Plak dönmeye devam ettiğinden "Viyana Ormanları Efsanesi"nin ilk mezûrleri duyulur.

TÜRKÂN: (*Solukları düzene girince*) Çocuklar, sizlere topluluğumuzun en genç üyesini tanıtıyorum: Altuğ. Tabii eğer o kendisi aramıza katılmayı istiyorsa...

ALTUĞ: Onur duyuyorum.

TÜRKÂN: Altuğ, kocam Halim, topluluğun hekimi Oğuz. Sanatseveri Gülay. Artık sofraya oturabiliriz. Altuğ sen yanıma gel. Gülay,

sen Halim'in yanına... (O sırada Oğuz'la Gülay valsini hızlanan temposundan etkilenip dans etmeye başlamışlardır. Çok güzel dans ederler. Herkes bir süre onları seyrederek. Sonra sofraya otururlar.)

Halim aklımdayken söyleyeyim. Yarın seni, Osman Ovalı diye biri arayacak. Onunla ilgileniver. Mümkünse işini yap.

HALİM: Osman Ovalı da kim?

TÜRKÂN: Sonra anlatırım. Dediğimi yapacaksın, değil mi?

HALİM: Tabii canım.

Halim içki servisi yaparken, Oğuz'la Gülay sofraya otururlar.

HALİM: Delikanlı sen ne içersin?

ALTUĞ: Su rica edeceğim.

HALİM: Bira da mı içmezsin?

ALTUĞ: Hayır, teşekkür ederim.

TÜRKÂN: Gençlerin kanlarının kaynaması için alkole ihtiyaçları olduğunu hiç sanmıyorum.

FAHRİ: Aslında öyledir de şimdiki gençler maşallah...

GÜLAY: Ya gençler de yaşlıların kanlarının kaynamasına gerek yok diye düşünüyorlarsa...

HALİM: Gülay Hanım, sizinle bozuşacağız anlaşılır. Biz yaşlılara sataşmaktan vazgeçin. Karım da tuttu, sizi benim yanıma oturttu.

GÜLAY: Eğer beni istemiyorsanız hemen kalkarım. Kocam da beni istemiyor zaten. Evde kalıp başımı dinlemek için beni her yere yalnız gönderiyor. Şimdi de siz istemiyorsunuz. Ne yapacağım ben? (Yalancılıktan somurtur.)

TÜRKÂN: Halim, demek sen kabalık da yapabiliydin?

HALİM: Çok özür dilerim (Ayağa kalkıp Gülay'a ve Türkân'a doğru eğilir.) Masadaki bütün hanımlardan özür dilerim.

TÜRKÂN: Masada topu topu iki kadınız, abartmasana.

OĞUZ: İyi ki o kadarsınız.

TÜRKÂN: Oğuz Bey, sizin hiçbir şey söylemeye hakkınız yok. Her konuda yanıldığınızı itiraf edin. Dört duvar arası diye tutturmuş-tunuz bir zamanlar. Görüyorsunuz işte, yanılmışsınız. Burada dört duvar diye bir şey yok. Fahri Bey'le yaptığımız olağan gezintiler, birden marş eşliğindeki tören yürüyüşüne dönüşüverdi. Üstelik siz de katıldınız. Bu salonda, şu sizin dört duvar arası diye adlandırdığınız yerde piknik bile yapılır.

GÜLAY: (Ellerini cırparak) Denemeye var mısınız?

TÜRKÂN: Neden olmasın?

OĞUZ: Çıldırılmış bunlar! Aman Tanrım, ya üç dört, beş kadın ol-salardı!

TÜRKÂN: (*Çingırağı çalar, yanına gelen Seher'e*) Mutfak çekmecesin-deki mavi örtüyü, sandık odasındaki minderleri getir, piknik yapıyoruz.

Seher çıkar. Oğuz ve Altuğ masayı yana çekerler. Örtü yayılır, çevresine minderler dizilir. Halim'in getirdiği piknik sepetinden plastik tabaklar, bardaklar çıkartılıp dizilir. Salonun çevresi kararır. Yalnız örtünün bulunduğu yer aydınlıktır.

TÜRKÂN: Seher, biraz daha ekmek, tereyağı, salam getir. Sandviç yapacağım. Bonfileden vazgeçtik, köfteleri kızart.

Gülay ip atlarken Seher elinde yiyecek paketleriyle gelir.

OĞUZ: (*Seher'e*) Domates, salatalık varsa onları getir de ben doğ-rayayım.

FAHRİ: O işleri bana bırakın, Siz Altuğ'la voleybol oynayın.

TÜRKÂN: Erkekler ceketlerini çıkarıp rahatlasalar ya.

Erkekler ceketlerini, kravatlarını çıkartırlar. Oğuz'la Altuğ vo-leybol oynar gibi yaparlar.

TÜRKÂN: Gülay, ip atlamaya biraz ara verebilir misin? Sandviç ya-parken bana yardım ediver.

GÜLAY: (*Soluk soluğa*) Zaten yorulmuştum. (*Sandviç yapmaya ko-yulur.*)

HALİM: Bu sıcakta, güneşin altında rakı içecek değiliz ya. Gidip bira getireyim..

TÜRKÂN: Salamlı sandviçlerin içine Rus salatası koymayı unutma, Gülay.

GÜLAY: Olur.

Halim biralarla, Seher köftelerle gelir.

TÜRKÂN: Hadi artık sofraya. Biralara ısınmasın, köfteler soğumasın. Altuğ'un suyu nerde Halim?

Halim sürahiyi getirir. Sonra büyük bir iştahla yemek yenir. Arada "köfteler harika", "jambonu uzatır mısın?" gibi sesler duyulur. Küçük kahkahalar...

FAHRİ: Türkân Hanım, daha önce neden aklınıza gelmedi piknik yapmak?

TÜRKÂN: Ne bileyim, belki aramızda bu kadar genç birinin bulunması piknik düşüncesini getirdi aklıma.

OĞUZ: Sahi neden gerçek bir piknik yapmıyoruz, hep birlikte? Hazır, bahar da gelmişken.

TÜRKÂN: Nasıl yani?

OĞUZ: Gerçek bir piknik, dedim. Kırdaki su kıyısında...

TÜRKÂN: Şimdi bu gerçek bir piknik değil mi? Gerçekten ne anlıyorsunuz siz? (Öfkeli) Bana kalırsa saçmalıyorsunuz. Kırdaki olacakmış, su kıyısında hem de. Hıh!

OĞUZ: Peki, peki sözlerimi geri alıyorum.

FAHRİ: Bu kadar yedikten sonra şuracığa uzansam hiç fena olmayacak.

HALİM: Ben de biraz kestirmek istiyorum.

GÜLAY: Biz de Oğuz'la çay boyunda dolaşalım.

Işık, yalnızca yan yana oturan Türkân'la Altuğ'u aydınlatır. Türkân kucağındaki tabaktan Altuğ'a küçük lokmalar yedirmektedir.

TÜRKÂN: (Sesi, hâli değişmiştir. Sevecenlikle, sesini incelterek konuşur. Anaca olmaktan çok, genç kız gibi bir hâli vardır.) Hadi, şu lokmayı da al. Hiçbir şey yemedin ki. Benim bildiğim, gençler doymak bilmezler.

Işık, bu kez de yan yana yürüyen Oğuz'la Gülay'ı aydınlatır.

GÜLAY: Farkında mısın, bu gece ölümden söz edilmedi.

OĞUZ: Gerçekten de. Ne tuhaf!

GÜLAY: Ölüm hikâyelerinden bıkmamış mıydık?

OĞUZ: Şimdi de sen başlama! Harika bir gece bu. Arada böyle geceler yaşamaktan başka ne dileyebilirim ki!

Işık, Türkân'la Altuğ'u aydınlatır. Yemek faslı bitmiştir.

TÜRKÂN: Eeee, anlat bakalım, hep böyle susacak mısın?

ALTUĞ: Konuşursam, şu büyüğü an bin parçaya bölünüp dağılacak diye korkuyorum.

TÜRKÂN: Korkmana gerek yok.

ALTUĞ: Her şey çok güzel. Olağanüstü, inanamıyorum.

TÜRKÂN: İnan. Eğer sana olağanüstü geliyorsa sahiden öyledir.

ALTUĞ: Siz nasıl bir kadınsınız?

TÜRKÂN: (*Hafifçe güler*) Herhangi bir kadını ben. Bu geceyi de hep birlikte yarattık.

ALTUĞ: Geceleriniz hep böyle midir? Her zaman?

TÜRKÂN: Bu gece başka gece. Çünkü sen varsın, bizi değiştirdin.

ALTUĞ: (*Hayretle*) Ben mi?

TÜRKÂN: Evet sen. Öyle gençsin ki! Senin yaşında hissettik kendimizi. Senin yaşındaymışız gibi davrandık.

ALTUĞ: Ben genç filan değilim. Bin yaşındayım.

TÜRKÂN: Herkesin başına gelebilir bu. Kendini bin yaşında hissetmek yani.

ALTUĞ: (*Hayretle*) Yani siz de mi? Bu kadar hayat dolu olan siz.

TÜRKÂN: Görünüş aldatıcı olabilir.

ALTUĞ: Lütfen böyle konuşmayın!

Işık Gülay'la Oğuz'un üzerinde. Bir koltuğun koluna yaslanmışlardır yan yana.

GÜLAY: Ben dayanamayacağım galiba.

OĞUZ: Neden?

GÜLAY: Ne kadar çekilmez bir adamsın! Kendiliğinden anlayamaz mısın? Benim duyduklarımı duymuyor musun şu anda?

OĞUZ: Ağustos böceklerinden söz ediyorsan duymuyorum.

GÜLAY: Öff...

OĞUZ: Ne oldu şimdi? Ben ne yaptım?

GÜLAY: Şu anda heyecandan ölebilirim. Mutluluktan ağlayabilirim.

Gene de içimde bir yer acıyor.

OĞUZ: (*Şiir okur*) “Geceleri yatakta ağladığımı
Kendisine açmadığım sevgili
Yorgun düşüren varlığını
Bir beşik gibi.”

GÜLAY: Seninle ilk kez Rilke'den söz edince ilgilenmiştim.

OĞUZ: Ben de bu güzel kadını olsa olsa Rilke okuyarak baştan çıkarabilirim, diye düşünmüştüm.

GÜLAY: Ondan sonra da ne Rilke'yi okudum, ne başka bir şey. (*Derin derin içini çeker*).

Işık Türkân'la Altuğ'un üzerinde.

ALTUĞ: Siz hiçbir zaman benim gibi olmamalısınız. Yeryüzünde bir yabancı gibi dolaşmanıza dayanmam. Sizin gibi biri bana benzememeli. (*Türkân'ın elini dudaklarına götürür; yumuşaklıkla.*)

TÜRKÂN: (*Yavaşça elini çekerek*) Sakin ol. Her şey yavaşça, sessizce gelişmeli. Bırak fırtınayı, rüzgâra bile gelemem ben.

ALTUĞ: Ben her şey hızla gelişsin isterdim. Sabırsızım. Zaten öyle çok bekledim ki... Ömrüm beklemekle geçti. Ama siz yavaş olsun istiyorsanız, boyun eğirim.

TÜRKÂN: Bana boyun eğmeni isteyen kim? Bana boyun eğmemelisin. Sen gençsin, güçlüsün, hayat dolusun. İçinden nasıl geliyorsa öyle davran. Yalnız beni korkutma.

ALTUĞ: Sizi nasıl korkuturum ben? Olacak şey mi?

SEHER'İN SESİ: Hanımefendi sofrayı kaldırıyım mı?

Bütün salon aydınlanır. Herkes yer değiştirir, ayağa kalkar. Seher sofrayı toplar.

TÜRKÂN: Kahve isteyen var mı?

Altuğ dışındakiler: Hiç fena olmaz.

TÜRKÂN: (*Elinde tepsiyile odadan çıkmakta olan Seher'e*) Kahve için su koyar mısın ocağa?

HALİM: Aa, Türkân sana bir haberim vardı, unuttum. Mösyö Marceaux aradı. Güzel bir hançer bulmuş. On altıncı yüzyıldan kalma. Yalnızca gümüş kakma olduğu için beş bin franga kapatmış. Bu hançer bilmem hangi dükkân falancayı öldürdüğü hançermiş. O sırada işim vardı, adlar aklımda kalmadı. İster misin? Ayrıca Marceaux sana hançerin şeceresini bildiren bir belge de gönderecek.

TÜRKÂN: İsterim. Koleksiyonumda bir silah bulunmasını hep istemişimdir. Bir sürü pistol falan önerdiler ama hiçbirini çalışmıyordu. Bir hançer her zaman fonksiyoneldir. Öyle değil mi? Evet canım, hançeri istiyorum.

FAHRİ: Katil aletin şeceresi mi olurmuş? Sizleri kazıklamak için uyduruyorlar hepsini.

TÜRKÂN: Kazıklamak isteselerdi Borgiaların hançeri derlerdi. Öyle değil mi? Ama gene de bu hançere Borgiaların hançeri diyeceğim ben. Ha on beşinci yüzyıl, ha on altı, fark etmez.

GÜLAY: Gerçekten Borgiaların hançeriyse sakın elinizi sürmeyin!

III. Perde

Sahne aynı. İkinci vakti. Türkân'la Altuğ kanepede yan yana oturmaktadırlar. Türkân'ın elinde vişne renkli özel içkisi vardır.

ALTUĞ: Saat henüz beş, siz içki içiyorsunuz?

TÜRKÂN: Ee, ne var bunda?

ALTUĞ: Ama doğru değil. Bu kadar çok alkol...

TÜRKÂN: Bana doktorluk taslamaya kalkarsan aramız bozulabilir. Ben tam kırk üç yaşındayım. Senin gibi bir çocuktan ders alacak değilim.

ALTUĞ: Özür dilerim. Evet, size karışmaya hakkım yok. Şu perdeleri açmaya kalkışsam gene kızar mısınız bana? Elektrik ışığı yerine gün ışığında otursak...

TÜRKÂN: O perdelere kimse elini süremez. Ama sana bir ayrıcalık tanıyorum. Açabilirsin. İstersen camları da aç.

ALTUĞ: Sağ olun, ben camları hep açık tutarım. Toz kokusu dağılsın diye. *(Perdeleri açar, balkon kapısını aralar, lambaları söndürür.)*

TÜRKÂN: Toz kokusu mu dedin? Ama bu evde toz yoktur ki. Her gün iki kez toz alırım ben.

ALTUĞ: Neden?

TÜRKÂN: Toz kokusunu ben de sevmem de ondan. Toza hiç gelemem. Oğuz bunun bir hastalık olduğunu söylüyor.

ALTUĞ: Benimki de öyle. Hastalık.

TÜRKÂN: Dayın iyileştiğini söylemişti ama.

ALTUĞ: Evet ama bazı belirtilerin geçmesi için zaman gerek.

TÜRKÂN: Bizim çekirdeği nasıl buldun?

ALTUĞ: Ne çekirdeği?

TÜRKÂN: Ben dost çevreme çekirdek adını taktım. Beni ne kadar çok sevdiklerini gördün değil mi? *(Yerinden kalkıp odanın içinde dolaşır.)* Benim için yapamayacakları fedakârlık yoktur.

ALTUĞ: Siz de onları seviyor musunuz?

TÜRKÂN: Bunu hiç düşünmedim. Ama onlarsız olamam. Onlarla birlikte olmak hoşuma gidiyor. Bu kadarı sevgi için yeterli mi?

ALTUĞ: Hayır. Sizinkine sevgi denemez.

TÜRKÂN: (*Biraz alaylı*) Sevgi hakkında ne çok şey biliyorsun. (*Ciddileşir*) Sevmek şart mı sence?

ALTUĞ: Şart.

TÜRKÂN: Peki sen sevmeyi biliyor musun, ...¹ kadar?

ALTUĞ: Sevmenin gerekli olduğunu biliyorum. Sevgisiz olmaz. Sevgi her şeyden önemlidir. Benim sorunum da buydu. Bu yüzden hastalandım. Yani doktorum bunu hiçbir zaman açıkça söylemedi ama ben anladım. Sevgiye çok önem veriyordum ama...

TÜRKÂN: Sevemiyordun.

ALTUĞ: Hayır, öyle değil. Anlatması zor. Kısacası şöyle diyeyim: Sevdüğimin ve sevdiğimin farkında değilmişim. Şimdi zaten benim olan şeyleri yeniden kazanmaya, görmeye, bilmeye uğraşıyorum.

TÜRKÂN: (*Altuğ'un yanına oturur*) Peki, karşına yeni durumlar çıkarsa... Henüz bilmediğin sevgiler... Onları da doktorunla mı çözümleyeceksin?

ALTUĞ: Hayır. Kuşku duymadan sevmeyi öğrendim çünkü.

TÜRKÂN: Çekirdeğe kabul edildin. Onca insanla ilişkilerin ne olacak? Dostlarım, yalnız dün akşam gördüklerinden ibaret değil. Pek çok dostum vardır benim.

ALTUĞ: Herkesi sevmek zorunda mıyım?

TÜRKÂN: Değilsin. Ben kendim bile sevmedikten sonra... (*Duralar, biraz düşünür*) Ne tuhaf! Şimdiye kadar onları sevip sevmediğimi hiç düşünmemişim. Şimdi seninle konuşurken birdenbire... Neyse önemli değil. Ama çekirdektekiler genellikle birbirlerini severler. Şimdi sen kuralı bozacaksın. Senin için zaten kuralı bozduk bir kez.

ALTUĞ: Ne kuralı?

TÜRKÂN: Çekirdeğe kabul edilmek isteyen herkes bir ölüm hikâyesi, gerçek bir ölüm olayı anlatmak zorundadır. Arada başka ölüm hikâyeleri anlatarak da görevini yerine getirir.

ALTUĞ: Ben hiç ölüm yaşamadım ki. Hatırlayabildiğim kadarıyla yakınlarımdan kimse ölmedi. Belki ölümün en uysal hâli budur.

1 Bu sayfadaki yazılar silik çıktığından soru cümlesinin tamamı okunamamıştır.

Yani insan acı duyar duymasına da bunu yakınlarıyla paylaşır. Benim içinse ölüm cesetle eş anlamlıdır. Kime ait olduğunu bilmediğim formol kokulu bir cesetle.

TÜRKÂN: İlginç!

ALTUĞ: Nesi ilginç? İğrenç, pis bir şey. Teşrih dersi görmüş olanların çoğu et yiyemez. Teşrihten çıktıktan sonra otobüse binemeyiz. Üstümüze başımıza sinmiş formol kokusunu duyanlar, bize kötü kötü bakarlar. Kendimizi, az önce cinayet işlemiş katiller gibi görürüz nerdeyse. Berbat bir duygudur bu.

TÜRKÂN: (Heyecanlı) Anlatsana ne olur! Anlat bana. Öyle merak ediyorum ki.

ALTUĞ: Neyi merak ediyorsunuz?

TÜRKÂN: Ölümün öteki yüzünü. Gerçek yüzünü.

ALTUĞ: Özür dilerim ama saçmalyorsunuz siz. Ölümün öteki yüzü dediğiniz şey... Hayır, bu konuda konuşamam sizinle. Zaten ben ne biliyorum ki. Dün geceki büyüğü nasıl da bozdunuz. Buna hakkınız yoktu. (Yerinden kalkıp salonun içinde gezinmeye başlar.)

TÜRKÂN: Özür dilerim, konuyu kapatıyorum. Belki bir gün bir ölümüne tanık olursun da canın isterse anlatırsın. Umarım, ölen çok sevdiğin biri olmaz. (Sessizlik. Türkân içkisini bitirir. Sonra herkesle konuştuğu egemen sesiyle) Eee, anlat bakalım.

ALTUĞ: Neyi anlatmamı istiyorsunuz?

TÜRKÂN: Buraya bugün neden geldin? Kendinden çok yaşlı bir kadının yaşam deneyimlerini öğrenmek ya da öğütlerini dinlemek için değil herhalde. Zaten bir doktorun da varmış. Sen bana, özellikle bana söyleyecek sözün olduğun için geldin. Benim de dinlemeye can attığımı düşünerek geldin. Hadi, çözül bakalım.

ALTUĞ: (Türkân'ın karşısındaki koltuğa oturarak) Bugün ne kadar başkasınız. Dünkü Türkân Hanım'a hiç benzemiyorsunuz. Bugün, özür dileyerek söyleyeyim, saldırganısınız. Bu saldırıyı hak edecek kötü bir şey mi yaptım?

TÜRKÂN: (Yumuşamıştır) Ben saldırganım ha? İnanamıyorum. Çünkü ben hiçbir zaman saldırgan olmadım. Dostlarım bilirler. Birisi ille de hak etmedikçe asla. Ama madem öyle diyorsun... Demek ki saldırganım. Neden acaba? (Yerinden kalkıp odanın içinde hızla dolaşmaya başlar. Bir büyük vazoyu devirir, aldırılmaz.

Altuğ kalkıp vazoyu yerine koyar. Türkân kendi kendine) O, Tarık değil. Bunu kabul etmek zorundayım. Onu Tarık olarak kabul edersem, saldırganlığı sürdüreceğim. O zaman da kaybederim onu. Oysa Altuğ'u kaybetmek istemiyorum. O, Tarık değil, bu yüzden onu kaybetmeyeceğim. *(Altuğ'un ayakları dibine oturur. Altuğ telaşla ayağa kalkar.)*

ALTUĞ: Ne yapıyorsunuz? Sizin yeriniz orası değil ki! Lütfen kalkın.

TÜRKÂN: Hayır, kalkmayacağım. Rahatsız oldunsa gel, yanıma otur sen de. Ama oturmadan önce içki bardağını ver. *(Altuğ rahatsız bir biçimde Türkân'ın yanına oturur ve içkiyi uzatır. Türkân içkisini içer.)* Meğer yalnız dibinde birkaç yudum kalmış. Şu çingırağı çalar mısın lütfen?

ALTUĞ: Hizmetçinizi çağırmak için mi?

TÜRKÂN: Evet. İçkim bitmiş, yenisini isteyecektim. Seher kokteyl hazırlamakta ustadır. Benim çırağım ne de olsa...

ALTUĞ: Ama biz böyle...

TÜRKÂN: Korkma, benim yaptığım hiçbir şeyi kınayan çıkmadı daha. Benim kural-dışılığım kimseleri incitmedi. Rahatça çal çingırağı.

Altuğ çingırağı çalar, Seher girer.

SEHER: Buyurun efendim.

TÜRKÂN: Kokteyliyi yeniler misin? Ama bu biraz sert geldi nenden-se. Sodasını ve buzunu fazla koyuver. Küçük bey içki içmekte direniyorlar.

SEHER: Beyefendi için çay yapsam...

TÜRKÂN: Çay ister miydin Altuğ? Böreğimiz var, değil mi Seher?

Bana kalırsa küçük beye sormadan çayı demle sen. Böreği de ısıt.

SEHER: Olur efendim. *(Çıkar.)*

ALTUĞ: Bazen sizi sevemeyeceğimi düşünüyorum. Ne kötü!

TÜRKÂN: Neden sevemeyecekmişsin beni?

ALTUĞ: Bu çingırağı çalmalar filan...

TÜRKÂN: Ama onların hepsi oyun. Herkes oyunu biliyor. Seher de biliyor.

ALTUĞ: Hayata oyun gözüyle mi bakıyorsunuz?

TÜRKÂN: Hayata nasıl baktığımı bilmiyorum. Hayatın ne olduğunu düşünmeyecek kadar yaşıyım. Ama oyun oynadığımı biliyorum.

ALTUĞ: Nasıl bir oyun bu, kuralları var mı?

TÜRKÂN: Neden soruyorsun?

Seher, Türkân'a içkisini getirir, çıkar.

ALTUĞ: Bundan sonra sizinle birlikte oynayacağıma göre kuralları bilmem gerekmez mi? Yanlışlık yapmak istemem doğrusu.

TÜRKÂN: Ya da kaybetmek...

ALTUĞ: Oynadığınız oyun mu yoksa kumar mı?

TÜRKÂN: İnsan yalnızca kumarda kaybetmez. Çocuk oyunlarını düşün, kaybeden ya ebe olur ya da oyundan çıkarılır. Her neyse ama sana kural filan öğretemem. Çünkü kuralları ben de bilmiyorum. Aramızda bulundukça yavaş yavaş öğrenirsin.

ALTUĞ: Gene de korkuyorum ya bir yanlışlık yaparsam...

TÜRKÂN: Şimdiye kadar kimse yanlışlık yapmadı. Sen de yapmazsın.

Kapı zili çalınır. Dışarıda konuşma sesleri.

Altuğ doğrulup kalkmak ister. Türkân, onu kolundan çekerek kalkmasına engel olur. Gülay'la Oğuz girerler. Türkân kalkıp konukları karşılar. Altuğ da ayağa kalkar. El sıkışırlar.

TÜRKÂN: Bu ne sürpriz! Oğuz Bey, yoksa bana gelebilmek için hastalarınızı kapı dışarı mı ettiniz? Üstelik bana, hiç böyle birlikte gelmemiştiniz.

GÜLAY: Size sürpriz yapalım dedik.

TÜRKÂN: Sağ olun. (*Çingırağı çalar, içeri giren Seher'e*) Konuklarımıza benim kokteylimden hazırlar mısınız? Biraz da kanepe yapiver. Çay oldu mu?

SEHER: Demleniyor.

ALTUĞ: (*Ayağa kalkar*) Çay içmesem çok mu ayıp olur?

TÜRKÂN: Ayıp olmaz. Çünkü sana çay isteyip istemediğini sormadık.

ALTUĞ: İzin rica edecektim de...

TÜRKÂN: Nasıl istersen. Seni geçireyim

Altuğ Gülay'ı ve Oğuz'u başıyla selamlar. Türkân'la çıkar. Arkadan Seher çıkar. Odada yalnız kalan Oğuz'la Gülay birbirlerine bakıp gülümserler. Oğuz, Gülay'ı bir an için kendine çekip öper. Kapının kapandığını duyunca birbirlerinden ayrılırlar. Türkân girer, onları süzer, sonra oturmaları için işaret eder.

TÜRKÂN: (*Oğuz'u*) Şu işin aslını merak ediyorum gene de.

OĞUZ: Neyin aslını?

TÜRKÂN: Bu beklenmedik ziyareti neye borçluyum?

OĞUZ: Yapmayın Türkân Hanım, hastane çıkışlarında size kokteyl içmeye gelmez miydin hiç?

TÜRKÂN: Gelirdiniz, bir vakitler. Ama haftalardır uğradığınız olmadı hiç. Hep işlerinizin yoğunluğundan, yorgunluktan söz ettiniz.

OĞUZ: Sizi kızdırdıysam özür dilerim.

TÜRKÂN: Aa, o kadar da değil. Size biraz takılmak istemiştin, hepsi bu.

Seher, içkiler ve kanepelerle gelir...

TÜRKÂN: *(İçki servisi bittikten ve Seher çıktıktan sonra)* Yalnız bir şey daha var: Ben gizlilikten, saklanmaktan hoşlanmam. Bu evde, benim sofralarım da her şey açıktı, öyle değil mi?

OĞUZ: Elbette.

TÜRKÂN: Ben kendimi ele vermekten hiç kaçındım mı?

GÜLAY: Hayır ama...

TÜRKÂN: Ne?

GÜLAY: Siz saklanmıyorsunuz, doğru ama bizim sizi gerçekten tanıdığımız söyleyemez, öyle değil mi Oğuz?

OĞUZ: Öyle.

TÜRKÂN: Ne gizemli bir varlıkmışım meğer. Neyse, siz beni tam anlamıyla tanıyın ya da tanımayın, hep dürüst ve açık olduğumu kabul ediyorsunuz değil mi?

GÜLAY: Elbette. Ama şimdi birdenbire açıklıktan söz ettiğinize göre bunun bir anlamı olmalı.

TÜRKÂN: Bir şeyler ima ediyorum, diyorsun.

GÜLAY: Galiba.

TÜRKÂN: Öyleyse...

OĞUZ: Ne demek istediğinizi anlıyorum sanırım. Gülay'la benden söz ediyorsunuz. Haklısınız. Zaten biz de bunun için size birlikte geldik.

TÜRKÂN: Ama itiraflardan, iç dökmelerden hoşlanmam ben. Başkalarının hayatına karışmak istemem.

GÜLAY: Oğuz'la birbirimizi sevdiğimizi söylememiz itiraf sayılmaz. Çünkü zaten seziyordunuz.

TÜRKÂN: Benim gibi herkes de sezmiş olmalı.

OĞUZ: Sanmıyorum.

TÜRKÂN: Ben sezmişsem, herkes değilse bile başkaları da sezmiştir. Ama belki bu sizi pek ilgilendirmiyordur. Aşk, insanı kör eder sözü boşuna söylenmemiş. Aşk... Sevgi... Güzel sözler. Demek siz şimdi birbirinize âşıksınız.

GÜLAY: Evet.

TÜRKÂN: Ne kadar iyi! Ama nereden belli?

GÜLAY: Böyle şeyler anlatılamaz ki.

TÜRKÂN: Ama gösterilir. Aşkınız uğruna nelere katlanabilirsiniz? Neleri göze alabilirsiniz?

GÜLAY: Ama Türkân Hanım, ben evli bir kadını, iki çocuğum var.

TÜRKÂN: Kısacası aşkım uğruna hiçbir şey yapamam, diyorsun.

GÜLAY: Hayır, öyle değil.

TÜRKÂN: Öyle. Şu anda yapabildiğin tek şey, elinden gelen tek şey kocamı aldatmak. (Gülay karşı koymak üzere ağzını açar, sonra vazgeçer, önüne bakar.) Peki siz Oğuz Bey, siz aşkınız uğruna neleri göze alırdınız? Siz evli değilsiniz, çocuğunuz da yok.

OĞUZ: Gülay'ın istemediği şeyleri yapamam.

TÜRKÂN: Kısacası sizin de elinizden bir şey gelmiyor. Ne kadar iyi. Kimse hiçbir şeyi göze almıyor. Ne özveri ne utanç, ne gözden düşme ne ölüm. Hiçbir şey göze alınmıyor suçsuz bir adamı üzmetten başka. Siz de bunun adına aşk diyorsunuz. Her şey yerli yerinde olacak. Evlilik, çocuklar, iş, güvenlik. Siz bunun adına aşk diyorsunuz.

GÜLAY: Sizce, duygularımızı yanlış mı değerlendiriyoruz?

TÜRKÂN: Kadınla erkek arasında cinsel çekim her zaman olabilir.

OĞUZ: Ama biz ikimiz ayrıca çok iyi anlaşıyoruz, iki dostuz.

TÜRKÂN: Ondan hiç kuşum yok. Gerçekten iyi anlaşıyorsunuz. Arkadaş olabilmek de az şey değildir ama bu arkadaşlığı aşk sanmak saçma. Birbirinizi gerçekten sevseydiniz, hiçbir engel tanımazdınız, tanıyamazdınız zaten. Hiçbir engel sizi birlikte yaşamaktan vazgeçiremezdi. Var olmayan bir duygu için yakınlarınızı üzmeye, arkadaşlarınızın kafalarını karıştırmaya hakkınız yok.

GÜLAY: Bizim kime ne zararımız var ki?

TÜRKÂN: Kocanın artık bize gelmediğinin farkına değil misin?

GÜLAY: Ama o bir şey bilmiyor. Nasıl bilebilir? Zaten bana hiçbir şey söylemedi.

TÜRKÂN: Ne söyleyecekti? Sana kendisini aldatıp aldatmadığını soramazdı herhalde. Halûk Bey sessizce protesto etmeyi yeğliyor. Sizi aynı masada fısıldaşırken ya da birbirinize kaçamak bakışlar fırlatırken görmek istemiyor. Hadi canım, suratınızı asmayı bırakın. Sizi kınıyor filan değilim. Dostça bir uyarıda bulundum yalnızca. Hadi, içkilerinizi bitirin de Seher yenilesin. Aa, kanepelere dokunmamışsınız bile. Seher gücenir sonra...

Kararma

Sahne: Piknik yapılan gecede olduğu gibi ortada aydınlık bir mekân. Dip, sağ, sol mekânlarda Türkân Hanım'ın salonu belli belirsiz seçilir. Aydınlık mekânda yatak, komodin, sehpa, banyo kapısı, oda kapısı... Türkân yatağın ayakucundaki koltukta oturmaktadır. Altuğ, ayaklarının dibine oturmuştur. Türkân, Altuğ'un saçlarını okşamaktadır. Altuğ'un başı Türkân'ın dizlerine dayalıdır.

TÜRKÂN: Neyin var senin? Tedirginsin. Ne düşünüyorsun?

Sesi Altuğ'la piknikli akşamda olduğu gibi sevecen, yapmacıksız, yalnız incedir.

ALTUĞ: *(Başını kaldırmadan yavaş sesle)* Bütün bunlar da oyun mu yoksa?

TÜRKÂN: Ne oyunu?

ALTUĞ: Sen her şeyin oyun olduğunu söylemiştin ya. Ya bu da bir oynusa...

TÜRKÂN: Yanılıyorsun. Her şeyin oyun olduğunu söylemedim. Bazı şeyler oyundu. Hep bir arada güzel, eğlenceli, heyecanlı bir oyun oynuyorduk. Kimse karşı çıkmıyordu. Herkes oyunu biliyor, severek katılıyordu. Belki de böyle bir oyuna ihtiyacı olanlar geliyorlardı bana, sofralarımıza. Ama seninle nasıl oyun oynarım ben? Bir oyun uğruna bütün bu yaptıklarımı yapar mıydım? Seninle oyun oynayabileceğim nasıl aklına gelebilir? Bu kadar kötü müyüm ben?

ALTUĞ: *(Başını kaldırıp Türkân'ın yüzüne bakar, sonra ellerini öper.)* Sen nasıl kötü olabilirsin? Ama bilmek istediğim bir şey var: Bir oyun uğruna bütün bunları yapmazdım, dedin, peki ne uğruna yaptın bütün bunları?

TÜRKÂN: Ne kadar budalasın. Hâlâ anlamadın mı? Elbette her şeyi aşk uğruna yaptım. Seni sevdiğime ne zaman inanacaksın?

ALTUĞ: Bilmiyorum. Senin gibi bir kadının beni sevebileceğine inanamıyorum. Bağışla.

TÜRKÂN: Beni gözünde büyütme. Doğru değil bu.

ALTUĞ: Seni gözümde büyütüyorum. Olağanüstü bir kadınsın sen.

TÜRKÂN: *(İrkilerek ellerini Altuğ'un başından çeker.)* Böyle bir şey söyleme bir daha. İnansan bile, kendine sakla, bana söyleme sakın.

ALTUĞ: *(Halının üzerine diz çökerek)* Hiç değilse buyurgan olduğunu saklama.

TÜRKÂN: Olabilir. Ama ben neyim, nasılım, sen kimsin, nasılsın? Bu soruları sormak için arkamızdaki bütün köprüleri atıp buraya gelmedik.

ALTUĞ: Yanılıyorsun. Belki asıl bunun için beraberiz, birbirimizi yeterince tanımak için. Sen harika bir kadınsın, seni tanımak istiyorum. Ben neyin nesiyim, bir türlü çıkaramadım. Doktorum da bu konuda yeterince aydınlatamadı beni. Aynam olmanı, beni bana göstermeni istiyorum senden. *(Çok heyecanlıdır; Türkân'ın ellerine sarılır.)* Aynam olacaksın, değil mi? Söz ver bana.

TÜRKÂN: *(Son derece sakın, Altuğ'un başını okşar.)* Boşuna zaman kaybı olur. Hem önümüzde uzun günler, aylar var, belki de yıllar. Nasıl olsa birbirimizi yeterince tanıyacağız. Acele etme.

Kapı vurulur.

ALTUĞ: *(Telaşla yerden kalkarak)* Kim olabilir?

TÜRKÂN: *(Kapıya doğru yürürken)* Kim olabilir ki? *(Kapıyı açar. Kat garsonu üzerinde viski, soda ve buz kabı olan bir tepsiyle görünür.)* Sehpanın üzerine bırakıverin. Teşekkür ederim. *(Garsona bahşişini verir.)*

ALTUĞ: Bunlar da ne?

TÜRKÂN: Gördüğün gibi viski, soda ve buz.

ALTUĞ: *(Kaygılı)* Ama ne gereği vardı? Şimdi neden...

TÜRKÂN: *(Altuğ'un sözünü keserek)* İçki içersen ne olur? Sarhoş olmamdan mı korkuyorsun yoksa? Oysa biliyorsun ben asla sarhoş olmam.

ALTUĞ: İçki içmene üzülüyorum. Sağlığını düşünüyorum. Hem birlikte değil miyiz? Benimle mutlu değil misin?

TÜRKÂN: (*Biraz sert*) İnsanlar neden içki içler sanıyorsun? İlle de mutsuzluktan mı? Çaresizlikten mi?

ALTUĞ: Ne bileyim ben? İnsanları o kadar iyi tanımam ki.

TÜRKÂN: Bazen içki iyi bir arkadaş olur. İçkinin kötü arkadaş olduğunu söyleyenler de var. Onlara aldırmam. (*Bu arada bardağa viski, soda ve buz koyar.*)

ALTUĞ: Bir sürü arkadaşın vardı.

TÜRKÂN: Onlarla oyun oynadığımı söylemiştim ya.

ALTUĞ: Ya kocan?

TÜRKÂN: O çok iyi bir insandır. Ama onu gerçekten sevseydim seninle buralara gelmeye kalkışmazdım, değil mi?

ALTUĞ: Peki ben?

TÜRKÂN: Seni sevdiğimi daha demin söyledim.

ALTUĞ: Ama bu sevgi yetmiyor. (*Türkân sesini çıkarmaz. Viskisinden büyük bir yudum alır.*) Yirmi gündür seninle beraberiz, yirmi gündür bira bile içmedin. Ama bu gece birdenbire... Neden?

TÜRKÂN: (*Elinde viski bardağı şh bir tavırla*) Bu akşam canım birden viski isteyiverdi. Oysa bilirsin, akşam yemeklerinde rakı içerim ben. (*Birden durur, bardağını tepsiye bırakır. Gene genç kız hâlini takınır. Altuğ'a sarılır.*) Benimle böyle ilgilenmen ne hoş! Bu kadar çok mu seviyorsun beni?

ALTUĞ: Daha anlayamadın mı?

TÜRKÂN: İçki içtiğim için kızmadığını söyle. Söyle de içime sine sine içeyim.

ALTUĞ: Ben sana nasıl kızarım? Yalnızca kaygılandım.

TÜRKÂN: Kaygılanacak bir şey yok. Sağlığım çok iyi.

ALTUĞ: Yalnız sağlığını düşünmüyorum. Sen birden içkiye başlایnca aramızda bir şeyler değışti sandım, korktum.

TÜRKÂN: (*Altuğ'un başını göğsüne yaslayıp saçlarını öper.*) Benim küçük aptalım. Sen istemedikçe aramızda hiçbir şey değışmez. Ben seni yirmi beş yıldır bekliyordum.

ALTUĞ: Yirmi beş yıldır mı? Bu da ne demek oluyor?

TÜRKÂN: Bu benim açıklanması olanaksız sırrım.

ALTUĞ: Bana açıklayamayacağın ne olabilir?

TÜRKÂN: Ben kırk üç yaşındayım. Çok derine gömülü sırları açıklamamak ayrıcalığına sahibim.

ALTUĞ: Hah, her fırsatta yaşından yararlanıyorsun!

TÜRKÂN: İzin ver de yaşlılığın bu kadarcık yararı olsun insana. (Elinde bardakla odanın içinde gezinir. Altuğ, onu bu kez kaygılarından kurtulmuş olarak izler.) Bak ne yapalım: Biraz değişiklik bize iyi gelecek. Seninle deniz kıyısına gidelim. Havalar iyice ısındı. Bu korkunç sıcaklar sinirlerimizi bozmuş olabilir. Denizi özlediğimi anladım birden.

ALTUĞ: Burada deniz yok mu?

TÜRKÂN: Ben hemen ayağımızın altında olan, dilediğimiz anda içine atlayıvereceğimiz denizden söz ediyorum. Evet, evet, deniz kıyısı, kum, güzel bir otel bize iyi gelecektir. Buna eminim. Yüzmeyi sever misin?

ALTUĞ: Hem de çok.

TÜRKÂN: İyi öyleyse, vakit kaybetmeden gidelim, yarın acentalara uğrayıp broşürler alalım, sonra kendimize gözlerden uzak, güzel bir yer seçelim. Seninle kıyıları, değişik kıyı kentlerini keşfetmek ne güzel olacak. (Dolaşmasını hızlandırır.) Tabii tanıdıklarımızın asla uğramayacakları yerler bulmak zorundayız. Ne oldu, neden suratını astın gene?

ALTUĞ: Saklanmaktan nefret ediyorum.

TÜRKÂN: Ben de. Şimdiye kadar kimseden bir şey saklamak gereğini duymamıştım. Ama sen söz konusu olunca ilkelerimden fedakârlık yapmak zor gelmiyor. Bakalım, senin ailen, akrabaların, arkadaşların nerelere giderler tatilde?

ALTUĞ: En ucuz yerlere...

TÜRKÂN: Bana böyle cevap vermen gerekmezdi.

ALTUĞ: Özür dilerim.

TÜRKÂN: Yakınlarının tatillerini nerede geçirdiklerini söylemeyecek misin?

ALTUĞ: Ne bileyim ben! Senin beni götüreceğin yerde, tanıdıklarına rastlamayacağımızdan emin olabilirsin.

TÜRKÂN: O zaman benim tanıdıklarımı düşüneyim. (Biraz düşünür.) Buldum: Antalya'ya, Side'ye gidebiliriz.

ALTUĞ: Nasıl istersen.

TÜRKÂN: Yarın Antalya ve dolayları hakkında bilgi edinelim. Hayatım neden sevinmiyorsun? Yarın ayrıca kendimize mayo, şort filan alalım. (Bir çocuk gibi sevinerek ellerini cırpar.) Çok, çok eğleneceğiz. Öyle değil mi?

ALTUĞ: Öyle, neden olmasın? Parayı harcayan sensin.

TÜRKÂN: (*Biraz daha viski alır. Sevinci birden sner.*) Para konusunu bir daha hiç amayacaktır hani? Söz vermiştik.

ALTUĞ: Senin para konusunu amana gerek yok, çünkü zaten ke-senin ağzını aan sensin. (*Türkân'ın yüzünün asıldığını görünce*) Dur, kızma, tamam kesiyorum.

TÜRKÂN: (*Altuğ'a sarılarak*) ok güzel bir yaz geçireceğiz. Bronz-laşmış bir gövdeye sarılmak daha güzel olmaz mı? O zaman daha genç görünürüm, sen de belki biraz daha yaşlı. Apollon yaşında filan olursun artık. İçki içmeme kızmakta haksızsın. Görüyorsun, biraz içki aklımı başıma getirdi. şu berbat İzmir'e ne diye bu sıcakta tıklıp kalalım? Ver elini Akdeniz. Sevgi-lim, bütün güzellikleri birlikte keşfetmeliyiz. (*Odanın içinde dne dne, dans eder gibi dolaşır.*) Görülecek bütün güzellik-leri görmeliyiz. Bir de arabamız olsaydı... Ama aylık gelirimle araba alamam. Mcevherlerimi yanıma almayı unutmuşum, mücevher takmadığım için olacak. Sonra düşün, iki üç antika sattım mıydı bir araba alabilirdik. Ama o eve dnemem artık. Arabamız olsaydı, aklımızın estiği anda, aklımıza esen yere giderdik. Ama zlme sen. Bir yolunu buluruz. Halim hep cömert davranmıştır bana.

ALTUĞ: Türkân!

TÜRKÂN: Tamam sevgilim, özür dilerim. şimdi de ben paradan söz etmeye başladım. Evet, artık içmesem iyi olacak. Ama yapacağımız yolculuklar seni de sevindiriyor değil mi? Aslında buna çok önceden karar vermeliydik.

ALTUĞ: Bir başka kente gitseydik, şimdiye kadar oradan da bıkmış olurdun.

TÜRKÂN: şehirlerden bıksak ne çıkar? nemli olan bizim birbiri-mizden bıkmamamız. Hem başka yerlerden söz ettimse seninle birlikte o güzellikleri tadabilmek içindi, sana rastlamadan önce yolculuktan nefret ederdim.

ALTUĞ: Ya bir gün gene nefret edersen... Yolculuklardan.

TÜRKÂN: Sen yanımdayken hiçbir şeyden nefret etmem. (*Altuğ'a sarılır.*) Canım benim, sevgilim. Gr bak, neler neler yaşaya-ağız seninle.

Kararma

Gene Türkân Hanım'ın salonunun ortasında küçük, تنها bir lokanta dekoru. Dipte mutfğa açılan bir kapı. Küçük yuvarlak bir masanın çevresinde Türkân ve Altuğ oturmaktadır. Türkân askılı bir giysiyledir. Başında eşarp vardır. İkisi de bronzlaşmıştır.

TÜRKÂN: Ne güzel sessiz değil mi? Müzik filan yok.

ALTUĞ: Umarım yakında başlamazlar.

TÜRKÂN: Sanmam, burası öyle bir yere benzemiyor.

Garson yaklaşır.

GARSON: Emriniz efendim.

TÜRKÂN: Karides kokteyl (*Altuğ'a bakar.*) İstersin değil mi? Beyaz peynir, patlıcan salata. Başka ne istersin Altuğ?

ALTUĞ: Iskaroz ızgara.

TÜRKÂN: Balık bir porsiyon olsun. Bir duble de rakı. (*Garson çekilir.*)

Suratını asma Altuğ. Deniz ürünleriyle rakı içilir.

ALTUĞ: Her akşam balık yiyoruz. Sen de her akşam içiyorsun.

TÜRKÂN: Keyfimi bozma ne olur!

ALTUĞ: Bir şey demiyorum, afiyet olsun.

TÜRKÂN: Sesinin tonunu beğenmedim.

ALTUĞ: Kötü bir amacım yoktu.

TÜRKÂN: Beni olduğum gibi kabul edemez misin?

ALTUĞ: Seni tanımıyorum ki, olduğun gibi kabul etmem söz konusu olsun?

TÜRKÂN: (*Hayretle*) Nasıl olur? İki aydır beraberiz.

Garson rakı ve mezelerle gelir.

GARSON: Balığı biraz sonra getireceğim efendim.

ALTUĞ: İki aydır berabermişiz, ne fark eder? Seni, üç ay önce ilk kez gördüğüm günkü gibi hayranlıkla seyrediyorum, o kadar. Ama tanıdığım söylenemez. Çünkü kendini bana tanıtmaktan, açıklamaktan kaçınıyorsun adeta. Acaba seni tanıyan var mı? On yedi yıllık kocan seni tanıyor mu? Sen görüldüğün gibi misin, yoksa sürekli rol mü yapıyorsun? (*Türkân donmuş kalmıştır. Neden sonra rakısını içer.*) Beni tanımaya da çalışmıyorsun. Kimim, neyim ben? Belki çok kötü biriyimdir, sana ummadığın anda kötülük yapabilirim.

TÜRKÂN: (*Fazla ilgilenmeden*) Daha neler! Saçmalıyorsun.

ALTUĞ: Birbirimizi tanımamıza gerek olmadığını söylemiştin bir kez.

Ben de zamanla nasıl olsa tanışırız diye üzerinde durmamıştım. Oysa sen hastalığımı bile merak etmedin. Neden fakülteyi bıraktığımı sormadın. Kafamdaki binlerce soruyla ilgilenmedin, bana muhtaç olduğum yakınlığı gösteren tek kişi sen olmuştun. Belki kadın değil de erkek olabilirdin, fark etmezdi. Ben, beni seven, dinleyen, bana sevgisiyle yol gösterecek, sorunlarımı tartışacak birini arıyordum. Şimdi tüm yollarımı kapattın. Hayata olan güvenimi –yoktu ya zaten– yok ettin.

Altuğ bir süre susar. Garsonun tabağına koyduğu yiyecekleri çatalıyla karıştırır. Türkân rakısını bitirir ve bir iki lokma atar ağzına.

ALTUĞ: Şu dönen korkunç çarkın dışında olmak istiyordum. Seni de kendim gibi sanmıştım. Çevremdeki herkes o çarka kapılmış gidiyordu. Seni başka türlü sanmıştım. O çarka kapılmayı reddeden biri sanmıştım. Oysa yapabildiğin tek başkaldırı, senden çok genç bir erkekle kaçmayı göze almak oldu. Bu da yetebilirdi. Eğer sen beraberliğimizle yeni bir hayatı gerçekleştirmeye kararlı olsaydın.

TÜRKÂN: Bağırma! Herkes bize bakıyor.

ALTUĞ: Herkes zaten hep bize bakıyor. Ne fark eder? (*Bir bardak su içer.*) Birlikte olabilmek için ikimiz de çok bir şeyler feda ettik. Benimki o kadar önemli değil. Sana, üniversiteyi bitirmenin, doktor olmanın benim için hiçbir anlam taşımadığını anladığım sıralarda rastladım. Kısacası senin uğruna hiçbir şey feda etmedim. Ama sen çok şey feda ettin. Peki, sonuç bu mu olmalıydı? Ben şimdiye kadar kimsenin başaramadıklarını başaraçığımıza inanmıştım. Sonuç: ben hâlâ yalnızım, sen hâlâ içiyorsun.

Garson, Altuğ'un hiç dokunmadığı tabağını alır, balığı koyar.

TÜRKÂN: Bir double rakı daha lütfen. (*Altuğ'a bakar. Yorgun, bıkkın, suçlu bir sesle konuşur.*) Bu yaştan sonra nasıl değişirim? Yanılmışım. Değişebileceğimi sanmıştım. Olmadı. Çok çabaladım ama değişemedim.

ALTUĞ: Yoo, yanılıyorsun. Değiştin, hem de çok. Benim ilk tanıdığım Türkân Hanım değilsin. Kendine bile bakmıyorsun artık. Saçla-

rın aklarla dolu, çünkü boyatmıyorsun. Bluzun lekeli, etekliğin söküklü olabiliyor, aldırımıyorsun.

TÜRKÂN: *(Artık hiçbir sahnedeki Türkân'a benzemez. Yılgın, yaşlı, bıkmış ve zavallıdır.)* Demek yaşlı olmak her zaman yarar sağlamıyormuş insana. O kadar çirkin ve yaşlı mıyım? *(Elleriyle yüzünü kapatır, garson rakıyı getirir.)*

ALTUĞ: Önemli olan yaş değil. Altmış yaşında olsan seni gene severdim. Bana acı veren, sevgimin ya da varsa eğer sevgimizin hiçbir işe yaramaması. Ben karşına çıkmasaydım eski görkemli, erişilmez Türkân Hanım olarak kalacaktın. Bu hâle düşmeyecektin hiçbir zaman. Söyle, çok mu acı veriyorum sana? Benimle birlikte olduğun için ne kadar pişmansın?

TÜRKÂN: *(Ağır ağır içkisini yudumlar. Bir şeyler yer. Sonra birden dikleşir, kararlı, gene de kırık bir sesle)* Hepsi benim suçum, çünkü senin gençliğinden, deneyimsizliğinden yararlandım. Böyle bir şeyi nasıl yaptım? Kendimi tecrübeli bir kadın sanırdım. Oysa bir çocuk gibi davrandım, sorumsuz bir çocuk gibi. Çok değerli bir şeyi, seni, keyfim için parçalamaktan çekinmedim. Nasıl oldu da geçmişini diriltmeye kalkışabildim? Ben, ben bunu nasıl yaptım? *(Ağlar.)*

ALTUĞ: *(Türkân'ın ağlamasına aldırmadan)* Geçmişini diriltmek mi?

TÜRKÂN: Seni, on sekiz yaşındayken, yalnızca yoksul olduğum için benden çaldıkları sevgilimin yerine koymaya kalkıştım. O zamanlar o yirmi iki yaşındaydı. Kısacası, senden iki yaş daha büyüktü. Seninle ilk karşılaştığımız akşamı hatırla. Nasıl sarsılmıştım, karşımda Tarık vardı sanki. Oysa aradan geçen yirmi beş yıl Tarık'ın yüzünü belleğimden silmişti. Seni, ona nasıl benzetebildim ki? İyi bildin, evet, bu bir oyundu. Ama kaybeden ben oldum. *(Ağlar.)*

ALTUĞ: *(Ayağa kalkar)* Kısacası beni kullandın, sağ ol. *(Sandalyesini devirerek çıkar.)*

Kararma

Türkân Hanım'ın salonu, akşam. Salon karanlıktır. Koridordan vuran ışıkla aydınlanır. Koridordan sesler duyulur.

SEHERİN SESİ: Hanımcığım, hoş geldiniz. Telefon ettiğinizden beri sabırsızlıkla bekliyordum. Bavulları şuraya bırakalım şimdilik. Ben sonra kaldırıyorum. *(Salona girer, ışıkları açar.)*

TÜRKÂN: *(Onun arkasından girerek)* Işıkların hepsini açma. Gözle-rimi acıtıyor. Ayaklı abajuru aç. *(Koltuğa oturur, çok değişmiştir. Topuzu dağınık, bir kısmı çözülmüş, omuzlarına sarkmış. Giyimi rastgeledir. Salona göz gezdirir.)*

SEHER: Sizin zamanınızda olduğu gibi tutmaya çalıştım. Umarım bir kusur bulmazsınız, ben de günde iki kez toz aldım. Yapacak işim yoktu zaten.

TÜRKÂN: Demek Halim evde kalmanı istedi.

SEHER: Evi temiz tutmam için. Geleceğinizi biliyordu anlaşılan. Çay ya da kahve ister misiniz?

TÜRKÂN: Buzlu viski lütfen.

SEHER: Baş üstüne hanımefendi.

Seher odadan çıkınca, Türkân yerinden kalkıp salonda dolaşır. Antikalara bakar. Eline bir hançer alır. Seher viskiyle girer.

SEHER: Hançer yeni geldi. Beyefendi yollamış.

TÜRKÂN: Borgiaların hançeri.

SEHER: Beğendiniz mi?

TÜRKÂN: Evet, çok güzel.

SEHER: Aman hanımcığım, bu gerçek bir silah. Ne kadar sivri, ne kadar keskin. Hemen kınına soksanız. Ben korkarım böyle şey-lerden.

TÜRKÂN: *(Yüzünde garip bir gülümseyişle)* Silahlar kullanılmak içindir.

SEHER: Vaktiyle kim kullandıysa kullanmış, bize ne bundan? Bence onu duvara assanız daha iyi olacak.

TÜRKÂN: Zevkli kızsın Seher, bana çekiçle çivi getirir misin?

Seher çıkınca çantasını açar, bir plak alıp pikaba koyar, “Kimler geldi, kimler geçti” şarkısı duyulur. Seher elinde çekiç çiviyle gelir.

SEHER: Hanımefendi, siz hiç böyle şeyler dinlemezsiniz.

TÜRKÂN: Artık dinliyorum. Yoksa sen sevmedin mi?

SEHER: Öyle demek istemedim.

TÜRKÂN: *(Duvara çivi çakıp hançeri asar.)* Ne dersin, güzel durdu, ha?

SEHER: Evet efendim. Acaba bir şeyler yemek istemez miydiniz? Siz telefon edince alışverişe çıktım. Yemeklerim, sizinkilere benze-mez ama...

TÜRKÂN: Teşekkür ederim. Şimdi karnım aç değil. Sonra... (*Koltuğa oturur. Viskisini içer.*) Evde tek başına sıkılmadın mı?

SEHER: Radyo dinledim, yürüyüşe çıktım. Tığ işledim. Tığ işini, örgüyü çok severim ben. Yaptıklarımı size göstereyim mi?

TÜRKÂN: Hadi getir hepsini, marifetlerini göreyim.

Seher çıkar, elinde dantel bir örtüyle, yün şallarla döner. Onları kanepenin üzerine yayar.

TÜRKÂN: (*Şallara bakar.*) Aman ne güzel şeyler.

SEHER: İzin verirseniz, bu şallardan birini size armağan etmek istiyorum, içlerinden birini seçin.

TÜRKÂN: Hepsi çok güzel. Sen hangisini beni düşünüp işledin?

SEHER: (*Elma yeşili şalı gösterir.*) Bunu. Yeşil giymeyi sevdiğinizi biliyorum.

TÜRKÂN: (*Duygulanmıştır.*) Çok sevindim Seher, teşekkür ederim. Hava serin. Şalım omuzlarıma alayım. (*Alayla gülümser.*) Nasıl, yakıştı mı bari?

SEHER: Çok yakıştı. Bir gün Gülay Hanım, yeşilin tehlikeli bir renk olduğunu, herkese yakışmadığını söylemişti. Ama size çok yakışıyor, demişti.

TÜRKÂN: Unutmadın demek.

SEHER: Bir şey diyecektim, hanımefendi. Eğer yorgun değilseniz, hemen yatmayacaksınız, saçlarınızı boyasam... Siz oturun, viskinizi için. Ben hemen boyarım.

TÜRKÂN: Demek sen de beni bozulmuş buldun!

SEHER: Ne münasebet hanımcığım, her zamanki gibi güzelsiniz. Ama sizi ak saçlarla görmek hoşuma gitmedi. Demek benden başkasına saçınızı boyatmak istemediniz. Artık yanınızda olduğuma göre boyayıvereyim.

TÜRKÂN: Madem istiyorsun, peki... Hadi boyayı hazırla. (*Seher çıkar. Türkân biten plağın yerine bir başkasını koyar: "Sen istedin".*) Türkân Hanım'ın cesedi bile güzel olmalı. Saçları boyalı, düzgün... (*Salonda dolaşır. Hançeri yerinden alır, kınına sokup çıkarır.*)

Seher, bir tas, fırça, eldivenler ve örtüyle girer. Türkân bir iskemleye oturur. Seher üzerine örtüyü örtmek ister.

TÜRKÂN: Dur, şalı şuraya koyalım da leke olmasın.

SEHER: Ya üşürseniz...

TÜRKÂN: Üşümem. Boyaya başlamadan şu bardağı doldursan...

SEHER: Ama daha yarısını içmişsiniz. Siz bardak boşalmadan üzerine içki konulmasını istemezsiniz. Uğursuzluk getirir derdiniz.

TÜRKÂN: Aman Seher, inanır mıydın sen de? Ben hoşluk olsun, diye öyle söyledim. Aldırma. Hadi doldur, getir. (*Seher gelince*) Bana bir şey olursa şalını geri alabilirsin.

SEHER: O da ne demek hanımcığım?

TÜRKÂN: Vasiyetimi yazacağım. Kürklerim dâhil, istediğin giysimi alabilirsin. Antikalardan ve mücevherlerimden de istediğin bir iki şeyi. Oldu mu?

SEHER: (*Ağlamaya başlar.*) Bunlar ne biçim sözler böyle? Size hiç yakışmıyor.

TÜRKÂN: Durup dururken ağlamak da sana yakışmıyor. Benim kadar çok eşyası olan kadın mutlaka vasiyet yapar.

SEHER: Gene de gelir gelmez böyle sözler söylememeliydiniz. Bugün size kavuştum. Sevincimi berbat etmeyin, ne olur.

TÜRKÂN: Peki, peki susuyorum işte. Hadi boya şu saçlarımı artık. Bana kalırsa önce biraz kısaltsak, ne dersin?

SEHER: İyi olur. Gidip makası getireyim. (*Çıkar.*)

TÜRKÂN: (*Kendi kendine*) Neresi burası? (*Çevresine bakınır.*) Benim evim mi? Hadi canım! Peki, bir zamanlar evim olmuş muydu? Bütün bu büyük evler, süsler püsler, kurulan sofralar, içki eşliğinde edinilen sözüm ona dostluklar niçin? Bu oyun, bu aldatmaca niçin? Aşk niçin? Bir gün sona erecekse... Üstelik bozulup çürüyerek... Bir süredir kendi hayatımın dizginlerini elimde tuttuğuma inanıyordum. Şimdi ise sürükleniyorum. Paramparça oldum. Toparlanabileceğimi hiç sanmıyorum.

Seher girer. Türkân'ın saçlarını kesmeye başlar.

Kararma

Salon loştur, yoğun bir sigara dumanıyla kaplıdır. Pikapta "Tek başına" şarkısı. Türkân elinde içki bardağı salonda dolanmaktadır. Seher girer. Seher'in girmesiyle salon hafifçe aydınlanır.

SEHER: Hanımcığım, siz biraz odanıza geçseniz de ben burayı havalandırıp toz alsam.

TÜRKÂN: Toz mu, ne tozu?

SEHER: Salonun tozunu alayım demiştim. Hadi siz odanıza gidip dinlenin. Bütün gece uyumadınız.

TÜRKÂN: Doğru, bütün gece uyumadım. Pencereleri aç ama toz almayı bırak. Bugün senin izin günün.

SEHER: Ne izni canım. Sanki bütün hafta iş görmekten yorulduğum da. Hem sizi yalnız bırakmak istemem. *(Pencereleri açar. Salon aydınlanır.)*

TÜRKÂN: Tozları aldıktan sonra git. Ben yatıp uyuyacağım.

SEHER: Kahvaltınız hazır. Önce bir iki lokma bir şey yeseniz...

TÜRKÂN: Uyanınca bir şeyler yerim. Sen git. Toz almayı da bırak.

SEHER: Sizi bırakıp gitmek istemiyorum. İzin istemiyorum.

TÜRKÂN: Ben senin hanımın değil miyim? Emrediyorum, gideceksin. Eğer içine sinmiyorsa, beni düşünüyorsan, merak etme. Zaten uyuyacağım. Ama önce bir banyo yapsam iyi olacak. Daha rahat uyurum. Hadi, git hazırlan.

SEHER: Siz banyo yaparken...

TÜRKÂN: Ne zamandan beri beni sen yıkıyorsun? Bana çocukmuşum gibi davranma!

SEHER: Aa, hanımefendi, hançer yerinde yok.

TÜRKÂN: Kaldırdım. Sen haklıydın, ne de olsa bir silah o. Ortalıkta durmamalı.

SEHER: İyi yaptınız.

TÜRKÂN: Ben banyoya giriyorum. Bırak pencereler açık kalsın. Sonra kapatırım. Banyodan çıktığımda seni buralarda bulursam kıyameti koparırım.

SEHER: Hemen hazırlanıyorum.

“Tek başına” şarkısının müziği hafifleyip biterken kararır. Sonra kapının açıldığı duyulur. Koridordan vuran ışık. Seher salona girer. Işıklardan birini yakar. Öyle ki, salon loş olarak görünür. Camlar açıktır. Tül perdeler rüzgârda havalanmaktadır. Açık camlardan dışarının karanlığı görülür. Seher salonun ortasına kadar yürür, çevresine bakınır. Yüzü kaygılıdır. Hızla salondan çıkar. Az sonra Seher’in boğuk çığlıkları duyulur.

Türkân Hanım'ın Ölümü

Öykü

Türkân Hanım'ın Ölümü

“Ruhumda hiçbir düşünce filizlenmiyor ki, ölümün
çehresini taşımasın...”

Michele Angelo (Vasari'ye yazdığı bir mektuptan)

Öykümüze *Türkân Hanım'ın Ölümü* değil de, *Türkân Hanım'ın İntihar*ı başlığını koymak belki de gerçeğe daha uygun düşecekti. Ne var ki intihar, ölüm nedenlerinden (kaza, hastalık, cinayet gibi) ancak bir tanesi sayılabileceğinden ve Türkân Hanım'ın kendi seçtiği son'a saygı duyduğumuzdan, *intihar* sözcüğü yerine ölüm'ü yeğ tuttuk. Öykümüz özetlenirse, renkli basın için bile sıradan bir olaydır. Bu önemsiz yarı *zabıta vakası*'nın peşine düşüşümüzün, Türkân Hanım'ı tanıyan kişilerle konuşuşumuzun, kısacası uzun bir araştırmaya girişişimizin nedeni sorulabilir. Bizce önemli olan, Türkân Hanım'ın ÖLÜM'e verdiği değerdir. Türkân Hanım'ın ölümüne verdiği anlamın, ölüm'e hayatmış gibi sarılışının, ölüm olayında değil ama ölüm olgusunda sığınak ve kurtuluşu arayışının, yeryüzünde bir yabancı oluşunu unutmak için ölümü gereğince algılama çabasının gelişimini incelemek istedik. Yazık ki, yaptığımız araştırmalar onun gerçek duygu ve düşünce dünyasıyla ilintili hiçbir ipucu vermedi bize. Fahir Paşa'nın içten bulduğu açıklamaları bile yetersizdir, bizce Türkân Hanım tarafından paşayı oyalamak için belki de iyi niyetle uydurulmuştur. Aradıklarımızı bulamadık; evet ama çabalarımızın boşuna olduğunu da söyleyemeyiz. Birtakım insanlar tanıdık, onlarla konuştuk. Sonuçsuz kalan girişimimiz, bölük pörçük de olsa bir öykünün dokularını oluşturdu. Bu bitmemiş (Türkân Hanım'ın ölümünü bir son –neyin sonu?– olarak kabul edemediğimizden bitmemiş diyoruz) öyküyü sunmakta sakınca görmedik.

DİŞ HEKİMİ OĞUZ KARAN

Yetenekli bir diş hekimi... Her hekimde bulunması gereken ama nedense arada bir rastlandığından, ancak bir erdem olarak saptanan en büyük özelliği –tabii bir hekim olarak– hastalarını gerçekten pek çok sevmesi, hatta hastalarını olağanüstü, kutsal yaratıklar olarak benimsemesi... Bu belki de sanata düşkünlüğünden, mesleğini bir iş değil de sanat olarak kabullenmesinden ileri gelmekte. Gerçekten Oğuz Karan sanatın bütün dallarına ilgi duyar, özellikle edebiyata. Otuzunu geçmiş olmasına karşın, geceleri en az iki saat okumadan uyumamayı alışkanlık edinmiştir. Edebiyat yapıtları dışında felsefe, psikoloji, hatta ekonomi ve sosyoloji kitapları okur. Rilke'ye ve Proust'a hayrandır. Nihilist olduğunu ileri sürer durur ama nihilist olduğunu gösteren herhangi bir davranışına ya da konuşmasına rastlanmamıştır. Belki Rus nihilistlerine duyduğu ilgi, bu sanıya neden olmuştur. Türkân Hanım hakkında anlattıklarının tümüne inanmamak doğru olur, kanısındayız. Hastalarına yalnızca hasta, üstelik kutsal yaratıklar olarak baktığından (ve belki de salt bu yüzden) konuklar içinde, Türkân Hanım'ın dişiliğine gerçekten kayıtsız kalabilen tek erkek o olmuştur.

Dr. Oğuz Karan anlatıyor:

Türkân Hanım'ın oturduğu evin sokağa bakan pencereleri, morsalkım desenli ve limonküfü renginde atlas perdelerle örtülüydü. Arada mavi yazmalı güzel bir köylü kızı, perdenin bir kanadını hafifçe çekip balkonun kapısını aralardı. Bunun dışında perdeler, karşı evlerde oturanları deli eden bir inatla gece-gündüz kapalı dururdu. Perdeler atlastan olmasa, üzerinde morsalkımlar bulunmasa bu kadar kızmayacaktı komşular. Ne var ki, gün ortası morsalkımlar basıyordu yüreklerine. Atlas perde, çoktan unutulduğu sanılan köklü bir soyluluğun, imrenmekle, kıskanmakla yaklaşılamayan bir durumun simgesi idi.

“Havalandırılmayan, gün görmeyen odalarda oturmak düpedüz cahillik şekerim!” diyenler bulunmaktaydı gene de. Ya da “Gün ışığını bırakıp kapalı perdelerin ardında lamba yakan görgüsüzler vardır. Hani yüklü elektrik makbuzlarını soyluluk belirtisi sayanlar... Bunlar onlardan mıdır, nedir kuzum?”

Bu tür konuşmaları annemin komşularından duymuştum sık sık... Hâllerini merak ettikleri, görüp anlayıp bilmek istedikleri bir komşunun kapısını gözetlemek olanağını ellerinden alan şu apartman dedikleri sevimsiz konutların, ancak bir zorunluluk olduğunu daha iyi anlıyor olmalıydılar. Pek pek üç kata varan yükseklikteki evleriyle eski kenar mahallelerini, kentin basit el işleriyle uğraşan insanlarına terk etmişler, kendileri de büyük, geniş caddelerin iki yanına sıralanan yüksek apartmanlarda, sınırları belirlenen yerlerini alarak toplumun yeni ve daha saygın bir sınıfına geçmişlerdir. Ne var ki, sıcak suyu, kaloriferi, havagazı fırınlarını kullandıkları kolaylıkla, apartmanların ve üzerinden geçenlerin çiğneye çiğneye kişiliklerini verdikleri o tozlu, dost sokaklara hiç benzemeyen, uzun, geniş asfalt yolların getirdikleri yeniliklere alışamamışlardı. Apartmanlar bir örnek renkleri, derinliği yokmuş duygusunu veren duruşlarıyla salaş tiyatro sahnelerindeki yağlı boya panoları andırıyorlardı. Hele o hiç kişiliği olmayan cümle kapıları... Orta malı, sevimsiz şeylerdi hepsi de. Yedi-sekiz milimlik camlı kapılar ne getiriyordu ki? Arka sokakların, hem sahiplerinin ardından sınıksız kapanarak belli bir görüntüyü örttüğü, hem de o evin yaşantısından, canı sıkılanlara ilginç ama zararsız sırlar fısıldadıkları kimi oymalı, kimi yeşil boyalı, kimi tek, kimi iki kanatlı tahta kapıları ne kadar başkaydı! Şimdi yalnızca sayısız pencereler vardı. Bunlar arsız bir telâşla, içinde oturanların küçük saksaklamalarını kollamaktan geri durmazlar, en yetingen olanların bile hoşlanmayacakları sere serpe yayılışları göz önüne kor, kimi bir erkeğin uzandığı yataktan sarkan çıplak, kılı bacağına, kimi kirli bir iç gömleğini, bir yatak odasının perişanlığını ortaya çıkarıverirlerdi. Bütün bu görüntüler yüreğinizi bulandırmaktan başka işe yaramazdı. Öyle çok ve öylesine açık seçiktiler ki, düş gücünüzü kullanmanızı, renkli varsayımlarda bulunmanızı kesinlikle önlerlerdi.

Türkân Hanım'ın hiç sır vermeyen perdeleri de bir başka biçimde kırıyordu umutları. Bilememenin uyandırdığı gereksiz saygı, az sonra yaman bir öfkeye dönüşüyordu. İçeri sızabileceğiniz, gözünüzü uyduracağınız tek delik yoktu. Ne kadar uzun konuşmak isterseniz isteyin, yukarıdaki iki zavallı cümleden başkasını söyleyemezsiniz. Yargılanamaz olmak, Türkân Hanım'ın bu kesin ayrıcalığı, komşuların yüreğindeki öfkeyi daha bir arttırıyordu.

Oysa Türkân Hanım'ın kapısı hiç de perdeleri gibi inatçı değildi. Apartmanın öteki dairelerindeki tıpkısı, krem rengine boyalı kapının size de açılması için, üç katın merdivenlerini tırmanmayı göze almanız, o mavi başörtülü köylü kızının yüzü ancak bir karış aralanan kapıdan görününce de, “Hanımefendi için bir ölüm getirdim!” demeniz yeterdi. O zaman kapının ardına kadar açılıvermesiyle, kızıcağz, omuzlarından sarkan sarı örgüleriyle birlikte, karşınızda beliren alacakaranlığın ötesinde kaybolur, siz de bir süre beklersiniz. Önünüzde açılan ağdalanmış loşluk, içine girdiğinizde oranıza buranıza yapışacakmış, siz de batağa düşmüşçesine nice çabalasanız, gittikçe daha derinlere gömülecekmışsınız gibi bir duyguyla olduğunuz yerde kalakalırdınız. Sonra o ağır sis, loşluğa alışan gözlerinizin önünde dağılır, biçimleri daha bir belirgen eşyalarıyla bir tapınak serinliği vururdu yüzünüze. Kendinizi, nereden doğduğu anlaşılmaz bir sevinç içinde Türkân Hanım'ın salonunda bulurdunuz. O anda da, o gölgeli sessizliğin, o tapınak görünüşünün aldatıcı olduğunu, aslında birtakım garip tıkırtıların sessizliği dalgalandırdığını duyardınız. Türkân Hanım'ın, bildiğiniz evlerdekinin beş on katı sayıdaki saatlerinin çıkardığı inceli kalınlı, birbirine girmiş seslerdir bunlar... Saatler büyüklü küçüklü, duvarlarda, masalarda, sehpalarda ya da ayaktadırlar; yuvarlak, dört köşe, cam fanuslu, gonklu, sarkaçlı, kimi cam bir dolap, kimi avuç içi kadardılar. Sessizlikte, zamanın gerçek sesi gibi mırıldanır durur, giderek sessizliğin kendisi olurlardı.

İçeri girdiğinizde Türkân Hanım'ı, elinde toz beziyle ilk sahipleri belki de yüz iki yüz yıl önce göçmüş bir sürü değerli eşyanın tozunu alırken görürdünüz. Renkli Sevr porselenleri, mavi ya da pembe çiçekli Salisbury'ler, tahta oyma heykelcikler, bronzdan melekler, Çin ya da Japon işi boy boy vazolar, bakır, porselen, kristal, emaye kül tablaları, sedef kakmalı sehpa, rahleler, duvarlarda fildişi tenli tombul hanım portreleri, kimi mavi, kimi pembe, kimi sarı, mor giysili... Sonra saatler... saatler... saatler.

Türkân Hanım çay, kahve ya da kendi hazırladığı vişne şurubu renkli ünlü kokteyli içmiyorsa ve de sofrada değilse, mutlaka toz alırdı. Çünkü onun evinde herhangi bir parlak yüzeye toz konması yasaktı. Oysa Türkân Hanım salonu çepeçevre dolanıp son parçayı

da temizlediğinde, ilk sildiği Halep işi gümüş tas, çoktan bir ince toz tabakasıyla tüllemiş olurdu.

Sizi karşısında görünce, elindeki sarı tüylü bezi, herhangi bir paçavra gibi değil de kenarları oyalı ipek bir mendilmiş gibi tutarak başıyla hafif bir selam verirdi önce. Sonra bezi tutan elini görkemle ileri doğru uzatarak oturacağınız yeri gösterir ve sizi birkaç dakika için yalnız bırakırdı. Tekrar geldiğinde defne kokulu özel bir sabunla yıkadığı ellerini uzatırdı. Güzel kadını Türkân Hanım, hem de çok güzel! Ensesine topladığı siyah saçları, duru beyaz bir yüzü, koyu renkli kocaman gözleri vardı. Evin içinde biblolarla saatler, masalarla dolaplar arasında dolanmaktan başka işi olmadığından biraz tombuldu, o kadar. Salonun loşluğuna, saatlerin tıkırtısına alıştığınız gibi, o ince minyatür yüze hiç yakışmayan bu tombulluğa da alışırdınız. Yakasının, iri göğüslerinin yarısını sunan açıklığına, daracık kısa eteklerinin bakışlarınıza verdiği geniş olanaklara da alışırdınız, daha yirmisinde, kanı kaynayan bir delikanlı olsanız bile... Çünkü Türkân Hanım'ın gün görmemiş teninde beyaz mermer cansızlığı vardı, düş gücünüzün sınırlarında gülümseyen, sorumsuz bir ölüm meleği görüntüsüne bürünüverirdi hemen.

Kendisine öykünüzü anlatmak için uygun bir zaman kollamanız, sesinize, ölüme yaraşan donuk bir hüznün perdesi düşürmeye çalışmanız da gereksizdi. Çünkü güzel ev sahibeniz, anlatacaklarınızı hammadde olarak alır, işler, özüne en uygun biçimi verirdi nasıl olsa.

Günün birinde bir akşam sofrasında, ikinci kadeh rakısını bitirdikten sonra, dirseklerini masaya dayar, çenesi yumruk yaptığı ellerinde, gözleri tabağına çevrik beklerdi. Konuşulan sözlerin birinden çağrışım yapmışçasına birden hatırlardı sanki. Ve başını tabağından kaldırır, sağ elini uzatıp konuşmaları keserdi. İsteddiği sessizliği yarattıktan sonra bir süre duralardı. O anda yalnız saatlerin tıkırtılarını duyardınız. Türkân Hanım hafif miyop gözlerini kısarak duru bakışlarını teker teker konuklarının yüzlerinde dolaştırır, konuyu yadırgatan şakrak bir sesle anlatmaya başlardı.

Yılgin bekleyişlerin, uzayan korkuların ardından gelen yavaş ölümler; hastane koşuşlarının kimsesiz, umutsuz ölümleri; lekesiz ak çarşaf lar örtülü yataklarda ölümle ilgili bütün törenlerin eksiksiz yerine getirildiği o erinçli, tok karınlı geleneksel aile ölümleri;

sıraların üzerinde, yol ortasında, kaldırımlarda donup kalan, korkusu hiçbir yana bulaşmayan sessiz ölümler, hepsi hepsi Türkân Hanım'ın ağzında buruk, şaşırtıcı bir şaka biçiminde öyküleşirdi.

Ben böyle tanışmadım Türkân Hanım'la. Muayenehanem oturduğu evin karşısındaydı. Ağrıyan yirmi yaş dişine şöyle bir bakmam için uğramıştı. Onun hakkındaki ilk izlenimim şu oldu: Gereksiz tek söz söylemiyor, konuşurken ne kaşlarını ne de ellerini oynatıyordu. Oysa bütün hastalarım –yılların geçmesiyle içli dışlı olmamışsak eğer– kararsız, şaşkın ve tabii korkaktırlar. Ötekiler, yani az çok arkadaş olduklarım, alabildiğine gevezelik etmekten, esas dertleriyle ilgisi olmayan sözleri art arda sıralamaktan bir türlü vazgeçmezler.

Türkân Hanım'a, dişinin çekilmesi gerektiğini söylediğimde yüzünde hiçbir kıpırtı olmadı. "Peki" dedi yalnızca. Kökü kıvrık olan dişi zorlayarak çıkarttı. Canını çok yakmış, hiç değilse sinirlerini bozmuş olabilirdim ama o ne sesini çıkardı ne de ufacık bir hareket yaptı. Saygı uyandıran bir soğukkanlılığı vardı. Biraz uzanıp dinlenmesini beklerken konuşmuş olmak için, "Evinizin konuklarından olmak isterdim" dedim. "Ancak gerekli koşulu yerine getirecek fırsat elime geçmedi daha."

Kaşlarını çatarak yüzüme baktı. Ağzında kocaman bir tampon bulunduğundan konuşamıyordu.

"Bir akşamüzeri uygun bir ölüm olayıyla ziyaretinize geleceğim. İzin verirseniz tabii."

Şöyle bir gülümsedi ve başını "olur" der gibi salladı.

Bir hafta sonra telefon edip beni akşam yemeğine beklediğini söyledi.

SAFİYE GÜNEL

Altmış yaşlarında dul bir ev kadını. Türkân Hanım'ın apartmanının bodrum katında oturmakta. Ancak geleneklere ve çocukluğunda geçerli bulunan ahlâk kurallarına tutunarak ayakta kalabilen, bu arada zenginliğe, bol paranın zenginlere sunduğu sonsuz olanaklara (araba, kristal ve gümüş eşya, kürk, Avrupa yolculukları, takılar gibi) aşırı saygı duyan bir kadın. Hatta bu durumda (yani zenginlik

karşısında) saygının, imrenmeden öteye geçtiği de söylenebilir. Çünkü imrenmenin kolaylıkla kıskançlığa dönüşebileceği, kıskançlığın ise geleneksel ahlâk kuralları ile bağdaşmadığı Safiye Günel’ce bilinmektedir.

Safiye Günel anlatıyor:

Bu Türkân Hanım üç kat üstümüzde otururdu. Otururdu ya, yüzünü bizimki rahmetli oluncaya kadar görmedim desem yalan olmaz. Neden dersiniz, apartmanda kimseciklerle görüşmezdi. Sokağa da mı hiç çıkmazdı neydi, öyle merdivenlerde filan rastlaşmışlığımız da yoktu. Konu komşudan onu nasılsa görmüş olanlar anlattılar: Pek güzel, pek şık, aynı zamanda da kibirliymiş; insanın doğru dürüst yüzüne bile bakmazmış. Kocasının kazancı yerindeymiş. Kocaman bir arabaları vardı. Kocasını görmüştüm bak. İyi yüzlü, efendiden bir adamdı, karısı gibi kibirli değildi hiç.

Önceleri bu Türkân Hanım’ın gerçekten burnu büyük bir kadının olduğuna ben de inanmıştım. Kocam rahmetli öldüğünde başsağlığına gelince pek şaşırdımdı doğrusu. Bir yandan acıma filan bakmayıp seviniyordum. Böyle bir kadın tutup benim evime gelsin... Üstelik sonunda Türkân Hanım’ı görmüştüm işte. Ama –neye yalan söyleyeyim– hiç de ölü evine gelir gibi gelmemişti: Süsü püsü yerindeydi; sanki çaya, baloya gidiyordu. Parmağında bir tektaş pırlanta yüzük vardı ki, bu kadar büyüğünü kuyumcu vitrinlerinde bile görmemişim. Olsa olsa Filiz Akın, Türkân Şoray filan takarlar böylesini... Böylesini ne demek... Yalancısını tabii, o da filmlerde. Bununkisi ise sahibiydi. Anlamaz mıyım? Bir yüzüne baktım Türkân Hanım’ın, bir de tektaş pırlantaya... Sonra döndüm bir de bizim eve, yüzleri eskimiş, solmuş, kirlenmiş koltuklara baktım. Onu nereye oturtabilirdim ki? Ama Türkân Hanım benim buyur etmemi beklemeden geçti, en eski koltuğa oturdu, tıpkı bir tahta kurulusu gibi.

Sonra da uzun uzun konuştuk. Konuştuk dedimse... Ölü evinde ne konuşulur? Ben rahmetlinin hastalığını, ölümünü filan anlattım, arada ağladım. O da bir güzel dinledi. Arada sorular da sordu. Doğrusu bu ilgisi çok hoşuma gitmişti. “Ne insan kadın” diyordum içimden, “Bir de buna burnu büyük diyorlar.” Demez olaydım keşke!

Sonra bana neler yaptı, bir bilseniz!

Sen tut, kocamın ölümünü konuklarına anlat. Hem de rakı sofrasında, bire bin katarak. Ne yalanlar ne yalanlar uydurmuş. Güya bizi eskiden beri tanırmış. Tanırmış da kocamın emekli bir müzik öğretmeni olmasından ötürü utandığını bilirmiş. Laf işte... Neden utansın ki! Sonra müzik öğretmenlerinin, cimmastik öğretmenleri kadar bile saygı görmediklerini, cimmastik öğretmenlerinin hiç değilse, güçlü kuvvetli olduklarını söylemiş. Kocam için “gözlüklerine, sigaraya, karısına ve yeteneksizliklerine alıştığı gibi horlanmaya da alışmıştı” demiş. İşte aynen böyle söylemiş. Sizin anlayacağınız, ben gözlük gibi bir şey oluyorum, kocam da horlanıp duran yeteneksizin biri... İnsan bir ölünün arkasından böyle konuşur mu? Densizin biriymiş demek ki... Sözde rahmetli hastaneye gitmek istememiş de ben zorlamışım. Şişman olduğum, o da zayıf olduğu için benden korkarmış rahmetli. Ya kocamın ölümünü anlatışı, ona ne buyurulur? “Karısının uzattığı bardaktan bir yudum su içti emekli müzik öğretmeni. Sonra süt boğazına kaçmış gibi hıkladı bir... Başı önüne düşüverdi... Ölmüştü.” A mübarek kadın, orada bulundun mu ki? Nereden biliyorsun?

Bütün bunlar bir canımı sıktı, bir canımı sıktı sormayın. Gene de diyorum ki, acaba çekemeyenler mi uydurdu? Öyle güzel, görmüş geçirmiş bir kadın neden bu densizlikleri yapsın? Neden durup dururken benimle uğraşsın. Besbelli uydurdular canım. Türkân Hanım kimselerle görüşmezken, rahmetliye ve acıma saygı gösterdi, kalktı evime geldi. Çekememişlerdir, bilmez miyim ben?

SAİT COŞKUN

Avukat. Kırk beş yaşlarında. Tanrı'ya, hukukun üstünlüğü ve cezanın kişiselliği ilkelerine, toplumu yücelten üstün ahlâka ve “Tabii Hukuk”a inandığını söyler durur. “Tabii Hukuk” konusundaki bilgileri kıttır. Birkaç tanım, kendisini coşturan birkaç tımturaklı cümle bellemiştir, o kadar. İçki sofralarında bunları tekrarlamak, Sait Coşkun'a büyük zevk verir; kendisini yücelmiş hisseder; çevresindekileri etkisi altına aldığını, dahası topluma olan büyük borcunu böylelikle ödediğini düşünür. Gerçekte Sait Coşkun'un

toplum değerlerine uygun bir biçimde mesleğinde ilerlemesini, kısacası bol para kazanmasını ve “piyasada tutunmuş bir avukat” olabilmesini engelleyecek hiçbir inancı yoktur. Kendisi hakkında bilinen tek kesin şey, eğlenceyi sevdiğidir. Çok güzel, edepli ve yerinde anlattığı fıkralardan, yaptığı hoş şakalardan ötürü içkili toplantıların vazgeçilmez kişisidir.

Sait Coşkun anlatıyor:

Birisine karımın ölümünü anlatmalıydım, mutlaka yapmalıydım bunu; yoksa çıldırabilirdim. Aslında herkes karımın nasıl ve neden öldüğünü biliyordu. Kanser olduğunu ve (çok şükür) fazla acı çekmeden öldüğünü yani. Kimilerine ben kendim anlatmıştım; en baştan başlayarak, hiçbir ayrıntıyı unutmadan ve bıkmadan, usanmadan anlatmıştım. Ama anlatmadığım bir şey vardı. Ve bunu birisine söylemezsem sanki çıldıracaktım. Yanlış anlaşılmasın, karımın ölümünü kolaylaştırmaya kalkışmış değilim. Yukarıda Tanrı var, her şeyi görür ve bilir, hem ben kendim hukukçuyum, bir insanı nasıl öldürebilirim?

Sorun başka. Karım öldü diye acı çekmiyorum ben. Acı çekmiyorum diye vicdan azabı da duymuyorum. Ne var ki, insanlar ölüyorlar işte. Yaşamak için öyle kısa bir zaman parçası bırakılıyor ki! Siz yetmişinizde filan öleceğinizi, o güne kadar da çok zamanınız olduğunu düşünüürken, daha kırkınıza bile varmadan –tıpkı karım gibi– hop, ölüveriyorsunuz.

Oysa ben yaşamak istiyordum. Dakikalarımı harcamadan yaşamak. Çünkü bir gün geliyor, –uğursuz bir gün– sizi kefenleyip toprakta önceden kazılmış, çimentolanmış bir çukura koyuveriyorlar. Ardından kürek kürek toprakla artık hiçbir işe yaramayan bedeninizi örtüp unutulmaya bırakıyorlar. Orada, karımın mezarının üzerindeki toprak çığnenirken ben kendimi düşündüm hep. (Bunu burada utanmadan söylüyorum, çünkü bir kez Türkân Hanım’a anlatıp rahatlamıştım. Tanrı ondan razı olsun!) Karımın işi bitmişti nasıl olsa; artık yaşamıyor olmanın acısını da duymuyordu. Ama ben mezarlıktan çıkar çıkmaz bir arabaya atlayıp yaşamaya başlamak istiyordum. Hemen, hiç vakit yitirmeden. Bunu kime anlatabilirdim?

Öylesine istediğim hâlde bir türlü yaşamaya başlayamadım. Nasıl yaşanacağını bilmiyordum, yaşamak nedir hiç öğrenmemişim

meğer. Sonra bir arkadaşım bana Türkân Hanım'dan söz etti. Onun evinde mutlu olacağımı söyledi. Ama oraya kabul olunmanın bir koşulu vardı; o koşulu seve seve yerine getirmeye hazırdım. Üstelik kimselere söyleyemediğim şeyi, yani karımın ölümüne pek üzülmediğimi, asıl derdimin başka olduğunu ona söyleyip rahatlayacaktım da. Ne var ki Türkân Hanım yalnızca karımın hastalığıyla, ölüm biçimiyle, son sözleriyle ve gömülüşüyle ilgilendi.

“Cesetlerin toprağa bırakılmaları çok doğal ve tekdüze bir iştir” dedi. “Herkes aynı biçimde gömülür. Ama nedense anlatılanlar değişik oluyor. Şaşılacak şey.”

Türkân Hanım, daha sonraki anlattıklarımla, yani korkularım-la, tedirginliğimle filan ilgilenmedi. Beni dinlemedi bile. Kısacası yaşama isteğimi hiç de ilginç bulmamıştı. Belki de böylesi daha iyi oldu. Benim için önemli olan yalnızca konuşabilmekti, kendimi ille de dinletmek değil.

O günden sonra yaşamaya başladım mı, bilemiyorum. Ama Türkân Hanım'ın sofralarında çok eğlendiğimi, çok iyi vakit geçirdiğimi itiraf etmeliyim. Yıllanmış evliler ve bekârlar için başkent geceleri korkunçtur. Eğlence yerlerine gidecek para bulamaz çoğu. Ben bile kendi hesabıma pek pek ayda iki-üç kez bir gece kulübüne gidebiliyorum. Sonra da başımda bir ağrı, yüreğimde doldurulmaz bir boşlukla eve dönüyorum. Ama Türkân Hanım'ın sofralarında öyle değişik kişilerle karşılaşıyorsunuz ki! Sonra böylesine güzel bir kadınla, üstelik bütün güzelliğini, inceliğini cömertçe gözlerinizin önüne seren bir kadınla üç dört saat beraber bulunabilmek...

Yalnız her akşam dinlemek zorunda olduğumuz o ölüm öyküleri yok mu? Sofraya oturur oturmaz anlatsaydı da bir an önce kurtulsaydık keşke. Ya da kafalarımızın iyice dumanlandığı, hiçbir şeye aldırmadığımız, hiç değilse ölümün karşısında ürküntü, tiksinti, korku yerine çabucak geçirtiliveren gözü yaşlı bir üzüntü duyacağımız ayrılma saatlerine saklasaydı öykülerini... Ne gezer? Bu işi tutuyor en kıvamında olduğumuz, akıllıca bir hayat felsefesi üzerinde konuşmaya başlayacağımız zamana saklıyordu. Ne yapalım? Bu da evinde geçirdiğimiz eşsiz saatlerin bedeli oluyordu işte. Biz de çaresiz seve seve ödüyorduk.

Çoğu kez kurnazlık yaptığımız olurdu. Bu işin ustası bendim galiba. Türkân Hanım'a o güzelim kahkahalarını attıracak fıkralar

anlatır, şakalar yapardım. Kimi konuklar da arkası hiç gelmeyecekmiş gibi görünen konulara dalıyorlar ya da Türkân Hanım'ın istekle dinleyeceğini sandıkları tartışmalara girişiyorlardı. Ama bütün bu çabalar, ancak bekleyişimizi uzatmaya yarıyor ve kırıliveren umutlarımız, bekleyişimizi daha dayanılmaz hâle getiriyordu.

Gene de on beş yirmi dakika için yüreğimize bütün karanlığı ile ölüm korkusunu salması; istekle, tutkuyla ve kendimize özgü bir sürü nedenle Türkân Hanım tarafından kabul buyrulmağa can atmamıza, hevesle üç kat merdiveni soluk soluğa tırmanmamıza engel değildi. Başkaları ne düşünüyorlardı bilemem. Ben bir zamanlar yaşamak diye tutturmuştum ama yaşamanın ne demek olduğunu hâlâ anlamış değilim. Daha doğrusu bunu bana –nedense hep Türkân Hanım'ın yanına oturmak ayrıcalığına sahip bulunan– o bilgiç dışçı söylemişti. Tutmuş, aydın görünüşlü, çok kitap okuyan, ağzı laf yapan biri diye ona açılacak olmuştum da...

“Toplumsal bir zorunluluk” demişti. Kendisini hemen ele veren bilgiçliğiyle, “İçine kapanık midyeler gibi, bir kaya parçasına sımsıkı yapışmışsınız. Siz derken, sizler demek istiyorum, sakın alınmayın; hatta biz demek istiyorum. Hayat acı ya da tatlı, doğal güzelliklerle doludur. Bunlara toplumsal güzellikleri de ekleyebilirsiniz. Güzellik derken valslerin çalındığı bir balo salonu düşünmüyorum. Bir insanı tanımak, geçici bir süre için de olsa onu sevmek, sevilmek, hatta ihanete bile uğramak... Bir çocuğun elinden tutmak, yaşlı bir kadın yolda karşıdan karşıya geçerken ona yardım etmek... Gecenin geç bir saatinde sokağa fırlayıp dondurma ya da köfte yemek... Yağmurda ıslanmak, kar altında yürümek... İnsan bunları tatmak için yaşar. Hep bu tat alma anını bekler. Ama hiç bir zaman gerçekleştiremez. Gerçekleştirme olasılığı zaman geçtikçe daha da azalır. Sonra can sıkıntısı denilen baş belasından kurtulmak için her çareye başvurduğu kısır dönem gelir çatar. Pek uzun süren, belki de taa ölünceye dek süren o kısır dönem... Politik bir bağlantısı olmayan herkes yalnızdır; güvensiz ve sanki işsiz güçsüz gibidir. Eğlenceyi seviyorsunuz değil mi? Eğlenirken toplumdaki, daha doğrusu evrendeki gerçek yerinizi bilememekten doğan beceriksizliğinizi, şaşkınlığınızı giderdiğinizizi sanıyorsunuz da ondan.”

Belki haklıydı bu dışçı. Belki de haklı olduğu için bu kadar çok kızmıştım ona. Politik bağlantısı olmayanlar... Belki ama benim bir

hukukçu, bir avukat olarak hiçbir yararım dokunmuyor muydu bu ülkeye? “Hukukun Üstünlüğü Derneği”ne ve “Avrupa Hukukçular Birliği”ne de üyeyim ayrıca. Bir partiye kayıtlı olmasam bile... Zaten politikadan tiksirim.

Bütün bunların Türkân Hanım'la ilgisi yok tabii... Ama onun sofraları hakkında az çok bilgi verebildim sanıyorum. Demek istediğim, onun evinde herkes eğlenir, iyi vakit geçirir ve... Yaşardı işte.

MACİDE KÖKER

Türkân Hanım'ın genç kızlık günlerini geçirdiği mahalleden bir emekli öğretmen. Bütün emekli öğretmenlerde görülen özellikler onda da var: Noktasız, virgülsüz konuştuğundan, bu yüzden de yutkunmaya vakit bulamadığından, ağzında biriken tükürükler, biraz sonra sesli harfleri tok ve yuvarlak bir şekilde söylemesine yol açar. Bu da insanı pek rahatsız etmez. Hatta konuşmasına hoş bir çeşni verdiği bile söylenebilir. Şu var ki –öğretmenlik günlerinde edindiği, dersin sonuna doğru, canı sıkılıp da anlattıklarını izleyip izlemediğinden kuşkulandığı öğrencisini azarlamak alışkanlığından bir türlü kurtulamadığından– konuşması uzadıkça ses tonu giderek yükselir, anlattıkları zararsız bile olsa, azarlar gibi konuşmaktan kendini alamaz.

Macide Köker anlatıyor:

Güzel kızdı Türkân, mahallenin en güzel kızıydı. Ayrıca ortaokulda da bir yıl öğrencim oldu. Dikbaşının biriydi. Bunu hiç unutmu-yorum. Azara filan da aldırılmazdı. Kafasını diker, öylece otururdu sırasında. Yalnızca bana değil de bütün dünyaya kafa tutar gibi. Belki de böylesine gururlu oluşu, güzelliğiyle övünmesinden ileri geliyordu. Ama bana kalırsa güzelliğine bile kafa tutuyordu. Yeni önem verdiği şey güzelliği değildi belki. Gururlu mu demiştim az önce? Yanlış! Söyledim ya, düpedüz kafa tutuyordu o. Kime, neye karşı? Nereden bilebilirdim? Babası küçük bir memurdu. Trenlerde çalışırdı, kondüktör mü, makinist mi neydi? Sizin anlayacağınız, ailenin parasal durumu iyi sayılmazdı. Zaten o mahallede oturan hangi ailenin durumu iyiydi ki? Üstelik savaş yılları... Ama eğri

büğü taş döşeli yokuşları tırmanıp da asfalta doğru şöyle bir döndünüz mü, her şey başkalaşırdı. Evinize on beş dakika uzaklıktaki sık mağazalarda satılan malların kimin için olduğunu düşünmek hakkınızdı belki. Ankara bir memur kentiydi. Biz hepimiz de az maaşlı memurlardık. Ama vitrinlerde sergilenen malları alacak paramız yoktu.

Bizim bütün bunlardan ötürü yakınmak aklımızın köşesinden geçmezdi gene de. Uslu yaşamaya alıştırmış, öyle büyümştük. Ama Türkân başkaldırırdı işte. Nereden öğrenmişti başkaldırmayı? Hepimiz akşam yemeklerinde yalnızca çorba içebilen, gene de devletin maaşlı hizmetlileri olmakla övünen yetingen kişilerdik. Haa, bakın, o yetingen değildi belki. Asıl kafa tuttuğu kişi de bir kondüktör (ya da makinist, her neyse) olmaktan ileri gidemeyen, elleri ne kadar yıkasa is karasından kurtulamayan zavallı babasıydı. Öyle şaşkın şaşkın bakmayın yüzüme! Bunca yıl öğretmenlik yaptım, çocuk psikolojisini bilirim. Tabii hiçbir zaman babasının yüzüne bir şey söylememiştir. Zaten öyle az görüyordu ki adamcağızı. Ona kafa tutamayınca dünyaya saldırıyordu bu kez... O güzelim on üç yaşıyla!

Bakın, emekli olduktan sonra artık rahatlıkla söyleyebilirim: Güzel öğrencilerimize karşı zayıfızdır biz. Yani güzel bir öğrenciye hak ettiğinden bir iki numara daha fazla vermekte sakınca görmeyiz.

Bu ayrıcalıktan yalnız Türkân yararlanamamıştır. Dikbaşlılığı, huysuzluğu, daha daha şunu da söyleyeyim: bizleri adam yerine koymaması yüzünden. Çalışkan bir öğrenci sayılmazdı. Gene de –aklımda yanlış kalmadıysa eğer– sınıflarını bütünlemeye kalmadan geçmiştir, beş'le altı'yla yetinerek tabii.

Türkân liseyi bitirdiğinde biz hâlâ aynı mahallede oturuyorduk. Tam o sıralarda canı sıkılmaya başladı; liseyi bitirdiği yaz yani. Canının sıkıldığını nereden mi anladım? Saçlarının biçimini değiştirip durmasından. Değişecek giyimi olmadığından saçlarıyla oyalanıyordu besbelli. O güne gelinceye değin –bin dokuz yüz kırk beşler filan; öyle ya, savaş yeni bitmişti– erkeklerle bir ilişkisi olmamıştı Türkân'ın. Olsaydı duyardık. Mahallenin bütün oğlanları peşindeydi ya, o kimseye yüz vermiyordu. Hatta zengin bir komisyoncu oğluna istedi de Türkân varmadı. Sonra gitti, o oğlanı buldu: Tarık'tı adı,

eğer aklımda yanlış kalmadıysa tabii. Tarık, bir ayakkabı tamircisinin oğluydu. Babası eskiciydi ama Tarık hukukta okuyordu, Halk Partisi'nden burs alarak.

İki yıl gezdiler. Hem ne gezmek... Ne görenek tanıyorlardı, ne saygı. Üstelik o yılları düşünün. Hani af buyurun, ancak öbür türlü kadınlar yaparlardı Türkân'ın yaptıklarını. Ailesi yerin dibine girdi, kızları dile düştü diye. Sonra da mahalleden taşınmak zorunda kaldılar. Derken bir de ne duyayım? Oğlan fakülteyi bitirince bunu bırakıp bir sınıf arkadaşıyla nişanlanmamış mı? Kızın babası epey varlıklıymış. E, şimdi Tarık'a da hak vermek gerek. Oğlan avukat olacak, yazıhane açacak. Hani nerede para? Babası eskici... Türkân'ın babası dersiniz, o da çulsuzun teki. Oğlan haklıydı haklı olmasına ya, biz gene de Türkân'a acıdık. Türkân'ın tentürdiyot içtiğini söylediler. Demek ki çok seviyormuş oğlanı. Çünkü benim bildiğim tentürdiyot filan içecek kız değildir o. Her güçlüğü altından kalkar. Kafasını dikip saçlarını şöyle bir savurdu mu, tamam. Yani ben kendini öldürmeye kalkışmamıştır diyorum. Ama iyice yıkılmıştı zavalıcılık. Bir gün yolda gördümdü, az kalsın tanıyamayacaktım.

Neyse, gene de Tanrı yardım etmiş, dile düşmesine aldırmayan bir adamla evlenmiş, iki de oğlan doğurmuş. Ama ondan da mı boşanmış sonra ne? Dedim ya, pek dikkafalı, dediği dedik bir kızdı.

SERMET MUHTAR ZARALI

Ne iş yaptığı bilinmiyor. Yalnız iki yetişkin oğlunu ve kendisini geçindirecek kadar kazanıyor. Yani parasal durumu fena sayılmaz. Türkân Hanım'ın ilk kocası. Gezginci tiyatrolarda komik rollerine çıktığı sanılan birtakım adamlar vardır; işte Sermet Muhtar Bey tıpkı bu adamlara benzer. Biçimsiz görünüşünün (kısa boylu, çok zayıf, gene de göbekli, az kambur, duglas bıyıklı, on numara miyop, dazlağı geniş, bunu örtmek için ensesinde bir yumak kıvrıkcık saç biriktiren bir adam düşünün) ya da bilinmez hangi nedenlerin uyardığı aşağılık kompleksini, adına bir ikincisini ekleyerek (Muhtar) ve önüne geleni bayağı maskaralıklar yaparak eğlendirmek yoluyla gidermeye çalışmaktadır. Aslında bu soytarıca eğilip bükülmeler,

gönül bulandıran yerli yersiz şakalar, sırtıtmalar, lekesiz, saf, soylu bir yüreği gizlemektedir. Ama onu (yüreği) görebilmek için kim bunca saçmalığı ayıklamak zahmetine katlanır? Türkân Hanım da katlanamamış olacak ki, küçük oğulları beş yaşına gelince ayrıldılar.

Gariptir, çocuklar büyüdüğü, hiçbir çaba göstermelerine gerek kalmadan, yani başlarında çarpan bu iyi yüreğe gerçek değerini vermeyi başardılar.

Sermet Muhtar Zaralı anlatıyor:

Evet, elbette evliydik biz. Şeyle, onunla demek istiyorum. Adı neydi? Hani demin söylemiştiniz. Unutmuşum da... Evet, Türkân tabii, oydu. Güldüğüme bakmayın, çok zor bir ad bu. Yani kafiye düşürmesi zor demek istiyorum. Sizin anlayacağınız, yeni evlendiğimizde şiirler yazardım Türkân için, oradan biliyorum. Durun anlatayım: Sabah kahvaltısını bir tepsiye koyup yatağına götürürdüm. Filmlerde görmüştüm: Zengin kadınlar kahvaltılarını yataklarında yaparlardı. Uşak, gümüş bir tepsiyle içeri girer, perdeleri açardı. Bizim uşağımız filan yoktu tabii, gümüş tepsimiz de yoktu. Üstelik zengin de değildik. Bu yüzden Türkân'a kahvaltısını ben götürürdüm. Epey yoksul bir kahvaltıydı bu: çay, ekmek, peynir. Zeytini sevmezdi. Tereyağı pahalıydı. Kahvaltının yoksulluğunu bağışlatmak için bir de çiçek kordum tepsiye, öyle çiçekçilerden alınma gül, karanfil filan sanmayın; işte bahçelerde ne bulursam o... Bazen yalnızca bir yeşil dal. Ben elimde tepsiyle içeri girdiğimde o uykuda olurdu. "Guguk, guguuukçuuk" diye seslenirdim. O da uyanırdı. Ama nedense hiç gülümsemezdi bana. Bir sabah gülüşü... Güneşle birlikte... İnsan, yani bir erkek, koca bekler değil mi? Ama o gülmezdi.

Unutmadan söyleyeyim: bu ilk aylardaydı. Yani yoksulluğumuz demek istiyorum. Sonra ona reçelli, tereyağlı kahvaltılar da götürdüm. Gene de gülümsemedi bana.

Neler anlatıyordum? Evet, kafiyelerden söz ediyordum. Kafiye derken nerelere geldik işe bakın. Arada şiir yazardım. Onu da kahvaltı tepsisine kordum. Tabii hep Türkân'dan söz eden şiirler... Çiçek bulamadığım zaman şiir yazmak zorundaydım. Türkân'a kafiye düşürmekse gerçekten pek zordu. Bir keresinde çaresizlikten Emirgân'ı kullanmak zorunda kalmıştım da Türkân okuyunca

pek gülmüştü. Düşünsenize bir, Ankara'da oturuyorduk ve ben Emirgân'dan söz ediyordum. Gülmekte haklıydı. Zaten ben de gülmesini istemiyor muydum? Bana sorarsanız, gülmek iyidir.

Valla, pek bir şey gelmiyor aklıma... Ne anlatsam ki? Evlenmemiz çok kolay oldu. O zamanlar üniversiteye gidiyordu. Yolda karşılaşıyorduk. Ben işten dönerken... Öteki kızlar üçer dörder yürürlerken bu hep tek başınaydı. Onların yanında erkek arkadaşları da olurdu. Türkân'ın olmazdı. Düşünün, hep tek başınaydı. Tek başına ve üzgün. Herkes hızlı adımlarla kahkahalar atarak Türkân'ın yanından geçip gider, sonunda o gittikçe tenhalaşan kaldırımında tek başına kalıverirdi. Oysa hepsinden güzeldi. Yani güzellik –onunkisi gibi bir güzellik– insana arkadaş kazanmak, gülmek, kahkahalar atmak hakkını verir, demeye mi getiriyorum? Ne bileyim işte, hâli dokunurdu bana. Bir gün bütün cesaretimi topladım, kendisine evlenme teklif ettim. Bir pastaneye gidip konuşmamızı istedi. Bir saat bile oturmamak pastanede. İki pasta yedi (bu iyice aklımda); biri çikolatalı, biri kremalı. Ben heyecandan çayımı bile bitirememiştim. Ayrılırken düşünmek için iki gün izin istedi. Bir ay sonra evlendik.

Sekiz yıl evli kaldık. Bu sekiz yıl içinde iki oğlan doğurdu. Çocuklarını annelerine benzerler. Yani yüzleri... Karakterlerine gelince... Ne diyeyim, iyi oğlanlardır.

Söyleyeceklerimin hepsi bu kadar. Haa, evlenmemiz kolay oldu demiştim, boşanmamız da öyle oldu. Yani kolayca boşanıverdik.

HALİM MERTOĞLU

Türkân Hanım'ın ikinci kocası. Müteahhit... Mühendis, tüccar filan da olabilir. Konuklar, hatta Türkân Hanım'ın kendisi bile Halim Bey'in mesleğiyle hiç ilgilenmediklerinden, biz de bunu sormak gereğini duymadık. İş arkadaşlarıncı ve yanında çalıştırdığı tüm işçi ve hizmetlilerce çok sevilip sayıldığı, büyük iş çevrelerinde kesin bir güven uyandırdığı bilinmektedir. Ne var ki, Halim Bey'in iş arkadaşlarını Türkân Hanım'ın sofralarında gören olmamıştır. Bunu Türkân Hanım mı yasaklamıştır, yoksa Halim Bey mi böyle istemiştir, bilinmemektedir. Belki de Halim Bey'in dostlarının hiçbirinde ölüm'den ya da ölümler'den söz etmek, bu tür olaylar anlatıp

Türkân Hanım'a hammadde vermek yeteneği yoktur. Belki onlar iş'e önem verdiklerinden ölümden çok hayatla, daha doğrusu hayatın ancak tek yönüyle ilgiliydiler.

Halim Mertoğlu anlatıyor:

Türkân Hanım'ın konukları içinde en çok ayrıcalığı olan bendim. Onun sofralarının değişmez ve vazgeçilmez konuğu olmakla övünbilirdim. Başkaca bir ayrıcalığım, kişi olarak özelliğim ya da özenilecek bir yönüm olduğunu sanmıyorum.

Türkân Hanım başka konukları için olduğu kadar, benim için de bir yabancı olagelmıştır. Kendisiyle ilintili çok az şey bilirim. Çünkü kendisinden hiç söz etmezdi. Kimi konuklarla bölüştüğüm bir üstünlüğüm vardı. Türkân Hanım benimle hep siz diye konuşmuştur. Onun ancak gençlerle "siz" diye konuştuğunu, orta yaşın üstündeki herkese (kadınlar dışında) "sen" dediğini düşünürseniz, altmış yaşında bir adam için bunun bir üstünlük olduğunu anlarsınız.

Türkân Hanım'ın kocası olmak ve böyle anılmak... Hayır, bu bana hiç sıkıntı vermedi. Olağan bir şeydi öyle anılmak. Hem benim Türkân Hanım'la ilişkilerim üzerinde kafa yoracak zamanım olmamıştı ki... Çok çalışırım ben, bütün gün... Sabah dokuzdan akşam sekize kadar. Ama karıma düşkün olduğum, onsuz yapamayacağım bir gerçektir. Ankara dışında, çok çekici iş önerileri almış ve hepsini geri çevirmişimdir. Yapılması gerekli kısa yolculuklara bile, kendi yerime bir başkasını göndermişimdir.

Ne anlatabilirdim isterseniz? Birbirimizi o çok süren yemek süresince görüyorduk ancak. Bir sürü konuğun, bana sorarsanız, yabancıların arasında yani. Çok yorgun olurdum, gidip hemen yatmak isterdim. Ama ne kadar yorgun olursam olayım, birkaç saat boyunca Türkân Hanım'ın yüzünü seyretmek, sesini duymak güzeldi, iyiydi.

FAHİR DURAN

Fahir Duran (General) anlatıyor:

Ben Türkân Hanım'ın konuğu değildim. Halim Beylerin konuğu idim. Bunu belirtmekte yarar buluyorum. Türkân Hanım'ı, Halim Bey'in karısı olarak tanımışım çünkü. Halim Bey'i çocukluğumdan

beri tanırım. Kardeş torunları olurduk. Bahçeleri birbirine bitişik evlerde büyümüştük. Küçücük yaşlarımızda bile ağırbaşlı bir dostluğumuz vardı. Zaten o zamanlarda ağırbaşlılık, karşılıklı saygı pek kolay ve küçük yaşlarda kazanılan bir nitelikti. Bunu, hemen bütün yaşitlarımızın yaptığı gibi, şimdiki gençleri kınamak için söylemiyorum. Her çağın kendine özgü, çağın iyi kötü (daha doğrusu anlaşılamamış) özelliklerinin, gereklerinin kişilikler üzerine vurduğu birtakım ortak damgaları vardır. Söylemek istediğim yalnızca bu. Biz ve bizim gibiler, yedi sekiz, hatta on beş on altı yaşlarımızla bugün yaşasaydık, belki gülünç bile olurduk. Önleyemediğimiz katılığımız, *kuşak ayrımı* adı altında geçirtiliveriyor neyse ki.

Ben ayrıca Türkân Hanım'la Halim Bey'in evliliklerinde nikâh tanığı olarak da bulunmuşumdur. İkisine de sonsuz sevgi ve saygım vardır. Türkân Hanım, benim hep onur konuğu olmamı, yani masada sağ yanında oturmamı isterdi. Ben bir gece onun yanına oturmuşsam, bir başka gece mutlaka Halim Bey'in yanına otururdum.

Halim Bey az konuşurdu. Hatta bir başkası, onun, sofrada konuşulanlarla ilgilenmediğini bile sanabilirdi. Oysa Halim Bey hiçbir konuşmayı kaçırmazdı. Dinler, sonra bir tek cümleyle düşüncesini belirtiverirdi; usul usul, ancak benim duyabileceğim bir sesle. Ve tek cümleyle özetlediği yargılarında şaşmaz bir doğruluk bulunurdu.

Kendi aramızda pek konuşmazdık. Ama Halim Bey'in yanında olmak bana hep güven ve esenlik vermiştir. Dostlukların en güzeli, insanların yalnızca yan yana oturmaktan bile tat aldıkları, gerektiğinde susuşların da değerlendirilebildiği ilişkilerdir.

Türkân Hanım hakkında çok tutarsız şeyler anlatıldığını, davranışlarının –giyiminin bile– eleştirildiğini bilmez değilim. O da farkındaydı dedikoduların. Her şeyin farkında olacak kadar akıllı, hiçbir şeyi umursamayacak kadar güçlüydü. Kendine güvenirdi. Bir gün hayatı boyunca çok hata yaptığını ama hatalarını sevdiğini söylemişti bana.

Güçlüydü, dedim; bir kadın ne kadar güçlü olabilirse o kadar güçlüydü sizin anlayacağınız. Kadında en çok sevdiğim erdem, onda en güzel biçimiyle yeterince vardı: zayıflık... Belki bu tür zayıflığın kadına gerçekten yaraştığını Türkân Hanım da biliyordu. Hatta ona öylesine önem veriyordu ki, ortaya çıkaracağı en uygun anı bekliyordu. Kırkını geçtiği hâlde umudunu yitirmemişti.

Sonunda –bilindiği gibi– zayıflığını sonuna kadar kullanmaktan çekinmedi.

Ama ben hâlâ düşünürüm, zayıflık mı yoksa güçlülük müydü bu? Diyelim, ikisi de...

O ünlü sofralarda çoğunlukla sessiz, nerdeyse kıpırtısız duran Türkân Hanım'ı, Boticelli'nin kadınlarından biri gibi seyredirdim (Roma'daki ateşeliğim sırasında az mı gidip gelmişim Floransa'ya, Boticelli'nin kadınları için). Pastel renkler kullanarak yaptığı mak-yayı, hep açıkta olan boynunun, göğsünün şaşılası aklı, kendine özgü dünya-dışı (hadi gizemli diyelim) hüzünle birleştirdiği yaşama susuzluğunu yansıttı. Ünlü ölüm öyküleri bilinen şey... Onların dışında pek konuşmazdı. Ya konuşulanları dinler miydi? Pek azını. Benimle, Oğuz Bey'le, Gülay Hanım'la seve seve konuşurdu. Ama daha çok soru sorar ve cevaplarımıza kulak verirdi. Arada ister istemez öteki konuşmalara da kulak vermek zorunda kalıyordu. Çünkü birbiriyle anlaşılamayacak, hatta karşıt fikir uçlarında bulunan, üstelik bunları bağnazca savunan kişileri bir araya getirmekten çekinmezdi. Bu yüzden bazen gereksiz, sıkıcı, hiçbir sonuca ulaştırmayan tartışmalar, daha doğrusu atışmalar olabilir, insan güzelim sofraya birbirine girecek diye korkardı. Ama Türkân Hanım, daha kavga başlamadan tehlikeyi sezer, hemen gerekli önlemlere başvururdu. Sözgelimi, yerinden kalkıp çok sevdiği bir Çin heykelciğini alır, sonra onun masada elden ele dolaşmasına izin verirdi. Bu arada heykelle ilgili bilgiler vermekten geri durmazdı. Bazen de kocasına seslenirdi:

“Hayatım, şu son aldığım plağı çalar mısın lütfen? Semih Bey Beethoven'ın dörtlülerini sevdiğini söylemişti. Bakalım bunu da beğenecek mi?”

Bir avucu bile doldurmayan tahta heykelcik kimsenin ilgisini çekmez. Beethoven'ın dörtlülerini sevdiğini söyleyen Semih Bey, müziğe pek pek beş dakika kulak verirdi ama Türkân Hanım'ın canını sıkmaya kimsenin hakkı bulunmadığı, daha doğrusu, bu sofrada çirkinliklere izin verilemeyeceği incelikle hatırlatılmış olduğundan, kavgaya dönüşmeye hazır tartışmalar hemen kesilir ya da hiç değilse, daha yumuşak ve uygar bir biçimde sürdürülürdü.

Türkân Hanım'ı akşam yemekleri dışında ziyaret etmeye hakkı olan tek kişi bendim galiba. Bir iki kez Gülay Hanım'ı çaya çağır-mıştı. Oğuz Bey'in, çok yorulduğu günler, Türkân Hanım'a uğrayıp

o ünlü vişne renkli kokteylden içmeye ve yarım saat oturup müzik dinlemeye hakkı vardı.

Tabii Türkân Hanım'ın oğullarını da unutmamalı. Üniversiteye giden çocuklar, arada annelerini yanaklarından (ellerinden değil) öpmeye gelirlerdi. Kanımca, bu ziyaretler iki tarafı da sıkmayacak kadar kısa sürerdi.

Ona çay içmeye gittiğimde neler konuşurduk? Her şey... Gazeteleri bile doğru dürüst okumazdı. Birbirinden güzel, değişik biçimlerde yüzüklerle doldurduğu ellerinden birini, umursamazlığını anlatırcasına sallar, “Gazeteler,” derdi, “bıkıp usanmadan aynı şeyleri yazar dururlar. Kendi hayatlarını yaşamayı beceremeyen insanların korktukları o boş zamanlar var ya... İşte gazeteler bir sürü basit olayla bu boş zamanları doldururlar. Belki gazeteler olmasaydı, insanlar boş zamanlarından bu kadar korkmayacaklardı.”

Gazete okumazdı, kitap okumazdı: Eski Mısır, Çin, Japon ve Etrüsk uygarlıklarıyla ilgili olanlar dışında. Bu kitapların hemen hepsi yabancı dilde olduklarından o da oturur, resimlerine bakardı. Bazen merak ettiği bölümleri bana ya da oğullarına çevirttirir, bundan da pek çabuk sıkılırdı. Belki asıl aradığını bulamıyordu da ondan. Resimler daha çok şey anlatıyorlardı ona. Evet, okuyan bir kadın değildi ama çok insan tanıdığından, şaşırtıcı bir belleği, derin duyarlılığı olduğundan çok şey bildiği izlenimini uyandırıyor. Bildiklerine kendini, kişiliğini de kattığından onunla konuşmak gerçekten hoştu. Ama dostluğumuz ne kadar derin olursa olsun, bana bile pek açılmadığının farkındaydım. Kendince –bilmem neden– tehlikeli, hiç değilse, sakıncalı bulduğu konulara yaklaştık mı, ustalıkla sözü başka yöne çevirir, olmadı bir konyak içip içmeyeceğimi sorar ya da Mısır işi küçük çingırağı çalarak hizmetçisini çağırarak yerde, bir fincan çay almak üzere odadan çıkardı.

Onunla yalnız bir tek gün açıkça konuşabildik. Belki de yağmurun yüzünden oldu bu. Balkonun teneke siperliklerine vuran yağmur damlaları elimizde olmadan bizi susmaya zorlamıştı. Her zamanki gibi on üçüncü Louis stili kanepede yan yanaydık. Siyah yünlüden bir giysi vardı üzerinde. Kolları çıplaktı. Beline sırma püsküllü bir kuşak takmıştı. Güzeldi, her zamanki gibi görkemli bir güzelliği vardı. Onu sessizce seyrederken şöyle düşünmüştüm:

Canının istediği her şeye sahip olmuştu. Ayrıca hiçbir şeyden yaktığını da duymamıştım. Mutlu ve güven içindeydi. Acaba yüregimi –nedense– salt kadın'a duyulan o gereksiz acıma ile dolduran neydi? Hüzünlü yağmur damlaları mı, yoksa aramızdaki sessizlik mi? İyi ama o da neden tam o sırada, aramızda daha hiçbir sözcük konuşulmadan, kemerinin püskülleriyle oynayıp bocaladığını belli etmişti?

“Neden ölümün arkasına saklanıyorsun?” diye birden soruverdim.

Şaşırmadı, gülümsemedi bile. Başı hâlâ önüne eğik, sırma püsküllerle oynuyordu. Ne var ki, şimdi elleri titriyordu.

“Saklanmıyorum ki” dedi bir süre sonra başını kaldırmadan. “Saklansam ölümün sözünü eder miydim hiç? Belki ölümü sizlerden daha çok, gerektiği kadar çok düşünüyorum. Hepsi bu.”

“Hayatı düşünsen daha iyi olmaz mı?”

“Yeterince içindeyiz hayatın.”

“Ölümden de yeterince korkuyoruz.”

“Ben korkmaktan söz etmiyorum. İşin içine duyguları karıştırma şimdi. Hayat deyince ne duyuyorsun? Sevinç mi, saygı mı, mutluluk mu? Korkuyu da unutma. İnsanlar yalnızca ölümden değil, yaşamaktan da korkarlar. Hayatı bilmedikleri için korkuyorlar. Ölüm korkusu da bilmemekten ileri gelen bir korku. Prens Hamlet'in söylediği gibi işte. Kısacası yaşamaktan da ölmekten de korkuyor insanlar. Hem ben salt doğal bir olay olarak ölümün kendisiyle ilgiliyim. Doğal bir olay... Şu yağın yağmur gibi.”

Sırma püskülleriyle oynamayı sürdürerek bir süre daha yağmurun tıptırtılarına kulak verdi. Yan yana oturmuş çay içiyorduk. Mutluluğa benzer bir ılıklik duyulabilirdi. Yağmur damlaları, yaşam sevinciyle bağını koparmayan bir hüznü oluşturabilirdi ancak. Ellerine bakıyordum: Küçük parmağında akik taşlı nefis bir altın kakma yüzük vardı. Evlilik halkasının üzerinde de gene eski işçilikle yapıldığı belli olan zümrüt bir yüzük. Bense başka duygular içindeydim.

“Sana bir şey söyleyeyim mi?” dedi, neden sonra, “Ben insanları sevmiyorum. Bunu rastgele de söylemiyorum. Uzun uzun düşündüm. Gerçekten sevmiyorum. Yaşayışları ilgilendirmiyor beni. Şimdiye değin tanıdıklarına, ne yapıp ettiklerini sorduğumu gördün

mü hiç? Aptalca yakınmalarını, kısır isteklerini, gerçekleştirmeye uğraştıkları şeylerin zavallılığını, küçüklüğünü... Düşündüm, çok düşündüm. Sonunda insanların hiç değilse haklı olmaları gerektiğine karar verdim. Kötülük, budalalık, şımarıklık yaparken, türlü hesaplar, cimriliklerle kendilerinin ve başkalarının hayatlarını kısırlaştırırlarken bile haklı olmaları gerekirdi. Masum bir genç kızın yüreğini incittiklerinde bile. Başkalarını ölüme, açlığa, yalnızlığa, türlü acıları çekmeye bıraktıklarında da... Hiç değilse haklı olmaydılar. Evrensel bir haklılıktan söz ediyorum, –ne diyorsunuz adına, gâvurca bir sözcük vardı– evet, metafizik bir haklılıktan... İnsanlar haklı değillerse eğer neden yaşıyorlardı, hem de hiç ceza filan görmeden? İnsanları haklı çıkaran bir tek durum saptadım: ölüm. İnsanlar öldüklerine, ölüp gittiklerine göre haklı olmaydılar. Bu yüzden ölümlerine ilgi gösterdim: Aptallıklarını, kıyıcılıklarını, adam sendeciliklerini, cimriliklerini aklayan tek özürlerine senin anlayacağın...”

Susuyorduk. Ben altüst olmuştum. Çünkü benimle daha önce hiç bu kadar ciddi konuşmamıştı. Bir başka Türkân Hanım vardı karşımda şimdi. Onu yıllardır hiç tanımamış olduğumu düşündüm. Gücümü toplayıp cevap verdim:

“Benim sevgili dostum,” dedim, “bütün dinlere, ahlâk kurallarına karşı çıkıyorsun sen. Erdemli kişiler şöyle düşünürler: Mademki sonunda ölüm var, insanlar iyi olmak zorundadırlar.”

“Sahi mi? Bilmiyordum. Neyse, önemli değil zaten. Ben erdeme saygı duymam. Hem insanlar ölümü düşünüp kötülük yapmaktan çekinmediklerine göre geçersiz bir kural bu senin söylediğin.”

Yerinden kalktı. Bir courvoisier şişesi ve iki kadehle döndü. Kadehleri doldurdu.

“Peki ya intihara ne dersin?” diye sordu ansızın. “İntihar hayvanlar arasında da varmış, oğullarımdan biri söylemişti. Eski uygarlıklarda ne zaman başladı dersin? Örneğin harakiri... Harakiri üzerine bir kitap bulabilmeyi çok isterdim. Acaba dünyada ilk intihar eden kimdi? Kadın mıydı, yoksa erkek mi? Çocuklar tiyatroya götürmüşlerdi beni bir akşam. Hamlet’e de onlar götürmüşlerdi. Zaten topu topu iki kez gittim tiyatroya; o da çocukları kırmamak için. Ama büyük bir zevkle seyrettim ikisini de. İkinci gittiğimiz oyunda Oidipus adında bir kral vardı. Gözlerini oyuyordu.”

“Peki, İokaste, karısı ya da annesi, o ne yapmıştı? Kendini öldürmüştü.”

“Çünkü kadındı.”

“İyi söyledin. Kusura bakma ama ancak korkaklarla güçsüzler intihara kalkışırlar. Oidipus gibi bir trajedi kahramanı ise acıya katlanmayı, kendi kendini cezalandırmayı, bu cezayı ömür boyu çekmeyi yeğler.”

“Bence kadın için intihar bir başka anlam taşır: Kadınlar yorulunca intihar ederler. Bir kadının yorulması korkunç bir şeydir. Çamurlu alanlarda yapılan talimlere filan benzemez. Bunu sen anlayamazsın, bir erkek anlayamaz. Hoş, benim yorgunluktan söz etmem de şaka gibi gelebilir insana. Bak şimdi...”

Küçük çingırağını çaldı. Hizmetçi on saniye sonra karşımızdaydı.

“Fincanları toplayıver lütfen. Kadehlerle içki kalsın. Kül tablalarını da değiştir.”

Kız odadan çıkıncaya değin konuşmadı. Sonra küçük bir kahkaha attı.

“Benim bu durumda yorgunluktan söz etmem seni neden güldürmedi, şaştım doğrusu. Gel dolaşalım biraz. Dolaşalım da yorulalım.”

Ayağa kalktık. Koluma girdi. Tıklım tıklım dolu salonda sehpa- larla yerde duran yüksek Japon vazolarına çarpmadan dolaşmaya çalışmak gerçekten yorucuydu. Bir ara çingırağı yeniden çaldı ve hizmetçi kızıdan toz bezini istedi. Bez gelince, porselen bir Eros heykelciğinin tozunu aldı. Sonra gene kızcağızın getirdiği sabunlu bezle ellerini sildi.

“Görüyorsun, ne çok işim var. Seninle kol kola rahatça gezmeye bile zaman yok. Gel de bu dünyada yaşa!”

Söylediklerine gerçekten inanmış gibi içini çekti. Sonra, “Artık git” dedi. “Gitsen iyi olacak. Çekilmez oluyorum git gide.”

OĞUZ KARAN

Gene Oğuz Karan anlatıyor:

Altuğ’la onu ben tanıştırdım. Bu yüzden kendimi suçluyorum. Yazık ki, kendime verebileceğim hiçbir ceza yok. Acı çekmekten,

karşık evin değişen perdelerine (onlar hep açık duruyorlar artık, balkona mini etekli şımarık kızlar çıkıp öteki balkonlardaki oğlanlara fıstık kabukları fırlatıyorlar) bakmaktan, böylece yüreğimi daha çok acıyla, daha çok pişmanlıkla doldurmaktan başka bir şey gelmiyor elimden.

Bazen durup dururken yumruğumu sıkıttığımı sezinleyiveriyorum. Bunu hastaların yanında da yapıyorum. Hastama bir bardak su uzatmam gerekirken bakıyorum, elim sımsıkı yumulmuş. Açmak, bardağa uzanmak anlamsız geliyor. Peki, kimin için bu yumruk? Kimin çenesinde patlayacak? Kendimin mi? Altuğ'un mu?

Önce Altuğ'la konuşmak zorundayım elbette. Ama o susuyor. Hiç konuşmuyor.

Altuğ, amcamın oğludur. Tıp fakültesinde öğrenci. Sürmenaj, depresyon –her neyse– bunlara benzer bir şeyler geçiriyordu. Tıp fakültesinde okuyanlarda ara ara görülür bu durum. Kadavralardan iğrenirler, ölü kemikleri onları rahatsız eder. Değişiklik olsun diye bir gece aldım, Türkân Hanım'a götürdüm.

Türkân Hanım ilk andan itibaren ilgilenmişti onunla. Garip bir ilgiyle, nerdeyse hayranlığa varan bir yakınlıkla gözlerini Altuğ'dan ayırmadığını iyi hatırlıyorum.

“Demek adınız Altuğ” demişti. “Hiç böyle bir ad duymamıştım. Tarık da olabilirdi pekâlâ. Bağışlayın, güzel bir adınız var demek istemişim.”

Türkân Hanım'a Altuğ'un geçirdiği depresyondan söz ettim. O, her şeyin üstüne üstüne gitmenin en doğru tedavi yöntemi olduğu kanısındaydı. İnsan ağrıyan yerini sıkmaz, bütün gücüyle bastırmaz mıydı üzerine? Ne var ki, yemek sofrasında kadavralardan söz etmek hiç de hoş kaçmayacaktı. Altuğ'la öğleden sonraları özel oturumlar yapıldı, kadavralardan, ölü kemiklerinden konuşuldu. Eski Mısırlıların mumyalama konusundaki bilgileriyle bugünkü tahnit yöntemlerinden söz edildi; “Ölüler Kitabı”ndan parçalar okundu.

Yazık ki, Türkân Hanım konuşuna karşı, kalabalık bir sofradaki tarafsızlığını takınamadı. Fahir Paşa'yla olan dostluğun kurulması da olanaksızdı. Bundan başka genç bir delikanlının karşısında kırk üç yaşının bütün güvensizliğini de duyuyordu. Kadın güvensiz oldu mu, erkek –hangi yaşta olursa olsun– bütün deneyimsizliğine karşın yaklaşma gücünü kendinde bulur. Bir fırsatı kaçırmamanın

pişmanlığına dayanamayacağına ya da böyle bir aptallığa hakkı olmadığını sandığı o güzelim çağlardadır çünkü.

Tanıştıklarının üçüncü ayında, Türkân Hanım Altuğ'la birlikte kaçtı (Bu deyim, yani *kaçmak*, benim değildi ama ne yapayım ki herkes söylüyordu).

ATILLA VE ERTUĞRUL ZARALI

Türkân Hanım'ın, Sermet Muhtar Zaralı'dan olma oğulları. Atilla yirmi iki yaşında ve Ankara Tıp Fakültesi'nde öğrenci. Altuğ'la tanışmıyorlar; çünkü o Hacettepe Tıp Fakültesi'nde okuyor. Ertuğrul ise Orta Doğu Mimarlık Fakültesi öğrencisidir ve yirmi yaşındadır. Çocuklarına Atilla ve Ertuğrul adlarını vermekte Sermet Muhtar Bey diremişti. Türk tarihinin ünlü kahramanlarının adlarının, çocuklarını, daha yaşamlarının ilk günlerinde aşağılık duygusundan kurtaracağını ummuştu da... Atilla, annesine oldukça benzemektedir. Yalnız burnu, onunki gibi çekme değil, kemerlidir. (Osmanlı padişahlarıyla hoş bir benzerlik!) Ertuğrul'da babasınıninkileri çok andıran çizgiler bulunmakla birlikte, gerçekte yakışıklı bir delikanlıdır.

Kendileriyle yapılan kısa konuşmadan, davranış biçimlerinin birbirine çok benzediği kolayca anlaşılmıştır. Bu da Sermet Bey'in, çocuklarının eğitimi rastlantılara bırakmadığını, onlara kesin bir davranış biçimi ve ahlâk görüşü aşıladığını göstermektedir. Gene bu konuşmalar sırasında, zamanımızın gençlerinde sık sık rastlanan durumun tersine, kendilerini gerekli gereksiz ortaya koymaya, herhangi bir konuda ille de haklı çıkmaya çabaladıkları görülmemiştir.

Atilla ve Ertuğrul Zaralı anlatıyor:

“Annemden daha güzel bir kadın görmedim” diye söze başladı Atilla.

Bir oğlun annesinden –özellikle şimdi ölmüş bulunan annesinden– önce güzelliğine değinerek söz etmeye başlamış olması şaşırtıcı görünebilir. Ayrıca Ertuğrul da ağabeyinin sözünü, başını sallayarak onayladı.

“Onun sürdüğü hayat, beğenileri, düşünceleri bizimkine uymazdı” diye konuşmasını sürdürdü Atilla. “Evini gereksiz ve pahalı bir

sürü eşya ile doldurup bütün gün onların tozunu alarak zamanını öldüren, gene bir sürü yararsız kişiye yemek hazırlayan, sık, gösterişli bir kadın... Ama babamın bize öğrettiği en önemli şey, insanlara saygı duymak olmuştur. Bakmayın siz, neşeli, hatta vurdumduymaz biri gibi görünebilir çoklarına... Aslında babam gençliğinde çok acı çekmiş olmalı, hâlâ da çekip çekmediğini biz bile bilmiyoruz. Çünkü hayata ve insanlara içtenlikle gülümsemesini sürdürmekten vazgeçmemiştir hiç. Belki pek çok konuda onunla anlaşılamayız ama bu, akşamları onunla sofra başında sevgi ve neşe dolu saatler geçirmemizi engellemez. Bir kadeh rakının başında bir saat oturur, konuşur. Annem ölümden söz eder; o hayattan, insanlardan, önemsiz gibi görünen ayrıntılardan, günün küçük olaylarından... Böylece biz, fikir sistemleri, ekonomik düzen ve toplum biçimleri üzerindeki görüşlerimizi tanıdığımız ya da tanımadığımız insanları –yaşayışlarından ötürü– suçlandırmada kullanmamayı öğrendik. Belki bu yüzden arkadaşlarımızın fikir gruplarına giremiyorlar. Bize kızıyorlar, burjuvalıkla suçluyorlar. Doğrusunu isterseniz, Marksizm'e yabancı değiliz; dünyanın tümel olarak açıklanması, bir bakıma insanın uzaydaki yalnızlığını ortadan kaldırıyor. Ama gene de insanlar zedelene zedelene sürdürüyorlar yaşamlarını. Herkes elinden geldiğince az zedelenmek ister. Annem de kendince çareler bulmuştu... Bakın, insana atılımlarını –bu atılım başkalarına ne kadar önemsiz, gereksiz, yersiz görünürse görünsün– kendi öğrendiği biçimde yapmak hakkını tanımak gerekir. Yanlış anlamıyorsunuz değil mi? Küçük şeylerden söz ediyorum ben; atılım derken ticari, sınai girişimleri, toptan çarelere yönelen eylemleri kastetmiyorum. Bazen kardeşimle bir şeyi denediğimizi sanıyorum: zoon politikon olmama-yı... Denemek sözcüğü yanlış burada; zoon politikon olmamak için direniyoruz. Çünkü yaşadığımız günde, hayatın doğal akışı içinde her şey insanı öyle olmaya zorluyor. İnsanın insanlar arasındaki, toplum içindeki yalnızlığını kabullenmek gerekir; tıpkı hayatı ölümle birlikte kabullenmeye benzer bu... Bir hekim insan bedeninin, hayatın kutsalılığına inanır; bu inançla hastalıklara karşı savaş açar, ölüme karşı direnir. Bir mühendis insanların tek başlarına ya da gruplar hâlinde içinde çalışacakları, en önemlisi güvenlik duyacakları yapılar hazırlar. Sonra masa başına oturulur ve tatlı tatlı günün hesabı görülür. Gazete, ajans haberleri, insanların politika konusundaki düşünceleri, bu tatlı söyleşilerin ancak küçük bir bölümünü oluşturur. Yoksa, iletişim

ve haberleşme araçlarının, sosyal konulu sloganların milyonlarca insanın belleğinde bıraktığı izler, yazgısal yalnızlığımızı gidermeye yetmeyecektir.

Gereksiz yere pek çok konuştum. Düşüncelerimi size iletmek, sizde izler bırakmak değildi asıl amacım. Nedense annemin de, babamın da savunmasını yapmak gereğini duydum. Evet, söylediğim gibi annemizi çok sevdik biz; ona, yaşadığı hayata saygı duyduk. Kimseye zararı dokunmadan kendi hayatını yaşadı. İsteddiği yaşam biçimini seçmek hakkıydı.”

“O, ayrıca ölümünü de kendi seçti” diye söze karıştı Ertuğrul. Ses tonunda açıklanamayan bir şey, hayranlıkla acıma arası bir duygu, belki de sessiz bir meydan okuma vardı.

“Annemizi az tanıdığımızı söylemek zorundayız” diye konuşmasını sürdürdü Atilla. “Birbirimizi arada sırada görüyorduk. Ayrıca bize daha çocukluğumuzda bile yetişkin erkekler gibi davranırdı.”

“Annemizi, annemiz olarak sevmedik galiba” dedi Ertuğrul biraz suçluluk duyarak. “Anne gibi değil, nasıl anlatsam... Zaten annemi herkes severdi, değil mi Atilla?”

“Evet. O çocuk da sevmiştii. Tabii kendine göre. Galiba annemi herkes biraz kendine göre sevdi. Bu sevgiden ve ondan bu şeyler umarak... Yoo, yanlış anlamayın sakın, maddi bir şeyden, örneğin annemin sofralarından söz etmiyorum. Herkes hayattan bekleyip de bulamadığını, annemden bekledi belki.”

“Bir şey var,” dedi Ertuğrul, “onu da anlatmamız gerek size. Biz soğukkanlıyızdır. Hep öyle derler. Ama annemizin öcünü almak istedik. Öç almanın kötü bir şey olduğunu biliyorduk. Gene de bu öç alınmalıydı. Çünkü nasıl anlatsam, annem bir gencin, bir çocuğun hayatını kendisi için harcayacak kadınlardan değildi. Belki sonuç gene aynı olacaktı ama annem kırgın ölmeyecekti. Bilmem, anlatabildim mi? Altuğ, Ankara’ya, annemin ölümünden bir ay önce döndüğüne göre bir şey geçmişti aralarında. Altuğ annemi kırmıştı. Başka türlü olamazdı. Çünkü annemin insanları kırması söz konusu değildi. Babamla da konuştuk bu konuyu, bize hak verdi. Yalnız bir kişinin karşısına iki kişi olarak çıkmanın yakışık almayacağını söyledi. Biz de kura çektik. Ben kazandım. Fakülteye gidip oğlana –yani Altuğ’a– dövüş teklifinde bulundum. Biraz sarardı ama kabul etti. Yarın sabah

Çiftlik Yolunda, dedi. Bu kadar konuştu. Ertesi sabah buluştuk. İki yumruk vurdum çenesine. Kendini savunmadı. ‘Ne oluyor?’ dedim, ‘Yoksa dövüşmeye niyetin yok mu?’ ‘Hayır’ diye cevap verdi bana. ‘Sana vuramam.’ ‘Neden dövüşü kabul ettin öyleyse?’ Cevap vermedi, önüne baktı yalnızca. Bir süre karşılıklı sustuk. Sonra el sıkışıp ayrıldık.”

ALTUĞ DURAL

O da yirmi iki yaşında ve tıp fakültesinde öğrenci. Ama Atilla ile aralarında pek çok fark bulunmaktadır. Atilla Zaralı’nın karakteri belki de daha çocukken, şimdi bilindiği gibi biçimlenmişti. Ve bu sağlam karakteri hiçbir kişisel ya da toplumsal olayın değiştiremeyeceğini ileri sürebiliriz. Oysa aynı yargıya Altuğ için varamayız. Altuğ’un otuz, hatta yirmi beş yaşında nasıl bir karaktere sahip olacağını şimdiden kestirmek oldukça güçtür. Çoklarının düşünce tembelliği yüzünden “iyi” deyip geçtikleri o zayıf karakterli kişilerden biri olacağı kuşkusuz gibidir. Gene de büyük olaylar onu az da olsa değiştirip karakterine –hiç değilse– bir sağlamlık verebilir.

Çok zeki bir kadın olan Türkân Hanım bütün bunları daha başlangıçta sezemez miydi? Yoksa Altuğ’la Tarık arasındaki şaşırtıcı benzerliğe, karaktersizlik diyebileceğimiz nitelik de mi giriyordu? Türkân Hanım gençliğinin güzel duygularıyla birlikte acılarını da mı baştan yaşamak istemişti?

Gene de Altuğ konusunda kötümser olmamak gerekir. Onun Ertuğrul’a davranışı da bunu göstermez mi? Çünkü kendisi Ertuğrul’dan daha uzun boylu ve iri olmasına karşın, sevdiği kadının, daha doğrusu kendisini sevmiş bulunan kadının oğluna el kaldırmadığı gibi, onun tarafından dövülmeyi de kabullenmişti.

Bu kabulleniş bir direnmedir aslında. Kötü olduğu öğretilen dünyaya duyduğu haksız hınca, her şeye, herkese karşı duyduğu kuşkuya (bu da ona öğretilmiştir, iyilik olsun diye, anası, babası ve bütün kendisini sevenlerce) karşı bir direnme. Yani kötü eğitimin kalıplaştırdığı aldırmaçlık kabukları bir yerden çatlamıştır artık. Yakında dökülmeye de başlar.

Neden umutsuz olmalı?

Altuğ Dural anlatıyor:

Her şeyin başlangıçtaki gibi iyi ve güzel sürmesi olanaksızdı zaten. Başlangıçtaki gibi, dedim. İlk günlerimiz nasıldı? Beraberce o altı ayı nasıl geçirdik? Hayır, o günleri bana bırakın. Hakçası O'na bağışlayın. Mademki ölmüştür. Çünkü kendi koyduğu yasaları sürdürüyordu. Kendi mutluluğunu yaşıyordu. Ben bir araçtım. Bunu sonradan O da anlamış olmalı. Anlayınca acı çekti mi bilmem. Ayrılışımızdan önceki son bir ay, yalnız ben değil, O da sıkılıyordu. Yaşayışımız garipti. O'na doğal geliyordu. Gene de bana duyurmadığı sıkıntılı bir şeyler düşünmeye başladığını seziyordum. Ama o filme gitmeseydik bütün bunlar olmayacaktı; hiç değilse bu şekilde ayrılmayacaktık. Bana kalırsa bütün kabahat bu Tanrı'nın cezası filmde. Matah bir şey de değildi üstelik. Şu *Atlari da Vururlar* var ya, işte o. Filmin sonunda her şeyini yitirmiş, yaşamaktan yorulmuş bir kadın, günlerdir süren bir dans maratonunda kendisine eşlik –bir tür kader birliği– eden delikanlıya, çantasından çıkardığı tabancayı uzatır ve kendisini öldürmesini ister. Oğlan da çeker tabancayı, kadını vurur. Bütün bu sahneler boyunca yanımda ağladı, durdu. Ben sesimi çıkarmıyordum: “Nen var, ne oluyor?” diye sormuyordum. Çünkü ağlaması sinirime dokunuyordu.

Sonra yemeğe gittik, bir lokantaya. O hiç konuşmuyordu. Dalgındı. Yemek de yemiyordu. Boyuna votka ve sigara içiyordu. Bu hâline de bozulduğumu hatırlıyorum. Birden, “Aynı şeyi benim için yapar mıydın?” diye sordu. Anlamamazlıktan geldim.

“Neyi?” diye sordum.

“Sana bir tabanca verseydim...”

“Saçmalama!”

“Sana bir soru sordum, lütfen cevap ver!”

“İlle de bir cevap istiyorsan ‘Hayır’ derim. Ama şu saçma filmi aklından çıkar. Böylesine duygusal olmak yakışmıyor sana.”

“Bir daha söyle, vurur muydun beni?”

“Hayır dedim ya!”

O zaman elindeki votka bardağını yüzüme fırlattı. Yerimden kalktım, hiçbir şey söylemeden lokantadan çıktım. O ne yaptı, bilmiyorum. Çünkü eve uğramadan, eşyalarımı toplamak, ıslak ceketimi değiştirmek gereğini duymadan doğru otobüs garajına

gittim. İki saat sonra Ankara'ya giden otobüslerden birindeydim. Bütün yol boyunca rahattım. İsteyen ayıplayabilir beni. Gerçek bu. Bu işin sonunda bitmiş olmasına, ondan kurtulmama sevinirdim. Ankara'ya döndüğümde de sevincim sürdü. Eski yaşayışına dönmem zor olmamıştı. Ama bir ay sonra...

ŞAZİYE KUŞÇU

Şaziye Kuşçu (Türkân Hanım'ın Altuğ'la son aylarda kaldığı evin kapıcısının karısı) anlatıyor:

Bey gittikten sonra hanım hiç evden çıkmadı gibi bir şey. Doğrusunu isterseniz, ben beyin gittiğine sevinmiştim. Yani hanım böylesine üzülmeseydi sevinecektim. Beyden pek hoşlanmamıştım. Tanrı'nın bildiğini kuldan ne diye saklamalı, değil mi? Nasıl desem, beyin yüzü dümdüzdü. İnsan onun gibisini sevse de olur, sevmese de. Yani gençlik her zaman yetmiyor. Hanımsa yaşamıştı. İyi, kötü her neyse... Yaşamışlığı da yüzündeydi. Gülerken, sevinirken, ağlarken... Bizimki de tıpkı benim gibi düşünürdü. Yani hanımı daha çok seviyordu o da. Ne yapalım ki, hanım beye tutulmuştu bir kez. O gidince dünyasını şaşırdı dense yeridir. Boyuna içiyordu... Konyak, votka, rakı, ne bulursa... Sonra çay, kahve dersin durmadan... Paket paket de cigara. Arada beni çağırırdı, birlikte otururduk. Kimi zaman konuşurduk, yani ben konuşurdum o dinlerdi. Belki de dinlemezdi. Kimi zaman susardık. O zaman plak çalardı, gâvur plakları. Bir gün gitti, iki Türkçe plak alıp geldi. Artık onlardan başkasını dinlemez olmuştu. Sabah akşam çalardı. Biri "Hiçbirisi senin kadar sevilmedi", öteki "Sen istedin"di. Bir de "Tek başına" vardı. Bu şarkıları dinlerken hep ağlardı. Kim bilir neler düşünürdü. Besbelli beyi düşünürdü. O ağlayınca dayanamaz, ben de ağlardım.

Bir gün çıkıp gitti. Bir daha da dönmedi.

Sonra birtakım adamlar gelip gittiler. Polis filan da vardı içlerinde. Onun evine doluştular. Bize ahret soruları sordular. Ama ben onlara bir şeycikler sormadım, dilim varmadı, içimden gelmedi. Elin adamıyla ne konuşulur ki. Tuhaf, –bağışlayın– kötü kötü sorular soranlar da oldu. Ağzımı açmadım. Gazetecilermiş.

Daha sonra dört numaradakiler anlattılar: O gün hanım bir taksiye binmiş, taa Sapanca Gölü'nün oralara gitmiş. Taksiyi savıp bir süre de yürümüş. Sonradan kimsenin kendini bulamayacağı تنها yerler aramış besbelli. İki tüp hap yutmuş. İçki şişesi de varmış yanında. Onu bulduklarında aradan üç gün geçmişmiş.

GÜLAY KAYA

Hukuk fakültesini bitirdi. On yıl kadar bir sigorta şirketinin hukuk servisinde başarılı bir avukat olarak çalıştı. Sonra evine, çocuklarına ve kitaplarına yeterince zaman ayıramadığını söyleyerek işini bıraktı. Çocuklarına ve kitaplarına düşkünlüğünün bir bahane olduğunu –ama yalnızca bir bahane olduğunu– sonradan kendi kendine itiraf etti ama bahanenin arkasında gizli olanı, bütün içtence çabalarına karşın bulamadı. Gülay Kaya İngilizce ve Fransızca bilir. Kültürlü denen kadınlardandır açıkçası. Kocasını, sevişerek evlendiği bir mühendistir. Ve *her şey*'i olduğu için mutluluğuna inanılan, hatta imrenilen kadınlardandır. O da bu genel yargıya boyun eğmesi gerektiğini düşünmüş olmalı ki, uzun süre kendini gerçekten mutlu sandı. Sonra bir gün geldi, dışardan bakılınca imrenilen bir aile hayatına sahip olmanın, “Köhne Dünyayı Parçalayan Türk Kadını” ya da “Geçmiş daha güzel bir dünya adına aşan aydınlık Türkiye'nin aydınlık kadını: toplumumuza hoş geldin!” gibi yazıların, ne kadar usta kalemlerden çıkarlarsa çıksınlar –ve belli bir gerçeği de yansıtarsalar– kendisine başka şeyler düşündürtmeye başladığını sezinledi. Oğlunu, kızını daha iyi yetiştirmeye, edebiyat yapıtlarının dışında felsefe, toplumbilim, toplum psikolojisi ve tabii Marksizm konusunda da kitaplar okumaya, bunlarla yetinmediği günler, değişik yemekler pişirerek kocasını sevindirmeye çalıştı. Okuduğu her kitabı Oğuz Karan'la tartışmak da doyurucu oluyordu. Birçok konuda düşüncelerinin birleşmesi, Fransız şiirini sevmeleri elbette sevindiriciydi. Ama bütün bunlar Gülay Kaya'nın daha çok içki ve sigara içmesine, geceleri uyku uyumamasına engel olmuyordu. Bilime çok önem veren kocası bir psikiyatra gitmesini önerdi. Ama bu öneriye, belki de kocasından geldiği için, aldırmadı Gülay Kaya. Daha çok içki içip daha yüksek dozda diazem almakla yetindi.

Gülay Kaya Anlatıyor:

Türkân Hanım'ın ölümünün üzerinden yirmi gün geçti, hâlâ kendime gelemedim. Onu pek çok seviyordum. Ama neden bu kadar çok seviyordum? Öyle az tanıyordum ki onu. Arada baş başa olmuştuk. Benimle dostça konuşmuştur. Ama yeterince değil. Aslında anlatmak, çok anlatmak, durmadan anlatmak istediği şeyi saklamak için konuşuyordu. Tıpkı benim bazen içki içmemek için neskafeye sarılmam gibi. Öyle bir şeydi sanki. Kimden söz etmek istiyordu? Kim'den mi dedim? Ne'den demem daha doğru olurdu belki.

Birisiyle onu konuşmalıydım. Onu, benim kadar seven biriyle. Önce Oğuz geldi aklıma, vazgeçtim. Çünkü biliyordum; o, Rilke'nin şu cümlesini söyleyecekti: "Herkes kendi ölümünü ölür." Ve aynı konuya Nietzsche'nin de değindiğini hatırlatacaktı. Ben Tomris Uyar'ın bir cümlesini tersine çevirecektim: "Yani cinayettir, intihar değil." Böylece acımızı, edebiyat yoluyla ve entelektüelce geçiştirip yaşayan, sonra da ölen bir kadını unutacaktık.

Fahir Paşa'ya telefon edip evime çağırmanın yakışık alıp almayacağını düşünüyordum. Benden oldukça yaşlıydı, bu yüzden cesaret edemiyordum. Sonunda dayanamadım, telefon ettim; çağırma sevindi, hemen o gün gelebileceğini söyledi. Demek ki, o da benimle konuşmak istiyordu.

"Acımı ancak sizinle bölüşebilirdim" dedim. "Onca zaman tek başıma taşımaya çalıştım. Artık dayanamıyorum. Yanınızda ağlasam bağışlayın beni."

Sonra hemen konyak kadehlerini doldurdum.

"Türkân Hanım ünlü kırmızı kokteylinin sırrını açıklamadı" dedim. "Hoş, hiçbir şeyin sırrını açıklamadı ya!"

Bir süre karşılıklı sustuk. Konyaklarımızı, kahvelerimizi yudumladık, sigara içtik. Sigarasını söndürünce Fahir Paşa yerinden kalktı, elimden tuttu, beni kanepeye oturttu, kendisi de yanıma oturdu.

"Biz onunla böyle yan yana oturmaktan hoşlanırdık" dedi. "Bakın, benimle konuşmak zorunda değilsiniz. Sessizce de oturabiliriz... Amacımız onu anmak değil mi? Plaklarınız var, görüyorum. Mozart da var mı aralarında? Bilirsiniz belki, en çok Mozart'ı se-verdi. Ama sakın Requiem'i çalmayın!"

Pikaba Mozart'ın keman konçertosunu koydum. Üzüntülü oldum mu, bu konçertoyu dinlerim genellikle, yatıştırır beni. Bir süre sustuk, müziği dinledik.

"Aramızda yalnızca sekiz yaş fark olduğunu biliyor musunuz?" diye sordum birden. "Bakmayın, ben başka türlü yetiştim. Üniversite hayatı, Avrupa, avukatlık filan. O daha çok eskiye bağlıydı. Ne kadar özgürce davranırsa davransın, eski gelenekleri sürdürüyordu... İnceliği, her sözcüğü tartarak kullanması, sır vermezliğiyle... Oysa yalnızca sekiz yaş büyüktü benden."

"Korkuyor musunuz yoksa?"

"Onun yaptıklarını yapmaktan değil, yapamamaktan korkuyorum belki de..."

"Ne kadar gereksiz bir korku... Onun gibi yetiştirilmediğinizi söylemişsiniz hem."

"Bu, bir şey değiştirmez ki. Yorulacağım yaş nasıl olsa gelecektir. Bakın, bütün o ölüm öyküleri neydi, hiç düşündünüz mü? Ben çok düşündüm. Hayatının yaşamasına izin verilen parçası, o kısır, verimsiz köşe sırlarını tüketince düşüncelerini hayatla ölüm arasındaki o dar, o uzun çizgide dolaştırarak oyalanıyordu. Bana öyle geliyor."

Hiç anlamadığı, yabancı bir dilde konuşuyormuşum gibi baktı yüzüme. "Yanlış!" diye bağırdı, "Yanlış!" İnandığı bir şeyi kendi kendine bir kez daha kanıtlamaya çalışıyordu sanki. "Türkân Hanım asla böyle düşünmemiştir. Sizin de... Sizin hayatınızın yaşamanıza izin verilen parçasının da kısır ve verimsiz olduğuna inanmam. Ah, siz gençler... Ne kadar da çok şey istiyorsunuz! Ne kadar da çok şeye hakkınız olduğuna inanıyorsunuz! Ve ne kadar kolay yıkılıyorsunuz!... Hayatınız belki önemsizdir ama kısır ve verimsiz değil. Diyelim ki bir an için... Peki, sırlar tükenince siz ne yapacaksınız?"

Güldüm:

"Biraz daha fazla içki içerim belki" dedim. "Sonra?"

"Sonra?"

"Sonra? Siz de mi sonra diye soruyorsunuz? Benim kendi kendime durmaksızın yinelediğim bir soru bu: Sonra? 'Peki ama neden?' der gibi, 'Niçin yaşamak?' der gibi... Sonra? Ah, bu sorular! Bir cevap bulup vermek elinizden gelmeyince, cevabı yaratmaya

kalkışıyorsunuz. En kolayı, en çabuğu, acelenize en yakın geleni de ölüm oluyor. Ama işin tuhafı, düşündüğünüz çare, siz adına ölüm deseniz bile, sanki bir başka şey oluyor; ölümle ilgisi olmayan yüce, kahramanca, hiç değilse gülünç bir şey... Ama hep kıskırtıcı... Bu soruyla ilk kez gençliğinizde karşılaşırsanız bir başka yol var: En geçerli ideolojiyi seçip bir örgüte girersiniz. İntihar etmek gibi bir bayağılıktan kurtulursunuz böylece. Sizi başkaları yönetir, gerekirse öldürtür!”

Fahir Paşa bir sigara daha yaktı, bir süre düşündü. Sonra, “Hayır, sizi anlamıyorum” dedi. “Biz kendimize önem verirdik. Başkalarının ayıplamasından korkacak kadar çok önem verirdik. Kendimizde üstün yetenekler aramak gibi kuruntular taşıdığımızdan değil, hiç değil... Yalnızca insan olmak onuruna sahip olduğumuzu bilirdik. İnsan olmak onuru ise bizim bulduğumuz yeni bir şey değildi; yüzyıllar ulaştırmıştı onu bize kadar... İşte bunu iyi bilirdik, o onura saygı duymamız gerektiğini de... Sizler kendinize önem vermediğinizi sanıyorsunuz. Sizler, yani –diyelim– otuz beş yaşın altında olanlar... Oysa toplumu, hatta toptan insan yapısını değiştirecek kesin çareleri bulduğunuzu sanacak kadar gururlu ve kendinizi beğenmişsiniz!”

“Yoo, hayır!” diye telaşla sözünü kestim. “Benim bir iddiam yok. O kadar genç de değilim zaten.”

“O kadar genç olsaydınız eğer...”

“Yani beni soru sormama olanak vermeden yönetecek bir örgüte girecek kadar mı genç? Bir delikanlının peşinden gitmeyi bile beceremem ben. Aşk, sessiz ve gizlice gelsin diye beklerim. Tıpkı bir şiir okur gibi... Sonra hırpalamadan çeksin, gitsin.”

“Birtakım saplantılara teslim olmak yerine hayata teslim olmayı denesiniz...”

“Hayata teslim olanlara saygı duyarım, inanın. Ama nasıl desem... Sanırım, o beğenmediğiniz gururum engel buna... Hadi, bu tatsız konuyu, yani kendimi bırakalım artık. Hem içiniz rahat edebilir, yeni bir uğraş buldum: İspanyolca öğreniyorum. Harika bir dil... Artık Lorca'yı kendi dilinden okuyabileceğim.”

“Aman ne iyi! İspanyolca'yı yoluna koyduktan sonra o uğursuz sorunun karşınıza dikilmeyeceğini mi sanıyorsunuz?”

“Keyfimi bozmayın şimdi!”

“Şu sorudan vazgeçseniz olmaz mı? Geçerli bir cevap bile neyi kurtarabilir sanıyorsunuz? Newton elmanın düştüğünü görmüş, bir soru sormuş ve yer çekimini bulmuş. Siz neyi bulacaksınız?”

“Belki kendimi kendime bırakmanın yolunu.”

“İşte gene kendini beğenmişlik konuşuyor. Yaşamadıkça hiçbir yere varamazsınız ki. Öte yandan İspanyolca öğrenip Lorca'yı ana dilinden okumak, yaşamak demek değildir. Gençler toplumu yok etmenin yollarını arıyorlar; siz de kendinizi, yaşamınızı yok etmeye uğraşıyorsunuz.”

Bıraksaydım, böylece cümlelerimiz birbirini karşılamadan saatlerce konuşup duracaktık. Yerimden kalktım; pikaba Mozart'ın obualı dörtlüsünü koydum. Kendi düzenini sonsuz sabrı, yumuşak ama karşı konulmaz inadiyla sürdüren, kabul ettiren adamdır Mozart. Tüm kapılarınızı kapatır: Onun uyumlu dünyasının gönüllü tutsağısınızdır artık. Artık kışkırtmalardan korkmazsınız.

Tabii ancak bir süre için!...

Max Frisch

Montauk

Mavi Sakal

Orhan Pamuk

Babalar, Analar ve Oğullar

Cevdet Bey ve Oğulları — Sessiz Ev — Kırmızı Saçlı Kadın

Şeylerin Masumiyeti

Balkon / Fotoğraflar ve Yazılar

A.N. Wilson

Tolstoy

Behçet Necatigil

Konuş ki Göreyim Seni

Vaktin Zulmüne Karşı — Düzyazılar 3

Dost Meclislerinde Kasideler

Camille Laurens

On Dört Yaşındaki Küçük Dansçı

Javier Marias

Berta Isla

Yıldırım Erdenet

Kars'ta Çobanoğlu Kahvehanesi'nde Aşık Karşılaşmaları —

Âşıklık Geleneğinin Şamanizm ve Sufizmle Olan

Tarihsel Bağları

Franz Kafka

Şato

Ceza Sömürgesi

Amin Maalouf

Uygarlıkların Batışı

Hal Herzog

Sevdiklerimiz, Tiksindiklerimiz, Yediklerimiz — Hayvanlar

Hakkında Tutarlı Düşünmek Neden Bu Kadar Zordur?

Nâzım Hikmet

Benerci Kendini Niçin Öldürdü

Kemal Tahir'e Mahpushaneden Mektuplar

Ahmet Ümit

Aşkımız Eski Bir Roman

Metin And

Dionisos ve Anadolu Köylüsü

Kısa Türk Tiyatrosu Tarihi

Doğan Tekeli

Çebiş Evi'nden Hisar Tepe'ye

Doğan Yarıcı

Hodan

Abdülhalik Renda

Günlükler 1920-1950

Elif Sofya

Hayhuy

William Faulkner

Emily'ye Bir Gül — Seçme Öyküler

Elmore Leonard

Büçürü Ayarla

Rom Kokteyli

Emily Ruskovich

Idaho

Uğur Kökten

Unutmayı Bir Öğrenebilsem

Ömer F. Oyal

Gemide Yer Yok

Önceki Çağın Akşamüstü

Paul Signac

Eugène Delacroix'dan Yeni-İzlenimcilige

Philippe Soupault

Görünmeyen Yönleriyle

Derviş Zaim

Ares Harikalar Diyarında

Rüyet

Ahmet Emin Yalman

Naziliğin İçyüzü

Romain Rolland

Jean-Christophe 3

Marianna Yerasimos

Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nde Yemek Kültürü

İstanbul Rum Bir Ailenin Mutfak Serüveni

Ali Teoman

Yazı, Yazgı, Yazmak

Yüksel Pazarkaya

St Louis Günlere

Waller R. Newell

Tiranlar — Gücün, Adaletsizliğin ve Terörün Tarihi

Nursel Duruel

Geyikler, Annem ve Almanya

Yazılı Kaya

Oktay Rifat

Elleri Var Özgürlüğün

Perçemli Sakak

Yaşayıp Ölmek Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler

Oliver Sacks

Bilinç Nehri

Ali Özuyar

Hariciye Koridorlarında Sinema

İpek Çalışlar

Latife Hanım

Jean-Louis Fournier

Otopsim

Betül Tarıman

Maksatlı Makastar

Cemal Süreya

Göçebe

Beni Öp Sonra Doğur Beni

Arthur Schopenhauer

Aşkın Metafiziği

Haz. Sula Bozıs, Seza Sinanlar Uslu

İvi Stangali — Ressamı Hatırlamak

Bella Habip

Kültür ve Psikanaliz — Sinema, Edebiyat ve

Güncelin Psikanalizi

Benny Anderson

İşte Söyledim — Seçilmiş Şiirler

Claudio Magris

Tuna Boyunca

Publius Ovidius Naso

Dönüşümler I-XV

Donald W. Winnicott

Piggle — Küçük Bir Kız Çocuğunun

Psikanalizle Tedavisinin Öyküsü

Rachel Cusk

Övgü

Sue Gerhardt

Sevgi Neden Önemlidir? —

Şefkat Bir Bebeğin Beynini Nasıl Biçimlendirir?

David Lewis-Williams

Mağaradaki Zihin

Hasan Gören

Altı Yaprak Üstü Bulut

Marianna Warner

Bir Zamanlar Bir Ülkede... — Masalların Kısa Tarihi

David Wootton

Bilimin İcadı — Bilim Devrimi'nin Yeni Bir Tarihi

Edip Cansever

Kirli Ağustos

Furuğ Ferruhzad

Rüzgâr Bizi Götürecek — Toplu Şiirler

Nasser Saffarian

Ah Ayetleri —

"Furuğ Ferruhzad Hakkında Söylenmemiş Sözler"

Orhan Duru

Bırakılmış Biri

Ralf Rothman

Baharda Ölmek

Enis Akın

Müjgan

Joseph Kessel

İblisin Oyunu

Lâle Müldür

Tehlikeliydi, Biliyordum

Marc Augé

Biri Sizi Bulmaya Çalışıyor

Unutma Biçimleri

Erlend Loe

Kadının Fendi

Evangelia Balta

Karamanlı Yazınsal Mirasının Ocaklarında Madencilik

Tarık Dursun K.

Alo, Harika Hanım Nasılsınız?

William Carlos Williams

Seçme Şiirler

Faruk Duman

Kaptan Kanca'nın Bir Macerası

Halit Ziya Uşaklıgil

Saray ve Ötesi

Megan Hunter

Sondan Sonra

Ferdi Çetin

Evimizi Böyle Yaktım

Sergen Çirkin

Güney Sibirya Arkeolojisi ve Şamanizm

Onat Kutlar

Gündemdeki Konu

Yaşamış Ağır Bir Ezgi

Forrest Gander

İz

Şairin Vedası

Gotthold Ephraim Lessing

Minna Von Barnhelm

Helène L'Heuillet

Komşuluk

İnsanların Birlikte Varoluşu Üzerine Düşünceler

Hüseyin Kıran

Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor

Resul

İlhan Berk

Bir Liman Üç Öykü

Galileo Denizi

Şiirin Çizdiği

Tuğba Doğan

Nefaset Lokantası

Nuran Tezcan

Seyyahın Kitabı — Evliyâ Çelebi Üzerine Makaleler

İ. S. Turgenyev

Klara Milic

Nezihe Meriç

Menekşeli Bilinç

Necmi Sönmez

Paris Tecrübeleri

École de Paris — Çağdaş Türk Sanatı: 1945-1965

Roy Jacobsen

Beyaz Deniz

Sean Mcmeekin

Osmanlı'da Son Fasıl —

Savaş, Devrim ve Ortadoğu'nun Şekillenışı

1908-1923

Gulam Hüseyin Sâedi

Dendil

Hüseyin Ferhad

Nihayet Bir Cümledir İnsan

Mine Söğüt

Gergedan

Selçuk Demirel

Kıyıda Tek Başına

PSİ — Bilinçaltından Gerçeküstüne

Gülten Akin

Bütün Eserleri I

Stella Rimington

Kıl Payı

Turgut Uyar

Divan

Evin İlyasoğlu

Ben Leyla Gencer — La Diva Turca

Ursula Reinhard

Türk Aşık ve Ozanları

